קידושין

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ האשה נקנית בשלוש דרכים וקונה את עצמה בשתי דרכים נקנית בכסף בשטר ובביאה בכסף בית שמאי אומרים בדינר ובשווה דינר ובית הלל אומרים בפרוטה ובשווה פרוטה וכמה היא פרוטה אחד משמונה באיסר האיטלקי

וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם

גמ׳ האשה נקנית מאי שנא הכא דתני האשה נקנית ומ״ש התם דתני האיש מקדש משום דקא בעי למתני כסף

וכסף מנא לן גמר קיחה קיחה משדה עפרון כתיב הכא (דברים כב,יג) כי יקח איש אשה וכתיב התם (בראשית כג,יג) נתתי כסף השדה קח ממני

וקיחה איקרי קניין דכתיב השדה אשר קנה אברהם

דף ב עמוד ב

אי נמי שדות בכסף יקנו (ירמיה לב,מד) תני האישה נקנית

וניתני התם האיש קונה מעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן ומאי לישנא דרבנן דאסר לה אכולי עלמא כהקדש

וניתני הכא האיש קונה משום דקא בעי למיתנא סיפא וקונה את עצמה בדידה תנא נמי רישא בדידה

וניתני האיש קונה ומקנה משום דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני מן שמיא הוא דמקני לה

ואי בעית אימא אי תנא קונה ה״א אפילו בעל כרחה תנא האשה נקנית דמדעתה אין שלא מדעתה לא

ומאי איריא דתני שלוש ליתני שלושה משום דקא בעי למיתני דרך ודרך לשון נקבה הוא דכתיב והדעת להם את הדרך ילכו בה (שמות יח,כ)

ואלא הא דתניא בשבעה דרכים בודקין את הזב ניתני שבע משום דקא בעי למיתני דרך ואשכחן דרך דאיקרי לשון זכר דכתיב בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך (דברים כח,ז) אי הכי קשו קראי אהדדי וקשיא נמי מתני׳ אהדדי

קראי אהדדי לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב תורת ה׳ תמימה משיבת נפש (תהילים יט,ח) כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר

מתני׳ אהדדי לא קשיין הכא דלגבי אשה קאי קתני לה בלשון נקבה התם דלגבי איש קאי דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק דהא אשה נמי באונס מיטמאה תני לשון זכר

מ״ט תני שלוש משום דרכים ניתני דברים וניתני שלושה משום דקבעי למיתני ביאה וביאה איקרי דרך דכתיב ודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת (משלי ל, יט-כ)

הא תינח ביאה כסף ושטר מאי איכא למימר משום ביאה

ותני תרתי אטו חדא הנך נמי צורך ביאה נינהו

ואי בעית אימא הא מני ר׳ שמעון היא דתניא ר״ש אומר מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אישה (דברים כב,יג) ולא כתב כי תלקח אשה לאיש מפני שדרכו של איש לחזר על אשה ואין דרכה של אשה לחזר על איש משל לאדם שאבדה לו אבידה מי חוזר על מי בעל האבידה מחזר על אבידתו

והא דתנן בז׳ דרכים בודקין את הזב ליתני דברים התם הא קמ״ל דדרכא דמיכלא יתירא לאותיי לידי זיבה ודרכה דמישתיא יתירא לאתויי לידי זיבה

והא דתנן אתרוג שווה לאילן בג׳ דרכים ליתני דברים משום דבעינן מתני סיפא ולירק בדרך אחד סיפא נמי ניתני דבר

דף ג עמוד א

התם הא קמשמע לן דדרכיה דאתרוג כירק מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עישורו אף אתרוג דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עישורו

והא דתנן כוי יש בו דרכים שוה לחיה ויש בו דרכים שוה לבהמה ויש בו דרכים שוה לחיה ולבהמה ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה ניתני דברים ותו הא דתנן זו אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ניתני דברים

אלא כל היכא דאיכא פלוגתא תני דרכים וכל היכא דליכא פלוגתא תני דברים דיקא נמי דקתני סיפא ר״א אומר אתרוג שוה לאילן לכל דבר ש״מ

מניינא דרישא למעוטי מאי מניינא דסיפא למעוטי מאי

מניינא דרישא למעוטי חופה ולרב הונא דאמר חופה קונה מק״ו למעוטי מאי

למעוטי חליפין ס״ד אמינא הואיל וגמר קיחה קיחה משדה עפרון מה שדה מקניא בחליפין אף אשה נמי מקניא בחליפין קמ״ל

ואימא הכי נמי חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה ואשה בפחות משוה פרוטה

דף ג עמוד ב

לא מקניא נפשה

מניינא דסיפא למעוטי מאי למעוטי חליצה סד״א תיתי בק״ו מיבמה מה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה קמ״ל

ואימא ה״נ אמר קרא (דברים כד, א) ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה:

בכסף: מנ״ל ותו הא דתנן האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה מנלן דמיקניא בכסף וכסף דאבוה הוא

אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (שמות כא, יא) ויצאה חנם אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב

ואימא לדידה הכי השתא אביה מקבל קידושיה דכתיב (דברים כב, טז) את בתי נתתי לאיש הזה ואיהי שקלה כספא

ואימא ה״מ קטנה דלית לה יד לקבל קידושין אבל נערה דאית לה יד לקבל קידושין תקדיש איהי נפשה ותשקול כספא אמר קרא (במדבר ל, יז) בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה

ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב מנין שמעשה הבת לאב שנאמר (שמות כא, ז) וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת נמי מעשה ידיה לאביה תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה

אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב ה״נ בהפרת נדרים הוא דכתיב וכ״ת נילף מיניה ממונא מאיסורא לא ילפינן

וכי תימא נילף מקנסא ממונא מקנסא לא ילפינן

וכ״ת נילף מבושת ופגם שאני בושת ופגם דאבוה שייך בגוייהו

אלא מסתברא דכי קא ממעט

דף ד עמוד א

יציאה דכוותה קא ממעט

והא לא דמיא האי יציאה להאי יציאה התם נפקא לה מרשות אדון לגמרי והכא אכתי מיחסרא מסירה לחופה בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה דתנן נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה

והאי (שמות כא, יא) ויצאה חנם להכי הוא דאתא הא מבעי ליה לכדתניא דתניא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות

אמר רבינא אם כן לימא קרא אן כסף מאי אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב

וממאי דדרשינן הכי דתניא (ויקרא כב, יג) וזרע אין לה

אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת״ל זרע אין לה עיין לה ואין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת״ל זרע אין לה עיין לה

והא אפיקתיה לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול

ותנא גופיה מנליה דדריש הכי אמרי כתיב (במדבר כב, יד) מאן בלעם (דברים כה, ז) ומאן יבמי דלא כתיב בהו יו״ד והכא כתיב ביה יו״ד ש״מ לדרשא הוא דאתא

ואיצטריך למכתב קידושיה לאביה ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה דאי כתב רחמנא קידושיה לאביה הוה אמינא משום דלא טרחא בהו אבל מעשה ידיה דקא טרחא בהו אימא דידה הוו

ואי אשמעינן מעשה ידיה דקא מתזנא מיניה אבל קידושיה דמעלמא קאתי לה אימא דידה הוו צריכא:

גופא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות ולכתוב רחמנא נערות ולא בעי בגרות

אמר רבה בא זה ולמד על זה

מידי דהוה אתושב ושכיר דתניא תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים

יאמר תושב ולא יאמר שכיר ואני אומר קנוי קנין עולם אינו אוכל קנוי קנין שנים לא כ״ש

אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל בא שכיר ולימד על תושב שאע״פ שקנוי קנין עולם אינו אוכל

א״ל אביי מי דמי התם תרי גופי נינהו דכי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל והדר כתב אידך הוה שכיר מילתא דאתיא בק״ו ומילתא דאתיא בק״ו טרח וכתב לה קרא

אלא הכא חד גופא היא כי נפקא לה בנערות בגרות מאי בעיא גביה

אלא אמר אביי לא נצרכה אלא לבגר דאילונית

סד״א בנערות תיפוק בבגרות לא תיפוק קמ״ל

מתקיף לה מר בר רב אשי ולאו ק״ו הוא ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון

אלא אמר מר בר רב אשי לא נצרכה אלא לעיקר זבינא דאילונית סד״א דאתיא סימני נערות הוי זבינא דלא אתיא סימני נערות לא הוי זבינה זבינא

דף ד עמוד ב

קמ״ל (שמות כא, יא) ויצאה חנם כו׳

ולמר בר רב אשי דאמר ולאו ק״ו הוא הא אמרינן מילתא דאתיא בק״ו טרח וכתב לה קרא ה״מ היכא דליכא לשנויי אבל היכא דאיכא לשנויי משנינן:

ותנא מייתי לה מהכא דתניא (דברים כד, א) כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה וגו׳ אין קיחה אלא בכסף וכן הוא אומר (בראשית כג, יג) נתתי כסף השדה קח ממני

והלא דין הוא ומה אמה העבריה שאינה נקנית בביאה נקנית בכסף זו שנקנית בביאה אינו דין שתקנה בכסף

יבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף מה ליבמה שכן אין נקנית בשטר תאמר בזו שנקנית בשטר

ת״ל כי יקח איש הא למה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא

מהיכא קא מייתית לה מאמה העבריה מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף תאמר בזו שאינה יוצאה בכסף ת״ל כי יקח איש

ואיצטריך למיכתב ויצאה חנם ואיצטריך למיכתב כי יקח איש דאי כתב רחמנא כי יקח הוה אמינא קידושין דיהב לה בעל דידה הוו כתב רחמנא ויצאה חנם

ואי כתב רחמנא ויצאה חנם הוה אמינא היכא דיהבה (ליה) איהי לדידיה וקידשתו הוו קידושי כתב רחמנא כי יקח ולא כי תקח:

ובעלה מלמד שנקנית בביאה והלא דין הוא ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה

אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואין נקנית בביאה מה לאמה העבריה שאין קנינה לשום אישות תאמר בזו שקנינה לשום אישות

ת״ל ובעלה ולמה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מייתית לה מיבמה

מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת תאמר בזו שאין זקוקה ועומדת תלמוד לומר ובעלה:

דף ה עמוד א

ומנין שאף בשטר ודין הוא ומה כסף שאין מוציא מכניס שטר שמוציא אינו דין שמכניס

מה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני דכתיב (ויקרא כז, יט) ונתן הכסף וקם לו

אמר קרא (דברים כד, ב) ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר ואקיש נמי יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף

אמר אביי יאמרו כסף מכניס כסף מוציא סניגור יעשה קטיגור אי הכי שטר נמי יאמרו שטר מוציא שטר מכניס קטיגור יעשה סניגור

מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא

רבא אמר אמר קרא (דברים כד, א) וכתב לה בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ואימא בכתיבה מתגרשת ואינה מתקדשת בכתיבה הא כתיב (דברים כד, ב) ויצאה והיתה מקיש וכו׳

ומה ראית מסתברא קאי בגירושין ממעט גירושין קאי בגירושין וממעט קידושין

ולרבי יוסי הגלילי דאפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרינא שאינה מתגרשת בכסף מנא ליה אמר קרא (דברים כד, א) ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה

ורבנן האי כריתות מאי עבדי ליה מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבינה

כדתניא הרי זה גיטיך ע״מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות

ורבי יוסי הגלילי מכרת כריתות קא נפקא ליה ורבנן כרת כריתות לא משמע להו

חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא ליכתוב רחמנא בשטר ותיתי מהנך מה להנך שכן הנאתן מרובה

לא ניכתוב רחמנא בביאה ותיתי מהנך מה להנך שכן קנינן מרובה

לא ניכתוב רחמנא בכסף ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בע״כ

וכ״ת כסף נמי בע״כ באמה העבריה באישות מיהא לא אשכחן:

אמר רב הונא חופה קונה מקל וחומר ומה כסף שאינו מאכיל בתרומה קונה חופה שמאכלת בתרומה אינו דין שתקנה

וכסף אינו מאכיל והאמר עולא דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר (ויקרא כב, יא) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא

ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה

אלא פריך הכי ומה כסף שאינו גומר קונה

דף ה עמוד ב

חופה שגומרת אינו דין שתקנה מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני ביאה תוכיח

מה לביאה שכן קונה ביבמה כסף יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן

מה לצד השוה שבהן שכן הנאתן מרובה שטר יוכיח מה לשטר שכן מוציא בבת ישראל כסף וביאה יוכיחו

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן

מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע״כ ורב הונא כסף מיהא באישות לא אשכחן בע״כ

אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דשלש תנן וד׳ לא תנן

ועוד כלום חופה גומרת אלא ע״י קידושין וכי גמרי׳ חופה שלא ע״י קידושין מחופה שע״י קידושין

א״ל אביי הא דקאמרת ג׳ תנן וד׳ לא תנן תנא מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני

ודקאמרת כלום חופה גומרת אלא ע״י קידושין רב הונא נמי ה״ק ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה:

ת״ר כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת אבל היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת

מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה היא לא הוו קידושין טעמא דנתנה היא ואמרה היא הא נתן הוא ואמרה היא הוו קידושין

רישא דוקא סיפא כדי נסבה ותני סיפא מילתא דסתרא לה לרישא

אלא ה״ק נתן הוא ואמר הוא פשיטא דהוו קידושין נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא ולא הוו קידושין ואב״א נתן הוא ואמר הוא מקודשת נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא ספיקא היא וחיישינן מדרבנן:

אמר שמואל בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את (לי) לאינתו הרי זו מקודשת הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש

וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש

אמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים

והתנן האומר אהא הרי זה נזיר והוינן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל והוא שהיה נזיר עובר לפניו טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא

הכא במאי עסקינן דאמר לי אי הכי מאי קמ״ל הני

דף ו עמוד א

לישני בתראי קמ״ל הכא כתיב (דברים כד, א) כי יקח ולא שיקח את עצמו והכא כתיב (דברים כד, א) ושלחה ולא שישלח את עצמו:

ת״ר הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי מקודשת הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי מקודשת וליתנינהו כולהו כחדא תנא תלת תלת שמעינהו וגרסינהו

איבעיא להו מיוחדת לי מהו מיועדת לי מהו עזרתי מהו נגדתי מהו עצורתי מהו צלעתי מהו סגורתי מהו תחתי מהו תפושתי מהו לקוחתי מהו

פשוט מיהא חדא דתניא האומר לקוחתי הרי זו מקודשת משום שנאמר (דברים כד, א) כי יקח איש אשה

איבעיא להו חרופתי מהו ת״ש דתניא האומר חרופתי מקודשת שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה ויהודה הויא רובא דעלמא

ה״ק האומר חרופתי מקודשת שנאמר (ויקרא יט, כ) והיא שפחה נחרפת לאיש ועוד ביהודה קורין לארוסה חרופה ויהודה ועוד לקרא אלא ה״ק האומר חרופה ביהודה מקודשת שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה

במאי עסקינן אילימא בשאין מדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה מנא ידעה מאי קאמר לה ואלא במדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה אע״ג דלא אמר לה נמי

דתנן היה מדבר עם אשה על עסקי גיטה וקידושיה ונתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש ר׳ יוסי אומר דיו ר׳ יהודה אומר צריך לפרש ואמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר׳ יוסי

אמרי לעולם במדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה ואי דיהיב לה ושתיק ה״נ הב״ע דיהב לה ואמר לה בהני לישני

והכי קא מיבעי ליה הני לישני לקידושי קאמר לה או דילמא למלאכה קאמר לה תיקו:

גופא היה מדבר עם האשה על עיסקי גיטה וקידושיה ונתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש רבי יוסי אומר דיו ר׳ יהודה אומר צריך לפרש אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעסוקין באותו ענין

וכן אמר ר״א א״ר אושעיא והוא שעסוקין באותו ענין כתנאי רבי אומר והוא שעסוקין באותו ענין ר׳ אלעזר בר ר״ש אומר אע״פ שאין עסוקין באותו ענין

ואי לאו דעסוקין באותו ענין מנא ידעה מאי קאמר לה אמר אביי מענין לענין באותו ענין

אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר׳ יוסי א״ל רב יימר לרב אשי ואלא הא דאמר רב יהודה אמר שמואל כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהם אפילו לא שמיע ליה הא דרב הונא אמר שמואל א״ל אין הכי נמי:

וכן בגירושין נתן לה גיטה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי היא מגורשת: פשיטא נתן לה גיטה ואמר לה לאשתו הרי את בת חורין

דף ו עמוד ב

לא אמר ולא כלום אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום

אמר לה לאשתו הרי את לעצמך מהו מי אמרינן למלאכה קאמר לה או דילמא לגמרי קאמר לה

א״ל רבינא לרב אשי ת״ש דתניא גופו של גט שחרור הרי אתה בן חורין הרי אתה לעצמך השתא ומה עבד כנעני דקני ליה גופיה כי א״ל הרי אתה לעצמך לגמרי קא״ל אשה דלא קני ליה גופה לא כ״ש

א״ל רבינא לרב אשי אמר לעבדו אין לי עסק בך מאי מי אמרינן אין לי עסק בך לגמרי קא״ל או דילמא למלאכה קאמר ליה

א״ל ר״נ לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוזאה לרב אשי ת״ש המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון

אמר רשב״ג בד״א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו ה״ד אונו אמר רב ששת דכתב ליה כשתברח ממנו אין לי עסק בך:

אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה מקודשת ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית

האי הנאת מלוה ה״ד אילימא דאזקפה דאמר לה ארבע בחמשה הא רבית מעלייתא הוא ועוד היינו מלוה

לא צריכא דארווח לה זימנא:

אמר רבא הילך מנה על מנת שתחזירהו לי במכר לא קנה באשה אינה מקודשת בפדיון הבן אין בנו פדוי

בתרומה יצא ידי נתינה ואסור לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות

מאי קסבר רבא אי קסבר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אפילו כולהו נמי ואי קסבר לא שמה מתנה אפילו תרומה נמי לא

ועוד הא רבא הוא דאמר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה דאמר רבא הילך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי נטלו והחזירו יצא ואם לאו לא יצא

אלא אמר רב אשי בכולהו קני לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין א״ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך:

אמר רבא תן מנה לפלוני

דף ז עמוד א

ואקדש לך מקודשת מדין ערב ערב לאו אף ע״ג דלא מטי הנאה לידיה קא משעביד נפשיה האי איתתא נמי אע״ג דלא מטי הנאה לידה קא משעבדא ומקניא נפשה

הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני עבד כנעני לאו אף ע״ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני נפשיה האי גברא נמי אע״ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני לה להאי איתתא

תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם ערב לאו אף ע״ג דלא קא מטי הנאה לידיה קא משעבד נפשיה האי איתתא נמי אע״ג דלא קא מטי הנאה לידה קא מקניא נפשה

מי דמי ערב האי דקא קני ליה קא חסר ממונא האי גברא קא קני לה להאי איתתא ולא קא חסר ולא מידי עבד כנעני יוכיח דלא קא חסר ממונא וקא קני נפשיה

מי דמי התם הך דקא מקני קא קני הכא האי איתתא קא מקניא נפשה ולא קא קניא ולא מידי ערב יוכיח אע״ג דלא קא מטי הנאה לידיה משעבד נפשיה

בעי רבא הילך מנה ואקדש אני לך מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודשת אמר ליה רב אשי למר זוטרא אם כן הוה ליה נכסים שיש להם אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות

ואנן איפכא תנן נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה אמר ליה מי סברת דאמרה ליה אגב הכא באדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה

איתמר נמי משמיה דרבא וכן לענין ממונא וצריכא

דאי אשמועינן קידושין משום דהא איתתא ניחא לה בכל דהו כדריש לקיש דאמר ר״ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו אבל ממונא אימא לא

ואי אשמועינן ממונא משום דאיתיהיב למחילה אבל קידושין אימא לא צריכא:

אמר רבא התקדשי לי לחציי מקודשת חצייך מקודשת לי אינה מקודשת אמר ליה אביי לרבא מאי שנא חצייך מקודשת לי דאינה מקודשת אשה אמר רחמנא ולא חצי אשה ה״נ איש אמר רחמנא ולא חצי איש

א״ל הכי השתא התם איתתא לבי תרי לא חזיא אלא גברא מי לא חזי לבי תרי וה״ק לה דאי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא וניפשטו לה קידושי בכולה מי לא תניא האומר רגלה של זו עולה תהא כולה עולה

ואפי׳ למ״ד אין כולה עולה ה״מ היכא דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הויא כולה עולה

מי דמי התם בהמה הכא דעת אחרת

הא לא דמיא אלא להא דאמר רבי יוחנן בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה

ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה

שמע מינה תלת

דף ז עמוד ב

ש״מ בעלי חיים נדחים

וש״מ דחוי מעיקרא הוי דחוי וש״מ יש דחוי בדמים

בעי רבא חצייך בחצי פרוטה וחצייך בחצי פרוטה מהו כיון דאמר לה חצי פרוטה פסקה או דילמא מונה והולך הוא

אם תימצי לומר מונה והולך הוא חצייך בפרוטה וחצייך בפרוטה מהו כיון דאמר לה בפרוטה ופרוטה פסקה למילתיה או דילמא כל ביומיה מונה והולך הוא

את״ל כל ביומיה מונה והולך הוא חצייך בפרוטה היום וחצייך בפרוטה למחר מהו כיון דאמר לה למחר פסקה או דילמא הכי קאמר לה קדושין מתחלו מהאידנא ומגמר לא ניגמרו עד למחר

שני חצייך בפרוטה מהו הכא ודאי בחד זימנא קאמר לה או דילמא אין אשה מתקדשת לחצאין כלל תיקו:

בעי רבא שתי בנותיך לשני בני בפרוטה מהו בתר נותן ומקבל אזלינן והאיכא ממונא או דילמא בתר דידהו אזלינן והא ליכא תיקו

בעי רב פפא בתך ופרתך בפרוטה מהו מי אמרינן בתך בחצי פרוטה ופרתך בחצי פרוטה או דילמא בתך בפרוטה ופרתך במשיכה תיקו

בעי רב אשי בתך וקרקעך בפרוטה מהו בתך בחצי פרוטה וקרקעך בחצי פרוטה או דילמא בתך בפרוטה וקרקעך בחזקה תיקו

ההוא גברא דאקדיש בשיראי רבה אמר לא צריכי שומא רב יוסף אמר צריכי שומא אי דאמר לה בכל דהו כולי עלמא לא פליגי דלא צריכי שומא

אי דאמר לה חמשין ולא שוו חמשין הא לא שוו כי פליגי דאמר חמשין ושוו חמשין רבה אמר לא צריכי שומא דהא שוו חמשין רב יוסף אמר צריכי שומא כיון דאיתתא לא בקיאה בשומא לא סמכה דעתה

איכא דאמרי בכל דהו נמי פליגי רב יוסף אמר שוה כסף הרי הוא ככסף מה כסף דקיץ

דף ח עמוד א

אף שוה כסף נמי דקייץ

אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא (ויקרא כה, נא) מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים

האי תבואה וכלים היכי דמי אילימא דלא מקנו בהו כלל (ויקרא כה, נא) ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף

ואי דלית בהו שוה פרוטה מאי איריא תבואה וכלים אפי׳ כסף נמי אלא לאו דאית בהו שוה פרוטה וכיון דלא קייצי לא

ואידך ה״ק בתורת כסף הוא נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי נינהו חליפין

ולרב נחמן דאמר פירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר אלא לעולם דלית בהו שוה פרוטה ודקאמרת מאי איריא תבואה וכלים אפי׳ כסף נמי לא מיבעיא קאמר

לא מיבעיא כסף דאי אית ביה שוה פרוטה אין אי לא לא אבל תבואה וכלים אימא מדמקרבא הנאתייהו גמר ומקני נפשיה קא משמע לן

אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא עגל זה לפדיון בני טלית זה לפדיון בני לא אמר כלום עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני טלית זו בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי

האי פדיון היכי דמי אילימא דלא שוי כל כמיניה אלא לאו אף על גב דשוי וכיון דלא קייצי לא

לא לעולם דלא שוי וכגון דקביל כהן עילויה כי הא דרב כהנא שקיל סודרא מבי פדיון הבן אמר ליה לדידי חזי לי חמש סלעים

אמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא ומבעי ליה סודרא ארישיה אבל כולי עלמא לא כי הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאימיה דרבה מקובי שוי עשרה בתליסר:

אמר רבי אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויהב לה דינר כמאן דאמר לה על מנת דמי

ואמר רב הונא אמר רב כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי

מיתיבי התקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות בידו

הכא במאי עסקינן דאמר במנה זו הא מדסיפא במנה זו רישא במנה סתם

דקא תני סיפא אמר לה התקדשי לי במנה זו ונמצא מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף

לא רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה במנה זו

והכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הוו קידושי במנה זו מיבעיא

אי משום הא לא אירי תנא סיפא לגלוי רישא שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הוו קידושין תנא סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הוו קידושין

רב אשי אמר מונה והולך שאני דדעתה אכוליה

האי דינר של נחשת היכי דמי אי דידעה ביה הא סברה וקבלה לא צריכא דיהביה ניהליה בליליא אי נמי דאשתכח ליה ביני זוזי

האי דינר רע היכי דמי אי דלא נפיק היינו דינר של נחשת אמר רב פפא כגון דנפיק על ידי הדחק:

אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת

דף ח עמוד ב

מנה אין כאן משכון אין כאן איתיביה רבא לרב נחמן קידשה במשכון מקודשת התם במשכון דאחרים וכדרבי יצחק

דאמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כד, יג) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון

בני רב הונא בר אבין זבון ההיא אמתא בפריטי לא הוו בהדייהו אותיבי נסכא עליה לסוף אייקר אמתא אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן

ת"ר התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד אינה מקודשת הא שדיתינהו קמיה הוו קידושין הא קאמרה ליה שקיל לא בעינא

לא מיבעיא קא אמר לא מיבעיא שדיתינהו קמיה דלא הוו קידושין אבל זרקתו לים או לאור אימא כיון דמיחייבא בהו קדושי קדיש נפשה והא דקא עבדא הכי סברא איבדקיה להאי גברא אי רתחנא הוא או לא קמ"ל

תנו רבנן התקדשי לי במנה תנם לאבא ולאביך אינה מקודשת על מנת שיקבלום לי מקודשת

תנא אבא להודיעך כח דרישא תנא אביך להודיעך כח דסיפא

התקדשי לי במנה תנם לפלוני אינה מקודשת על מנת שיקבלם לי מקודשת וצריכא

דאי אשמעינן אבא ואביך התם הוא דכי אמרה על מנת שיקבלום לי הוו קידושין דסמכה דעתה עילייהו סברה עבדין לי שליחותאי אבל פלוני לא

ואי אשמעינן פלוני הכא הוא דכי אמרה תנם לפלוני לא הוו קידושי דלא מקרבא דעתה לגביה למיתבה ליה במתנה אבל אבא ואביך דמקרבא דעתה לגבייהו אימא במתנה יהביתיה ניהלייהו צריכא

ת"ר התקדשי לי במנה תנם על גבי סלע אינה מקודשת ואם היה סלע שלה מקודשת בעי רב ביבי סלע של שניהם מהו תיקו

התקדשי לי בככר תנהו לכלב אינה מקודשת ואם היה כלב שלה מקודשת בעי רב מרי כלב רץ אחריה מהו

בההוא הנאה דקא מצלה נפשה מיניה גמרה ומקניא ליה נפשה או דלמא מצי אמרה ליה מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן תיקו

התקדשי לי בככר תנהו לעני אינה מקודשת אפילו עני הסמוך עלה מאי טעמא אמרה ליה כי היכי דמחייבנא ביה אנא הכי מחייבת ביה את

ההוא גברא דהוה קא מזבין

דף ט עמוד א

חומרי פתכייתא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד שוכא אמר לה אי יהבינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה אמר רב חמא כל הבה מיהבה לאו כלום הוא

ההוא גברא דהוה קא שתי חמרא בחנותא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד כסא אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי אמרה ליה אשקויי אשקיין אמר רב חמא כל אשקויי אשקיין לאו כלום הוא

ההוא גברא דהוה קא שדי תמרי מדקלא אתאי ההיא איתתא א״ל שדי לי תרתי אמר לה אי שדינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא אמר רב זביד כל שדי מישדא לאו כלום הוא

איבעיא להו הב אשקי ושדי מהו אמר רבינא מקודשת רב סמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת והלכתא אינה מקודשת

והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כר״א והלכתא כרבא אמר רב נחמן:

ת״ר בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע״פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת

מתקיף לה ר׳ זירא בר ממל הא לא דמי האי שטרא לשטר זביני התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך הכא בעל כותב בתך מקודשת לי

אמר רבא התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא התם כתיב (ויקרא כה, כה) ומכר מאחוזתו במוכר תלה רחמנא הכא כתיב (דברים כב, יג) כי יקח בבעל תלה רחמנא

התם נמי כתיב (ירמיהו לב, מד) שדות בכסף יקנו קרי ביה יקנו מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר ה״נ קרי ביה כי יקח דכתיב (דברים כב, טז) את בתי נתתי לאיש הזה

אלא אמר רבא הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי ואיבעית אימא התם נמי כתיב (ירמיהו לב, יא) ואקח את ספר המקנה

ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס אע״פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו בין ע״י אביה בין ע״י עצמה מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה

כתב לה על הנייר או על החרס אע״פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את לי לאינתו הרי את מאורסת לי מקודשת בין ע״י אביה בין ע״י עצמה מדעתה והוא שבגרה:

בעי ר׳ שמעון בן לקיש שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויות ליציאות מקשינן מה

דף ט עמוד ב

יציאה בעינן לשמה אף הוייה בעינן לשמה או דלמא הויות להדדי מקשינן מה הוייה דכסף לא בעינן לשמה אף הוייה דשטר לא בעינן לשמה

בתר דבעיא הדר פשטה הוייה ליציאה מקשינן דאמר קרא (דברים כד, ב) ויצאה והיתה:

איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת אמר רב פפא אימא טעמא דידהו ואימא טעמא דידי אימא טעמא דידהו דכתיב ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה לשמה ושלא מדעתה אף הוייה נמי לשמה ושלא מדעתה

ואימא טעמא דידי ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה אף הוייה בעינן דעת מקנה

מיתיבי אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן מאי לאו שטרי אירוסין ונשואין ממש לא שטרי פסיקתא וכדרב גידל אמר רב

דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה:

ובביאה: מנא לן אמר ר' אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא (דברים כב, כב) בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה א"ל ר' זירא לר' אבהו ואמרי לה ר"ל לרבי יוחנן כעורה זו ששנה רבי (דברים כד, א) ובעלה מלמד שנקנית בביאה

אי מהתם הוה אמינא עד דמקדש והדר בעיל קמ"ל

מתקיף לה ר' אבא בר ממל אם כן נערה המאורסה דאמר רחמנא בסקילה היכי משכחת לה

אי דאקדיש והדר בעיל בעולה היא אי דאקדיש ולא בעיל לאו כלום הוא אמרוה רבנן קמיה דאביי משכחת לה כגון שבא עליה ארוס שלא כדרכה

א"ל אביי עד כאן לא פליגי רבי ורבנן אלא באחר אבל בעל דברי הכל אם בא עליה שלא כדרכה עשאה בעולה

מאי היא דתניא באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולן בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולן בחנק

אמר רב נחמן בר יצחק משכחת לה כגון שקדשה בשטר הואיל וגומר ומוציא גומר ומכניס

ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה זו נקנית בביאה ואין אמה העבריה נקנית בביאה

ס"ד אמינא תיתי בק"ו מיבמה ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה

מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ס"ד אמינא הואיל וכתב (שמות כא, י) אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מיקניא בביאה אף אמה העבריה מיקניא בביאה קמ"ל

ורבי האי סברא מנא ליה א"כ לכתוב רחמנא ובעל מאי ובעלה שמע מינה תרתי

ולרבא דאמר בר אהינא אסברה לי (דברים כד, א) כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין מאי איכא למימר

אם כן נכתוב קרא או בעלה מאי ובעלה שמע מינה כולהו

ורבי האי בעולת בעל מאי עביד ליה האי מיבעי ליה בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה

ומי אית ליה לרבי האי סברא והתניא באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולם בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולם בחנק

דף י עמוד א

אמר רבי זירא מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי מאי שנא מקטלא שאני התם דאמר קרא (דברים כב, כה) ומת האיש אשר שכב עמה לבדו

ורבנן האי לבדו מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתני' (דברים כב, כב) ומתו גם שניהם עד שיהיו שוין כאחד דברי ר' אושעיא רבי יונתן אומר ומת האיש אשר שכב עמה לבדו

ורבי יוחנן האי סברא מנא ליה אם כן נכתוב קרא בעולת איש מאי בעולת בעל ש"מ תרתי:

איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה נפקא מינה כגון שהערה בה ופשטה ידה וקבלה קדושין מאחר

אי נמי לכהן גדול דקא קני בתולה בביאה מאי אמר אמימר משמיה דרבא כל הבועל דעתו על גמר ביאה:

איבעיא להו ביאה נשואין עושה או אירוסין עושה נפקא מינה ליורשה

וליטמא לה ולהפר נדריה אי אמרת נשואין עושה יורשה ומיטמא לה ומיפר נדריה ואי אמרת אירוסין עושה אינו יורשה ואינו מיטמא לה ואינו מיפר נדריה מאי

אמר אביי ת"ש האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה נישאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה

קתני ביאה וקתני נישאת כי קתני נישאת אשארא

אמר רבא תא שמע בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה

דף י עמוד ב

לטמא משכב תחתון כעליון

ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה ואם בא עליה אחד מכל עריות שבתורה מומתין על ידה והיא פטורה ואם בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה

קתני ביאה וקתני נישאת הכי קאמר אי הני נשואין דכהן נינהו אוכלת בתרומה

תא שמע וכבר שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבין שמעתי עליך שאתה אומר ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שלח לו ואתה אי אתה אומר כן מוחזקני בך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע

ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה

היכי דמי אי בביאה שעל ידי חופה וכסף שעל ידי חופה בתרוייהו מיכל אכלה

ואלא בביאה שעל ידי חופה וכסף שלא על ידי חופה הכא תרתי והכא חדא אלא לאו בביאה שלא על ידי חופה וכסף שלא על ידי חופה

אי אמרת בשלמא נשואין עושה משום הכי פשיטא ליה דאלימא לה ביאה מכסף אלא אי אמרת קדושין עושה מאי שנא הכא דפשיטא ליה ומאי שנא הכא דמספקא ליה

אמר רב נחמן בר יצחק לעולם אימא לך בביאה שעל ידי חופה וכסף שלא ע״י חופה ודקאמרת הכא תרתי והכא חדא קל וחומר מיהא איתיה

והכי שלח ליה ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה אפילו על ידי חופה כספה מאכילתה בלא חופה זו שביאתה מאכילתה בתרומה על ידי חופה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה בלא חופה

אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה משום דעולא

ובן בג בג גבי שפחה כנענית לא שייר בקנינה הכא שייר בקנינה

רבינא אמר מדאורייתא מיפשט פשיטא ליה דאכלה ומדרבנן הוא דשלח ליה

והכי שלח ליה שמעתי עליך שאתה אומר ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ולא חיישת לסימפון שלח ליה ואתה אי אתה אומר כן מוחזקני בך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע

ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסימפון זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה ולא ניחוש לסימפון אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים ארוסה בת ישראל אינה אוכלת בתרומה

דף יא עמוד א

עד שתכנס לחופה משום דעולא

ובן בג בג סימפון בעבדים לית ליה אי מומין שבגלוי הוא הא קא חזי ליה אי משום מומין שבסתר מאי נפקא ליה מיניה למלאכה קא בעי ליה לא איכפת ליה

נמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו מאי אמרת לסטים מזויין או נכתב למלכות הנהו קלא אית להו

מכדי בין למר ובין למר לא אכלה מאי בינייהו

איכא בינייהו קיבל מסר והלך:

בכסף ב״ש אומרים בדינר וכו׳: מאי טעמייהו דב״ש אמר רבי זירא שכן אשה מקפדת על עצמה ואין מתקדשת בפחות מדינר

אמר ליה אביי אלא מעתה כגון בנתיה דר׳ ינאי דקפדן אנפשייהו ולא מקדשי בפחות מתרקבא דדינרי הכי נמי דאי פשטה ידה וקבלה חד זוזא מאחר הכי נמי דלא הוו קדושין

א״ל פשטה ידה וקבלה לא קאמינא כי קאמינא דקדשה בליליא אי נמי דשויה שליח

רב יוסף אמר טעמייהו דבית שמאי כדרב יהודה אמר רב אסי דאמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה:

גופא אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה: וכללא הוא

דף יא עמוד ב

והרי טענה דכתיב (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ותנן שבועת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה

התם דומיא דכלים מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב

והרי מעשר דכתיב (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך ותנן הפורט סלע ממעות מעשר שני כסף הכסף ריבה

והרי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו ואמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל התם נמי כסף כסף יליף ממעשר

והרי קידושי אשה דכתיב (דברים כד, א) כי יקח איש אשה ובעלה וגמר קיחה (בראשית כג, יג) קיחה משדה עפרון ותנן בית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה נימא רב אסי דאמר כבית שמאי

אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף קצוב האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה

מאי קמ״ל תנינא חמש סלעים של בן שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה מאה של מוציא שם רע כולם בשקל הקודש במנה צורי

ושל דבריהם כסף מדינה איצטריכא ליה דלא תנן דתניא התוקע לחבירו נותן לו סלע ולא תימא מאי סלע ארבע זוזי אלא מאי סלע פלגא דזוזא דעבידי אינשי דקרו לפלגא דזוזא איסתירא

רבי שמעון בן לקיש אומר טעמייהו דבית שמאי כדחזקיה דאמר חזקיה אמר קרא (שמות כא, ח) והפדה מלמד שמגרעת מפדיונה ויוצאה

אי אמרת בשלמא דיהב לה דינר היינו דמגרעה ואזלה עד פרוטה אלא אי אמרת דיהב לה פרוטה מפרוטה מי מגרעה ודלמא ה״ק רחמנא היכא דיהב לה דינר תיגרע עד פרוטה היכא דיהב לה פרוטה לא תיגרע כלל

דף יב עמוד א

לא ס״ד דומיא דייעוד מה ייעוד אע״ג דאי בעי מייעד ואי בעי לא מייעד כל היכא דלא מצי מייעד לא הוו זבינא זביני ה״נ כל היכא דלא מצי מיגרעא לא הוו זבינא זביני

וקידושי אשה לב״ש נפקא להו מאמה העבריה מה אמה העבריה בפרוטה לא מקניא אף אשה בפרוטה לא מיקדשא

ואימא פלגא דדינר ואימא שתי פרוטות כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמה אדינר

רבא אמר היינו טעמא דב״ש שלא יהו בנות ישראל כהפקר:

וב״ה אומרים בפרוטה: סבר רב יוסף למימר פרוטה כל דהו א״ל אביי והא עלה קתני כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי

וכ״ת ה״מ בדורו של משה אבל הכא כדחשבה להו לאינשי והא כי אתא רב דימי אמר שיער רבי סימאי בדורו כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וכי אתא רבין אמר רבי דוסתאי ורבי ינאי ורבי אושעיא שיערו כמה הוי פרוטה אחד משמה באיסר האיטלקי

א״ל רב יוסף אי הכי היינו דתנינא צא וחשוב כמה פרוטות בשני סלעים יותר מאלפים השתא אלפים לא הויין יתר מאלפים קרי להו אמר להו ההוא סבא אנא תנינא לה קרוב לאלפים סוף סוף אלפא וחמש מאה ותלתין ושיתא הוא דהויין כיון דנפקא להו מפלגא קרוב לאלפים קרי ליה

גופא כי אתא רב דימי אמר שיער ר׳ סימאי בדורו כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וכי אתא רבין אמר שיערו ר׳ דוסתאי ורבי ינאי ור׳ אושעיא כמה היא פרוטה אחד משש באיסר האיטלקי אמר ליה אביי לרב דימי נימא את ורבין בפלוגתא דהני תנאי קא מיפלגיתו

דתניא פרוטה שאמרו חכמים אחד משמנה באיסר האיטלקי שש מעה כסף דינר מעה שני פונדיונין פונדיון שני איסרין איסר שני מוסמיסים מסמס שני קונטרונקין קונטרנק שתי פרוטות נמצא פרוטה אחת משמנה באיסר האיטלקי

רבן שמעון בן גמליאל אומר שלשה הדרסין למעה שני הנצין להדריס שני שמנין להנץ ב׳ פרוטות לשמין נמצא פרוטה אחת משש באיסר האיטלקי לימא דמר אמר כת״ק ורבין דאמר כרשב״ג

א״ל בין דידי ובין רבין אליבא דת״ק ולא קשיא הא דאיקור איסורי הא דזול איסורי הא דאיקור איסורי קום עשרים וארבע בזוזא הא דזול קום תלתין ותרין בזוזא

אמר שמואל קידשה בתמרה אפילו עומד כור תמרים בדינר מקודשת חיישינן שמא שוה פרוטה במדי

והא אנן תנן ב״ה אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק

ההוא גברא דאקדיש בזוודא דאורדי יתיב רב שימי בר חייא קמיה דרב וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לא ואי לית בה שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישינן לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק

ההוא גברא דאקדיש באבנא דכוחלא יתיב רב חסדא וקא משער ליה אי אית ביה שוה פרוטה אין ואי לא לא ואי לית ביה שוה פרוטה לא והא אמר שמואל חיישינן רב חסדא לא סבר ליה דשמואל

אמרה ליה אימיה והא ההוא יומא דקדשה הוה ביה שוה פרוטה אמר לה לאו כל כמינך דאסרת לה אבתרא

דף יב עמוד ב

לאו היינו דיהודית דביתהו דרבי חייא דהוית לה צער לידה אמרה ליה אמרה לי אם קיבל ביך אבוך קידושי כי זוטרת אמר לה לאו כל כמינה דאימך דאסרת ליך עילואי

אמרי ליה רבנן לרב חסדא אמאי הא איכא סהדי באידית דידעי דבההוא יומא הוה ביה ש״פ השתא מיהא לא ליתנהו קמן

לאו היינו דר׳ חנינא דא״ר חנינא עידיה בצד אסתן ותיאסר

אביי ורבא לא סבירא להו להא דרב חסדא אם הקילו בשבויה דמנוולה נפשה גבי שבאי ניקיל באשת איש

אישתאר מההיא משפחה בסורא ופרשו רבנן מינה ולאו משום דסבירא להו דשמואל אלא משום דסבירא להו כאביי ורבא

ההוא גברא דאקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא שלחה רב אחא בר הונא לקמיה דרב יוסף כה״ג מאי שלח ליה נגדיה כרב ואצטריך גיטא כשמואל

דרב מנגיד על דמקדש בשוקא ועל דמקדש בביאה ועל דמקדש בלא שידוכי

ועל דמבטיל גיטא ועל דמסר מודעא אגיטא ועל דמצער שלוחא דרבנן ועל דחלה שמתא עילויה תלתין יומין

ועל חתנא דדייר בי חמוה דדייר אין חליף לא והא ההוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת ההוא מידם הות דיימא חמתיה מיניה

נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא על דמקדש בביאה בלא שידוכי ואיכא דאמרי ואפילו בשידוכי נמי משום פריצותא

ההוא גברא דקדיש בציפתא דאסא אמרו ליה והא לית בה ש״פ אמר להו תיקדוש בארבע זוזי דאית בה שקלתא ואישתיקא אמר רבא הוה שתיקותא דלאחר מתן מעות וכל שתיקותא דלאחר מתן מעות לאו כלום היא

אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אמר לה כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות מקודשת לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת

מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא מכלל דרישא

דף יג עמוד א

כי אמרה לא נמי הוו קידושין אמאי והא קאמרה לא אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה משתקה ושמע מינה שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא

קשו בה בפום נהרא משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע מי דמי התם בתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מחייבנא בהו הכא בתורת קדושין יהבינהו ניהלה ואי איתא דלא ניחא לה לישדינהו

פריך רב אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירי ה״נ סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותייהו שלחה רב אחא בר רב לקמיה דרבינא כה״ג מאי שלח ליה אנן לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע אתון דשמיע לכו חושו לה

ההיא איתתא דהוה קא מזבנה וורשכי אתא ההוא גברא חטף וורשכא מינה אמרה ליה הבה ניהלי אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי שקלתיה ואישתיקה ואמר ר״נ יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי

איתיביה רבא לר״נ קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בדשדיך

ומנא תימרא דשני לן בין שדיך ודלא שדיך דתניא אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת

מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיקה הוו קידושין ונתני מקודשת סתם כי התם

אלא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה וקא תני דאינה מקודשת מאי טעמא יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי

ואלא קשיא הך דקדשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת אלא לאו שמע מינה הא דשדיך הא דלא שדיך

כי נח נפשיה דרב אסי עיילו רבנן לנקוטינהו לשמעתתיה א״ל ההוא מרבנן ור׳ יעקב שמיה הכי א״ר אסי א״ר מני כשם שאין אשה נקנית בפחות מש״פ כך אין קרקע נקנית בפחות מש״פ אמרו ליה והתניא אע״פ שאין אשה נקנית בפחות משוה פרוטה קרקע נקנית בפחות מש״פ

א״ל כי תניא ההיא בחליפין דתניא קונין בכלי ואע״פ שאין בו שוה פרוטה

הדר יתבי וקאמרי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן אמר ר׳ אסי אמר רבי יוחנן וקשין לעולם יותר מדור המבול שנאמר (הושע ד, ב) אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף פרצו ודמים בדמים נגעו

מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מולדין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין

וכתיב (הושע ד, ג) על כן תאבל הארץ ואמלל כל יושב בה בחית השדה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו וגו׳ ואילו בדור המבול לא נגזרה גזירה על דגים שבים שנאמר (בראשית ז, כב) מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים ואילו הכא אפילו דגים שבים

ואימא עד דעביד לכולהו לא סלקא דעתך דכתיב (ירמיהו כג, י) כי מפני אלה אבלה הארץ

ואימא אלה לחוד והנך לחודיהון

דף יג עמוד ב

מי כתיב ופרצו פרצו כתיב

הדור יתבי וקאמרי הא דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים אבל לא הפרישתה מחיים לא

אלמא קסבר שיעבודא לאו דאורייתא אמר רב אסי א״ר יוחנן אע״ג שלא הפרישה מחיים אלמא קסבר שיעבודא הוה דאורייתא

והא פליגי בה חדא זימנא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינה גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות ור׳ יוחנן ור״ל דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין בין מן הלקוחות

צריכא דאי איתמר בהא בהך קאמר שמואל משום דלא מלוה כתובה בתורה היא אבל בהך אימא מודה להו לרבי יוחנן ולר״ל

ואי אשמעינן בהא בהא קאמר ר׳ יוחנן דמלוה כתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא אבל בהך אימא מודה ליה לשמואל צריכא

אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא:

וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל: בשלמא גט דכתיב (דברים כד, א) וכתב לה ספר כריתות

אלא מיתת הבעל מנלן סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה

והא עריות דאסר להו ולא שרי להו אלא מדאמר רחמנא יבמה שאין לה בנים אסורה הא יש לה בנים מותרת

ודילמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם ויש לה בנים לכולי עלמא נמי אסורה אלא מדאמר רחמנא אלמנה לכה״ג אסורה הא לכהן הדיוט שריא

ודילמא לכה״ג בלאו לכולי עלמא בעשה האי עשה מאי עבידתיה אי דאהניא מיתת הבעל תישתרי לגמרי אי דלא אהניא מיתת הבעל תוקמה במילתא קמייתא

אלמה לא אפיקתה ממיתה ואוקימתה על עשה מידי דהוה אפסולי המוקדשים

דמעיקרא אית בהו מעילה ואסירי בגיזה ועבודה פרקינהו מעילה לית בהו בגיזה ועבודה אסירי

אלא מדאמר קרא (דברים כ, ז) פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אימא מאן אחר יבם

א״ר אשי ב׳ תשובות בדבר חדא דיבם לא איקרי אחר ועוד כתיב (דברים כד, ג) ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון ואיתקש מיתה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת:

והיבמה נקנית בביאה כו׳: בביאה מנלן אמר קרא

דף יד עמוד א

(דברים כה, ה) יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואימא לכולה מילתא כאשה לא סלקא דעתך דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת בה תלמוד לומר (דברים כה, ה) ויבמה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה

ואימא מאי ויבמה דבעל כרחה מיבם אם כן לימא קרא ויבם מאי ויבמה שמעת מינה תרתי:

בחליצה: מנלן דכתיב (דברים כה, י) ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל כיון שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל

האי ישראל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתני רב שמואל בר יהודה בישראל בב״ד של ישראל ולא בבית דין של עובדי כוכבים תרי בישראל כתיבי

ואכתי מיבעי ליה לכדתניא אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני ר׳ טרפון ובאתה יבמה לחלוץ ואמר לנו ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל ההוא מונקרא שמו נפקא:

ובמיתת היבם: מנלן ק״ו ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה יבמה שהיא בלאו לא כל שכן

מה לאשת איש שכן יוצאה בגט תאמר בזו שאינה יוצאה בגט הא נמי יוצאה בחליצה

אלא מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יבם אוסרה יבם שרי לה

ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק״ו ומה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה אמר קרא (דברים כד, א) ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה

ותהא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר ומה אשת איש שאין יוצאה בחליצה יוצאה בגט זו שיוצאה בחליצה אין דין שיוצאה בגט אמר קרא (דברים כה, ט) ככה וככה עיכובא

וכל היכא דאיכא עיכובא לא דרשי ק״ו והא יוה״כ דכתיב (ויקרא טז, ח) גורל וחוקה

ותניא (ויקרא טז, ט) ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם

ת״ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת וטעמא דמעטיה קרא הא לאו הכי דרשינן קל וחומר אע״ג דכתיב ביה חוקה

אמר קרא (דברים כד, א) לה לה ולא ליבמה ואימא לה לשמה

תרי לה כתיבי ואכתי מיבעי ליה חד לה לשמה ואידך לה ולא לה ולחבירתה

אלא אמר קרא (דברים כה, ט) נעל נעל אין מידי אחרינא לא

והאי נעל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא נעלו אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מנא ליה

ת״ל נעל נעל ריבה א״כ מה ת״ל נעלו נעלו הראוי לו פרט לגדול שאין יכול להלך בו פרט לקטן שאין חופה את רוב רגלו פרט

דף יד עמוד ב

למסולים שאין לו עקב אם כן ניכתוב קרא נעל מאי הנעל שמעת מינה תרתי:

מתני׳ עבד עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובגרעון כסף יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון:

גמ׳ עבד עברי נקנה בכסף מנלן אמר קרא (ויקרא כה, נא) מכסף מקנתו מלמד שנקנה בכסף אשכחן עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים הואיל וכל קנינו בכסף

נמכר לישראל מנלן אמר קרא (שמות כא, ח) והפדה מלמד שמגרעת פדיונה ויוצאה

אשכחן אמה העבריה הואיל ומיקדשה בכסף מיקניא בכסף עבד עברי מנלן אמר קרא (דברים טו, יב) כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים מקיש עברי לעבריה

אשכחן מכרוהו ב״ד הואיל ונמכר בעל כורחו מוכר עצמו מנלן

יליף (דברים טו, יח) שכיר (ויקרא כה, מ) שכיר הניחא למאן דיליף שכיר שכיר אלא למאן דלא יליף שכיר שכיר מאי איכא למימר

אמר קרא (ויקרא כה, מז) וכי תשיג מוסף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון

ומאן תנא דלא יליף שכיר שכיר האי תנא הוא דתניא המוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש מכרוהו ב״ד אינו נמכר אלא לשש

המוכר עצמו אינו נרצע מכרוהו ב״ד נרצע מוכר עצמו אין מעניקים לו מכרוהו ב״ד מעניקים לו המוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מכרוהו ב״ד רבו מוסר לו שפחה כנענית

רבי אלעזר אומר זה וזה אינו נמכר אלא לשש זה וזה נרצע וזה וזה מעניקים לו וזה וזה רבו מוסר לו שפחה כנענית מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא לא יליף שכיר שכיר ור״א יליף שכיר שכיר

אמר רב טביומי משמיה דאביי דכולי עלמא יליף שכיר שכיר והכא בהאי קרא קמיפלגי מאי טעמא דתנא קמא דאמר מוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש מיעט רחמנא גבי מכרוהו בית דין (דברים טו, יב) ועבדך שש שנים זה ולא מוכר עצמו

ואידך ועבדך לך ולא ליורש

ואידך ועבדך אחרינא כתיב ואידך ההוא להרצאת אדון הוא דאתא

מאי טעמא דתנא קמא דאמר מוכר עצמו אינו נרצע מדמיעט רחמנא גבי מכרוהו ב״ד (שמות כא, ו) ורצע אדניו את אזנו במרצע אזנו שלו ולא אזנו של מוכר עצמו

דף טו עמוד א

ואידך ההיא לגזירה שוה הוא דאתא דתניא רבי אליעזר אומר מנין לרציעה שהיא באזן ימנית נאמר כאן אזן ונאמר להלן (ויקרא יד, יד) אזן מה להלן ימין אף כאן ימין

ואידך א״כ לימא קרא אזן מאי אזנו

ואידך ההוא מיבעי ליה אזנו ולא אזנה ואידך נפקא לה (שמות כא, ה) מואם יאמר העבד העבד ולא אמה

ואידך מיבעי ליה עד שיאמר כשהוא עבד

ואידך מעבד העבד נפקא ואידך עבד העבד לא דריש

מ״ט דתנא קמא דאמר מוכר עצמו אין מעניקין לו מיעט רחמנא גבי מכרוהו ב״ד (דברים טו, יד) הענק תעניק לו לו ולא למוכר עצמו

ואידך ההוא מיבעי ליה לו ולא ליורשיו יורשיו אמאי לא שכיר קרייה רחמנא מה שכיר פעולתו ליורשיו אף האי פעולתו ליורשיו אלא לו ולא לבעל חובו

מדסבירא לן בעלמא כרבי נתן דתניא א״ר נתן מנין לנושה בחברו מנה וחברו בחברו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת״ל (במדבר ה, ז) ונתן לאשר אשם לו

אתא לו לאפוקי ואידך בעלמא נמי לא סבירא לן כרבי נתן

מ״ט דת״ק דאמר מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מיעט רחמנא גבי מכרוהו ב״ד (שמות כא, ד) אם אדוניו יתן לו אשה לו ולא למוכר עצמו ואידך לו בעל כרחו

ואידך מכי משנה שכר שכיר נפקא דתניא (דברים טו, יח) כי משנה שכר שכיר עבדך שכיר אינו עובד אלא ביום עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה

וכי תעלה על דעתך שעבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה והלא כבר נאמר (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה וא״ר יצחק מכאן שרבו מוסר לו שפחה כנענית

ואידך אי מהתם הוה אמינא ה״מ מדעתיה אבל בע״כ אימא לא קמ״ל

אלא מאן תנא דלא יליף שכיר שכיר האי תנא הוא דתניא (ויקרא כה, מא) ושב אל משפחתו וגו׳ אמר ר״א בן יעקב במה הכתוב מדבר אי במוכר עצמו הרי כבר אמור

אי בנרצע הרי כבר אמור הא אין הכתוב מדבר אלא במכרוהו ב״ד שתים ושלש שנים לפני היובל שהיובל מוציאו ואי ס״ד יליף שכיר שכיר למה לי נילף שכיר שכיר

אמר רב נחמן בר יצחק לעולם יליף שכיר שכיר ואיצטריך ס״ד אמינא מוכר עצמו הוא דלא עבד איסורא אבל מכרוהו ב״ד דעבד איסורא אימא ניקנסיה קמ״ל

אמר מר אי בנרצע הרי כבר אמור מאי היא דתניא (ויקרא כה, י) ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו וגו׳ במה הכתוב מדבר אי במוכר עצמו הרי כבר אמור

אי במכרוהו ב״ד הרי כבר אמור הא אין הכתוב מדבר אלא בנרצע שתים ושלש שנים לפני היובל שהיובל מוציאו מאי משמע אמר רבא בר שילא אמר קרא איש איזהו דבר שנוהג באיש ואין נוהג באשה הוי אומר זו רציעה

ואיצטריך למיכתב מכרוהו בית דין ואיצטריך למיכתב נרצע דאי אשמעינן מכרוהו ב״ד משום דלא מטאי זמניה אבל נרצע דמטאי זמניה אימא ניקנסיה

ואי אשמעינן נרצע משום דעבד ליה שש אבל מכרוהו ב״ד דלא עבד ליה שש אימא לא צריכא

ואיצטריך למיכתב ושבתם ואיצטריך למיכתב לעולם דאי כתב רחמנא לעולם הוה אמינא לעולם ממש כתב רחמנא ושבתם

ואי כתב רחמנא ושבתם הוה אמינא ה״מ היכא דלא עבד שש אבל היכא דעבד שש לא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו שש אף סופו נמי שש קמשמע לן לעולם לעולמו של יובל

אלא מאן תנא דלא יליף שכיר שכיר רבי היא דתניא

דף טו עמוד ב

(ויקרא כה, נד) ואם לא יגאל באלה רבי אומר באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש

שיכול והלא דין הוא ומה מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש זה שנגאל באלה אינו דין שנגאל בשש ת״ל באלה באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש

ואי סלקא דעתך יליף שכיר שכיר אמאי קאמר ומה מי שאינו נגאל באלה נילף שכיר שכיר

אמר רב נחמן בר יצחק לעולם יליף שכיר שכיר ושאני הכא דאמר קרא (ויקרא כה, מח) יגאלנו לזה ולא לאחר

ומאן תנא דפליג עליה דרבי ר׳ יוסי הגלילי ור״ע דתניא (ויקרא כה, נד) לא יגאל באלה ר׳ יוסי הגלילי אומר באלה לשחרור בשאר כל אדם לשעבוד ר״ע אומר באלה לשעבוד בשאר כל אדם לשחרור

מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי אמר קרא אם לא יגאל באלה אלא באחר ויצא בשנת היובל ור״ע אומר אם לא יגאל אלא באלה ויצא בשנת היובל ור׳ יוסי הגלילי מידי אלא באלה כתיב

אלא בהאי קרא קמיפלגי (ויקרא כה, מט) או דודו או בן דודו יגאלנו זה גאולת קרובים (ויקרא כה, מט) או השיגה ידו זה גאולת עצמו ונגאל זו גאולת אחרים

ר׳ יוסי הגלילי סבר מקרא נדרש לפניו שדי גאולת קרובים אגאולת עצמו מה גאולת עצמו לשחרור אף גאולת קרובים לשחרור ור״ע סבר מקרא נדרש לאחריו שדי גאולת אחרים אגאולת עצמו מה גאולת עצמו לשחרור אף גאולת אחרים לשחרור

אי הכי באלה למה לי אי לאו באלה ה״א מקרא נדרש בין לפניו בין לאחריו והכל לשחרור

אי הכי הדר קושיא לדוכתיה אלא בסברא קמיפלגי

רבי יוסי הגלילי סבר מסתברא גאולת אחרים לשיעבוד דאי אמרת לשחרור הוו מימנעי ולא פרקי ליה ור״ע סבר מסתברא גאולת קרובים לשיעבוד דאי אמרת לשחרור כל יומא ויומא אזל ומזבין נפשיה

א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן זו דברי רבי יוסי הגלילי ור״ע אבל חכ״א הכל לשחרור

מאן חכמים רבי היא דמפיק ליה להאי באלה לדרשה אחרינא ומקרא נדרש בין לפניו ובין לאחריו

ורבי האי (ויקרא כה, נד) ויצא בשנת היובל מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ויצא בשנת היובל

דף טז עמוד א

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך או אינו אלא בעובד כוכבים שאינו תחת ידך אמרת וכי מה אפשר לעשות לו הא אין הכתוב מדבר אלא בעובד כוכבים שישנו תחת ידך:

ובשטר: מנלן אמר עולא אמר קרא (שמות כא, י) אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מקניא בשטר אף אמה העבריה מקניא בשטר

הניחא למ"ד שטר אמה העבריה אדון כותבו אלא למ"ד אב כותבו מאי איכא למימר דאיתמר שטר אמה העבריה מי כותבו רב הונא אמר אדון כותבו רב חסדא אמר אב כותבו הניחא לרב הונא אלא לרב חסדא מאי איכא למימר

אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא (שמות כא, ז) לא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא כקנין עבדים ומאי ניהו שטר

ואימא אבל נקנית היא כקנין עבדים ומאי ניהו חזקה אמר קרא (ויקרא כה, מו) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם בחזקה ולא אחר בחזקה

ואימא אותם בשטר ולא אחר בשטר הכתיב לא תצא כצאת העבדים ומה ראית

מסתברא שטר ה"ל לרבויי שכן מוציאה בבת ישראל אדרבה חזקה ה"ל לרבויי שכן קונה בנכסי הגר באישות מיהת לא אשכחן אי בעית אימא להכי אהני אם אחרת

ורב הונא האי לא תצא כצאת העבדים מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה שאינה יוצאה בראשי אברים כעבד ורב חסדא א"כ לכתוב קרא לא תצא כעבדים מאי כצאת העבדים ש"מ תרתי:

וקונה את עצמו בשנים: דכתיב (שמות כא, ב) שש שנים יעבד ובשביעית וגו':

ביובל: דכתיב (ויקרא כה, מ) עד שנת היובל יעבד עמך:

בגרעון כסף: אמר חזקיה דאמר קרא (שמות כא, ח) והפדה מלמד שמגרע פדיונה ויוצאה תנא וקונה את עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר

בשלמא כסף דכתיב (ויקרא כה, נא) מכסף מקנתו שוה כסף נמי (ויקרא כה, נא) ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף אלא האי שטר ה"ד אילימא דכתב ליה שטרא אדמיה היינו כסף

אלא שיחרור שטר למה לי לימא ליה באפי תרי זיל א"נ באפי בי דינא זיל אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול:

יתירה עליו אמה העבריה: אמר ר"ל אמה העבריה קונה את עצמה במיתת האב מרשות אדון מק"ו ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון

מיתיבי רב הושעיא יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין ואם איתא ניתני נמי מיתת האב תנא ושייר

מאי שייר דהאי שייר מיתת האדון אי משום מיתת האדון לאו שיורא הוא דכיון דאיכא נמי באיש לא קתני

ואלא ניתני תנא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני

והא סימנין דאין להם קצבה וקתני אמר רב ספרא אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה

דף טז עמוד ב

למטה

דתניא בן תשע שנים שהביא שתי שערות שומא מבן ט' שנים ויום אחד עד בן י"ב שנה ויום אחד ועודן בו שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן

מתיב רב ששת ר' שמעון אומר ד' מעניקים להם ג' באיש וג' באשה ואי אתה יכול לומר ד' באחד לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה

ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכ״ת ה״נ תני ושייר והא ארבעה קתני וכי תימא תנא דבר שיש לו קצבה קתני ודבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני

וכי תימא ה״נ כדרב ספרא והאיכא מיתת אדון דאין להם קצבה וקתני מיתת אדון נמי לא קתני

ואלא ארבעה מאי ניהו שנים ויובל ויובל של רציעה ואמה העבריה בסימנים

ה״נ מסתברא דקתני סיפא אי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא באשה מיהא משכחת לה ארבעה שמע מינה

מתיב רב עמרם ואלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנים ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכי תימא תנא ושייר והא אלו קתני

וכי תימא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה״נ כדרב ספרא האיכא מיתת אדון תיובתא דריש לקיש תיובתא

והא ריש לקיש ק״ו אמר קל וחומר פריכא היא משום דאיכא למיפרך מה לסימנין שנשתנה הגוף תאמר במיתת אב שכן לא נשתנה הגוף

תני חדא ענק עבד עברי לעצמו וענק אמה העבריה לעצמה ותניא אידך ענק אמה העבריה ומציאתה לאביה ואין לרבה אלא שכר בטלה בלבד

מאי לאו הא דנפקא בסימנים והא דנפקא לה במיתת אב

לא אידי ואידי דנפקא לה בסימנין ולא קשיא הא דאיתיה לאב הא דליתיה לאב

בשלמא ענק אמה העבריה לעצמה למעוטי אחין דתניא (ויקרא כה, מו) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם מכאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו

אלא ענק ע״ע לעצמו פשיטא אלא למאן אמר רב יוסף יו״ד קרת קא חזינא הכא

אביי אמר הכי אמר רב ששת הא מני תוטאי הוא דתניא תוטאי אומר לו ולא לבעל חובו

גופא אלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת אדון ואמה העבריה בסימנין אבל בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו ר״מ אומר בורח אין מעניקין לו ויוצא בגרעון כסף מעניקים לו

ר״ש אומר ארבעה מעניקים להם שלשה באיש וג׳ באשה ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן לפי שאין סימנין באיש ורציעה באשה

מנה״מ דת״ר יכול לא יהו מעניקים אלא ליוצא בשש מנין לרבות יוצא ביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנין ת״ל (דברים טו, יב) תשלחנו וכי תשלחנו

יכול שאני מרבה בורח ויוצא בגרעון כסף ת״ל וכי תשלחנו חפשי מעמך מי ששילוחו מעמך יצא בורח ויוצא בגרעון כסף שאין שילוחו מעמך רמ״א בורח אין מעניקין לו דאין שילוחו מעמך אבל יוצא בגרעון כסף ששילוחו מעמך

בורח השלמה בעי דתניא מנין לבורח שחייב להשלים ת״ל (שמות כא, ב) שש שנים יעבד

דף יז עמוד א

יכול אפילו חלה ת״ל (שמות כא, ב) ובשביעית יצא

אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שברח ופגע בו יובל מהו דתימא הואיל ואפיק ליה יובל שילוחו מעמך קרינן ביה ולא ניקנסיה ונעניק ליה קמ״ל

אמר מר יכול אפילו חלה ת״ל ובשביעית יצא אפילו חלה כל שש והתניא חלה שלש ועבד שלש אינו חייב להשלים חלה כל שש חייב להשלים אמר רב ששת בעושה מעשה מחט

הא גופא קשיא אמרת חלה שלש ועבד שלש אין חייב להשלים הא ארבע חייב להשלים אימא סיפא חלה כל שש חייב להשלים הא ד׳ אין חייב להשלים הכי קאמר חלה ד׳ נעשה כמי שחלה כל שש וחייב להשלים׃

תנו רבנן כמה מעניקים לו חמש סלעים מכל מין ומין שהן חמש עשרה סלעים דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר שלשים כשלשים של עבד ר״ש אומר חמשים כחמשים שבערכין

אמר מר חמש סלעים מכל מין ומין שהם חמש עשרה סלעים דברי ר׳ מאיר ור״מ מנינא אתא לאשמועינן הא קמ״ל מיבצר הוא דלא מבצר ליה מהאי מנינא ואי בצר ליה מחד מינא וטפי ליה מחד מינא לית לן בה

מאי טעמא דרבי מאיר יליף ריקם (שמות לד, כ) ריקם מבכור מה להלן חמש סלעים אף כאן חמש סלעים

ואימא חמש סלעים מכולהו אי כתיב ריקם לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב ריקם ברישא שדי ריקם אצאן ריקם אגורן ריקם איקב

ונילף ריקם ריקם מעולת ראיה אמר קרא (דברים טו, יד) אשר ברכך יי׳ אלהיך

רבי יהודה אומר שלשים כשלשים של עבד מאי טעמא דרבי יהודה יליף נתינה נתינה מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים

ונילף נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים

חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה תפשתה מועט תפשתה ועוד עבד מעבד הוה ליה למילף

ר׳ שמעון אומר חמשים כחמשים שבערכין מאי טעמיה דרבי שמעון גמר נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים ואימא בפחות שבערכין אשר ברכך יי׳ אלהיך כתיב

ונילף נתינה נתינה מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה ועוד עבד מעבד הוה ליה למילף ר׳ שמעון מיכה מיכה גמר

בשלמא לר׳ מאיר היינו דכתיב צאן גורן ויקב אלא לר׳ יהודה ורבי שמעון האי צאן גורן ויקב למה לי

האי מיבעי ליה לכדתניא יכול לא יהו מעניקין אלא מצאן גורן ויקב מנין לרבות כל דבר ת״ל אשר ברכך יי׳ אלהיך א״כ מה ת״ל צאן גורן ויקב לומר לך מה צאן גורן ויקב מיוחדים שישנן בכלל ברכה אף כל שישנן בכלל ברכה יצאו כספים דברי ר׳ שמעון רבי אליעזר בן יעקב אומר יצאו פרדות

ור׳ שמעון פרדות משבחן בגופייהו ורבי אליעזר בן יעקב כספים עביד בהו עיסקא

וצריכא דאי כתב רחמנא צאן הוה אמינא בעלי חיים אין גידולי קרקע לא כתב רחמנא גורן ואי כתב גורן הוה אמינא גידולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא צאן יקב למה לי

דף יז עמוד ב

למר למעוטי כספים למר למעוטי פרדות

ת״ר (דברים טו, יד) אשר ברכך ה׳ אלהיך יכול נתברך בית בגללו מעניקים לו לא נתברך בית בגללו אין מעניקים לו ת״ל (דברים טו, יד) הענק תעניק מכל מקום אם כן מה ת״ל אשר ברכך הכל לפי ברכה תן לו

ר׳ אלעזר בן עזריה אומר דברים ככתבן נתברך בית בגללו מעניקים לו לא נתברך בית בגללו אין מעניקים לו א״כ מה ת״ל הענק תעניק דברה תורה כלשון בני אדם׃

תנו רבנן עבד עברי עובד את הבן ואינו עובד את הבת אמה עבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת הנרצע והנמכר לעובד כוכבים אינו עובד לא את הבן ולא את הבת אמר מר עבד עברי עובד את הבן ואינו עובד את הבת מנהני מילי

דתנו רבנן (דברים טו, יב) ועבדך שש שנים לך ולא ליורש אתה אומר לך ולא ליורש או אינו אלא לך ולא לבן כשהוא אומר (שמות כא, ב) שש שנים יעבד הרי לבן אמור הא מה אני מקיים ועבדך שש שנים לך ולא ליורש

מה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה

אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום

אלא טעמא דאיכא הא פירכא הא לאו הכי אח עדיף ותיפוק לי דהכא תרתי והכא חדא

שדה אחוזה נמי מהאי פירכא הוא דקא נפקא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן:

אמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת: מנהני מילי אמר רבי פדא דאמר קרא (דברים טו, יז) ואף לאמתך תעשה כן הקישה הכתוב לנרצע מה נרצע אינו עובד לא את הבן ולא את הבת אף אמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת והאי לאמתך תעשה כן להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה לכדתניא ואף לאמתך תעשה כן להעניק

אתה אומר להעניק או אינו אלא לרציעה כשהוא אומר (שמות כא, ה) ואם אמר יאמר העבד ולא אמה העבריה הרי רציעה אמור

הא מה אני מקיים ואף לאמתך תעשה כן להעניק א״כ נכתוב קרא לאמתך כן מאי תעשה שמעת מינה תרתי:

הנרצע והנמכר לעובד כוכבים אינו עובד לא את הבן ולא את הבת: נרצע דכתיב (שמות כא, ו) ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם ולא את הבן ואת הבת נמכר לעובד כוכבים מנין אמר חזקיה אמר קרא (ויקרא כה, נ) וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו

אמר רבא דבר תורה עובד כוכבים יורש את אביו שנאמר וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו מכלל דאית ליה יורשים גר את העובד כוכבים אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים

דתנן גר ועובד כוכבים שירשו את אביהם עובד כוכבים גר יכול לומר לעובד כוכבים טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות טול אתה יין נסך ואני פירות משבאו לרשות גר אסור

ואי סלקא דעתך דאורייתא כי לא באו לרשותו נמי כי שקיל חילופי עבודת כוכבים הוא דקא שקיל

אלא מדרבנן גזירה הוא דעבוד רבנן שמא יחזור לסורו תניא נמי הכי במה דברים אמורים כשירשו אבל כשנשתתפו אסור

עובד כוכבים את הגר וגר את הגר אינו לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים דתנן לוה מעות מן הגר שנתגיירו בניו עמו לא יחזיר לבניו ואם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו

והתניא רוח חכמים נוחה הימנו לא קשיא כאן שהורתו ולידתו שלא בקדושה

דף יח עמוד א

וכאן שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה

רב חייא בר אבין א״ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב (דברים ב, ה) כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר ודלמא ישראל מומר שאני אלא מהכא (דברים ב, ט) כי לבני לוט נתתי את ער ירושה

ורב חייא בר אבין מאי טעמא לא אמר כרבא מי כתיב (ויקרא כה, נ) וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו

ורבא מאי טעמא לא אמר כרב חייא בר אבין משום כבודו דאברהם שאני:

תנו רבנן יש בעברי שאין בעבריה ויש בעבריה שאין בעברי יש בעברי שהוא יוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון מה שאין כן בעבריה ויש בעבריה שהרי עבריה יוצאה בסימנין ואינה נמכרת ונשנית ומפדין אותה בעל כורחו מה שאין כן בעברי:

אמר מר יש בעברי שאין בעבריה ורמינהי יתירה עליו אמה העבריה שקונה עצמה בסימנין אמר רב ששת כגון שיעדה

יעדה פשיטא גיטא בעיא מהו דתימא לא ליבטלה הילכתא מינה קמ״ל אי הכי אמאי יוצאה בסימנין ה״ק אם לא יעדה יוצאה אף בסימנין:

ואינה נמכרת ונשנית: מכלל דעבד עברי נמכר ונשנה והתניא (שמות כב, ב) בגניבתו ולא בכפילו בגניבתו ולא בזממו בגניבתו כיון שנמכר פעם אחת שוב אי אתה רשאי למוכרו

אמר רבא לא קשיא כאן בגניבה אחת כאן בשתי גניבות

א״ל אביי בגניבתו טובא משמע אלא אמר אביי לא קשיא כאן באדם אחד כאן בשני בני אדם

ת״ר גניבו אלף ושוה חמש מאות נמכר וחוזר ונמכר גניבו חמש מאות ושוה אלף אינו נמכר כלל ר׳ אליעזר אומר אם היה גניבו כנגד ממכרו נמכר ואם לאו אינו נמכר

אמר רבא בהא זכנהו ר״א לרבנן דמאי שנא גניבו חמש מאות ושוה אלף דאין נמכר דנמכר כולו אמר רחמנא ולא חציו ה״נ נמכר בגניבתו אמר רחמנא ולא נמכר בחצי גניבתו:

ומפדין אותה בעל כרחו: סבר רבא למימר בעל כרחיה דאדון א״ל אביי מאי ניהו דכתבנא ליה שטרא אדמיה אמאי נקיט מרגניתא בידיה יהיבנא ליה חספא

אלא אמר אביי בעל כרחיה דאב משום פגם משפחה אי הכי עבד עברי נמי נכפינהו לבני משפחה משום פגם משפחה הדר אזיל ומזבין נפשיה

ה״נ הדר אזיל ומזבין לה הא קתני אינה נמכרת ונשנית ומני ר״ש היא דתניא מוכר אדם את בתו לאישות ושונה לשפחות ושונה לאישות אחר שפחות אבל לא לשפחות אחר אישות רש״א כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא (שמות כא, ח) בבגדו בה

דף יח עמוד ב

כיון שפירש טליתו עליה שוב אין רשאי למוכרה דברי ר״ע ר״א אומר בבגדו בה כיון שבגד בה שוב אין רשאי למוכרה

במאי קמיפלגי ר״א סבר יש אם למסורת ור״ע סבר יש אם למקרא ור״ש סבר יש אם למקרא ולמסורת:

בעי רבה בר אבוה יעוד נישואין עושה או אירוסין עושה נפקא מינה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה מאי

תא שמע בבגדו בה כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה זבוני הוא דלא מזבין לה הא יעודי מייעד לה ואי אמרת נישואין עושה כיון דנישאת שוב אין לאביה רשות בה אלא לאו שמע מינה אירוסין עושה

אמר רב נחמן בר יצחק הכא בקידושין דעלמא קאי וה״ק כיון שמסרה אביה למי שנתחייב בשארה כסותה ועונתה שוב אין יכול למוכרה

ת״ש אין מוכרה לקרובים משום רבי אליעזר אמרו מוכרה לקרובים ושוין שמוכרה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט

האי אלמנה היכי דמי אילימא דקדיש נפשה אלמנה קרי לה ואלא דקדשה אביה מי מצי מזבין לה והא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות

ואמר רב עמרם א״ר יצחק הכא בקדושי יעוד ואליבא דרבי יוסי ברבי יהודה דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו ואי אמרת נישואין עושה כיון שנישאת שוב אין לאביה רשות בה

ואלא מאי אירוסין עושה ושוין שמוכרה הא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות אלא מאי אית לך למימר שאני אירוסין דידה מאירוסין דאביה אפילו תימא נישואין עושה שאני נישואין דידה מנישואין דאביה

האי מאי בשלמא אירוסין מאירוסין שאני אלא נישואין מנישואין

דף יט עמוד א

מי שאני

ולרב נחמן בר יצחק דאמר אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה מעות הראשונות לקידושין ניתנו במאי מוקים לה כרבי אליעזר דאמר לשפחות אחר שפחות הוא דלא מצי מזבין לה אבל לשפחות אחר אישות מצי מזבין לה

בעי ריש לקיש מהו שמייעד אדם לבנו קטן בנו אמר רחמנא בנו כל דהו או דילמא בנו דומיא דידיה מה הוא גדול אף בנו גדול

אמר רבי זירא תא שמע (ויקרא כ, י) איש פרט לקטן אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן ואי אמרת מייעד אם כן מצינו אישות לקטן

ואלא מאי אינו מייעד אמאי קא ממעט ליה קרא תיפשוט מינה דמייעד אמר רב אשי הכא ביבם בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו עסקינן

דמדאורייתא חזיא ליה מהו דתימא כיון דמדאורייתא חזיא ליה וביאתו ביאה הבא עליה מתחייב באשת איש קמ"ל

מאי הוי עלה תא שמע אמר ר' אייבו א"ר ינאי אין יעוד אלא בגדול אין יעוד אלא מדעת תרתי מה טעם קאמר מה טעם אין יעוד אלא בגדול לפי שאין יעוד אלא מדעת

ואיבעית אימא מאי מדעת מדעת דידה דתני אביי בריה דרבי אבהו (שמות כא, ח) אשר לא יעדה מלמד שצריך ליעדה

הוא תני לה והוא אמר לה בקידושי יעוד ואליבא דרבי יוסי ברבי יהודה דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לקידושין ניתנו שאני הכא דאמר רחמנא יעדה

מאי ר' יוסי בר' יהודה דתניא יעדה והפדה צריך שיהא שהות ביום כדי פדייה

מכאן א"ר יוסי ברבי יהודה אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת אלמא קסבר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו

רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לקידושין ניתנו שאני הכא דאמר רחמנא והפדה:

אמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושיך מדרבי יוסי ברבי יהודה

לאו אמר רבי יוסי ברבי יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו וכי משייר בה שוה פרוטה הוו קידושי הכא נמי ל"ש

ואמר רבא א"ר נחמן המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדרבי יוסי ברבי יהודה לאו אמר רבי יוסי ברבי יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו האי הלואה היא והיא גופא משכון היא

דף יט עמוד ב

וכי משייר בה שוה פרוטה ומייעד הוו קידושין הכא נמי לא שנא

ת"ר כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי אפילו בסוף שש ואפילו סמוך לשקיעת החמה ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות רבי יוסי ברבי יהודה אומר אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

משל לאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לראשון משל למאן

אילימא משל לרבי יוסי ברבי יהודה הא אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו לא

אמר רב אחא בריה דרבא משל לרבנן פשיטא

מהו דתימא הא לא אמר ליה מעכשיו קמ"ל

תניא אידך המוכר את בתו והלך וקידשה לאחר שיחק באדון ומקודשת לשני דברי רבי יוסי ברבי יהודה וחכ"א אם רצה לייעד מייעד

משל לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לשני משל למאן

אילימא לרבנן האמרי רבנן אם רצה לייעד מייעד

אלא אמר רב אחא בריה דרבא משל לר' יוסי בר' יהודה פשיטא

מהו דתימא הא לא אמר לה לאחר שלשים יום קמ"ל

תניא אידך המוכר את בתו ופסק על מנת שלא לייעד נתקיים התנאי דברי ר"מ וחכ"א אם רצה לייעד מייעד מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל

ולר״מ תנאו קיים והתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע״מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה ה״ז מקודשת ותנאו בטל דברי ר״מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים

אמר חזקיה שאני הכא דאמר קרא (שמות כא, ז) לאמה פעמים שאינו מוכרה אלא לאמה בלבד

ורבנן האי לאמה מאי עבדי ליה האי מיבעי להו לכדתניא לאמה מלמד שמוכרה לפסולים

והלא דין הוא אם מקדשה לפסולים לא ימכרנה לפסולים מה למקדשה לפסולים שכן אדם מקדש את בתו כשהיא נערה ימכרנה לפסולים שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה ת״ל לאמה מלמד שמוכרה לפסולין

ר׳ אליעזר אומר אם ללמד שמוכרה לפסולין הרי כבר נאמר (שמות כא, ח) אם רעה בעיני אדוניה שרעה בנישואיה מה ת״ל לאמה מלמד שמוכרה

דף כ עמוד א

לקרובים

והלא דין הוא אם מוכרה לפסולין לא ימכרנה לקרובים מה למוכרה לפסולין שאם רצה לייעד מייעד ימכרנה לקרובים שאם רצה לייעד אינו מייעד אמר קרא לאמה מלמד שמוכרה לקרובים

ור״מ לפסולין נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר״א בקרובים סבר לה כרבנן דאמרי אין מוכרה לקרובים

תני חדא מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו ותניא אידך אין מוכרה לא לאביו ולא לבנו בשלמא אינו מוכרה לא לאביו ולא לבנו כרבנן אלא מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו כמאן

לא כרבנן ולא כרבי אליעזר לעולם כרבנן מודו רבנן היכא דאיכא צד יעוד:

ת״ר (שמות כא, ג) אם בגפו יבא בגפו יצא בגופו נכנס בגופו יצא רבי אליעזר בן יעקב אומר יחידי נכנס יחידי יצא מאי (בגפו) בגופו נכנס בגופו יצא אמר רבא לומר שאינו יוצא בראשי אברים כעבד א״ל אביי ההוא (שמות כא, ז) מלא תצא כצאת העבדים נפקא

אי מהתם הוה אמינא ניתיב ליה דמי עיניה וניפוק קמ״ל

ר׳ אליעזר בן יעקב אומר יחידי נכנס יחידי יצא מאי יחידי יצא אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית

ת״ר נמכר במנה והשביח ועמד על מאתים מנין שאין מחשבין לו אלא מנה שנאמר (ויקרא כה, נא) מכסף מקנתו

נמכר במאתים והכסיף ועמד על מנה מנין שאין מחשבין לו אלא מנה תלמוד לומר (ויקרא כה, נב) כפי שניו

אין לי אלא עבד הנמכר לעובד כוכבים הואיל ונגאל בקרובים ידו על התחתונה

נמכר לישראל מנלן ת״ל שכיר שכיר לגזירה שוה

אמר אביי הריני כבן עזאי בשוקי טבריא א״ל ההוא מרבנן לאביי מכדי הני קראי איכא למידרשינהו לקולא ואיכא למידרשינהו לחומרא מאי חזית דדרשינהו לקולא נידרשינהו לחומרא

לא סלקא דעתך מדאקיל רחמנא לגביה דתניא (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך עמך במאכל ועמך במשתה

שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו

ואימא הני מילי לענין אכילה ושתיה כי היכי דלא ליצטער ליה הא לענין פדיון נחמיר עליה מדרבי יוסי בר׳ חנינא דתניא רבי יוסי ברבי חנינא אומר בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית

אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר (ויקרא כה, יג) בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד

לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו שנאמר (ויקרא כה, כה) כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו עד שמוכר את ביתו שנאמר (ויקרא כה, כט) כי ימכור בית מושב עיר חומה

מאי שנא התם דאמר לא הרגיש ומאי שנא הכא דאמר לא באת לידו כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר

לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנאמר (שמות כא, ז) וכי ימכור איש את בתו לאמה ואע״ג דבתו לא כתיבא בהאי ענינא הא קמ״ל ניזבין אינש ברתיה ולא ניזיף בריביתא מאי טעמא ברתיה מגרעא ונפקא והא מוספא ואזלא

לא באת לידו עד שלוה ברבית שנא׳ (ויקרא כה, לה) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך וסמיך ליה אל תקח מאתו וגו׳ לא באת לידו עד שמוכר את עצמו שנאמר (ויקרא כה, כה) וכי ימוך אחיך ונמכר לך

לא לך אלא לגר שנאמר (ויקרא כה, מז) לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר גר תושב משפחת גר זה עובד כוכבים כשהוא אומר לעקר

דף כ עמוד ב

זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה

אמר ליה התם הא אהדריה קרא דתני דבי רבי ישמעאל הואיל והלך זה ונעשה כומר לעבודת כוכבים אימא לידחי אבן אחר הנופל תלמוד לומר (ויקרא כה, מח) אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו

ואימא גאולה תהיה לו כי היכי דלא ליטמע בין העובדי כוכבים הא לענין פדיון נחמיר עליה מדרבי יוסי ברבי חנינא

אמר רב נחמן בר יצחק תרי קראי כתיבי כתיב (ויקרא כה, נא) אם עוד רבות בשנים וכתיב (ויקרא כה, נב) ואם מעט נשאר בשנים וכי יש שנים מרובות ויש שנים מועטות אלא נתרבה כספו מכסף מקנתו נתמעט כספו כפי שניו

ואימא הכי קאמר היכא דעבד תרי ופש ליה ד׳ ניתיב ליה ד׳ מכסף מקנתו עבד ד׳ ופשו ליה תרתי ניתיב תרתי כפי שניו

א״כ נכתוב קרא אם עוד רבות שנים אם מעט נשאר שנים מאי בשנים נתרבה כספו בשנים מכסף מקנתו נתמעט כספו בשנים כפי שניו אמר רב יוסף דרשינהו רב נחמן בר יצחק להני קראי כסיני

(סימן עבד בית חצאי׳ בית עבד קרובים) בעא מיניה רב הונא בר חיננא מרב ששת עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים נגאל לחצאין או אינו נגאל לחצאין

גאולתו (ויקרא כה, כו) גאולתו משדה אחוזה גמר מה שדה אחוזה אינו נגאל לחצאין אף האי נמי אינו נגאל לחצאין או דילמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן

א״ל לאו אמרת התם נמכר כולו ולא חציו ה״נ נגאל כולו ולא חציו

אמר אביי אם תימצי לומר נגאל לחצאין משכחת לה לקולא ולחומרא לקולא זבניה במאה יהב ליה חמשין פלגא דדמי ואשבח וקם על מאתן אי אמרת נגאל לחצאין יהיב ליה מאה ונפיק ואי אמרת אין נגאל לחצאין יהיב ליה מאה וחמשין ונפיק

והאמרת נתרבה כספו מכסף מקנתו כגון דאוקיר וזל ואוקיר

משכחת לה לחומרא זבניה במאתן יהיב מאה פלגי דדמי ואיכסף וקם על מאה אי אמרת נגאל לחצאין יהיב ליה חמשין ונפיק ואי אמרת אין נגאל לחצאין הנך מאה פקדון נינהו גביה יהיב להו ניהליה ונפיק

בעא מיניה רב הונא בר חיננא מרב ששת המוכר בית בבתי ערי חומה נגאל לחצאין או אינו נגאל לחצאין גאולתו משדה אחוזה גמר מה שדה אחוזה אינה נגאלת לחצאין אף האי נמי אינו נגאל לחצאין

או דילמא היכא דגלי גלי היכא דלא גלי לא גלי

א״ל ממדרשו של ר״ש נשמע שלוה וגואל וגואל לחצאין דתניא (ויקרא כז, יט) אם גאל יגאל מלמד שלוה וגואל וגואל לחצאין

אמר ר״ש מה טעם לפי שמצינו במוכר שדה אחוזה שיפה כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה חוזרת לבעליה ביובל הורע כחו שאינו לוה וגואל וגואל לחצאין

מקדיש שהורע כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה יוצאה לכהנים ביובל יפה כחו שלוה וגואל וגואל לחצאין

האי מוכר בית בבתי ערי חומה נמי הואיל והורע כחו שאם מלאה לו שנה תמימה ולא נגאלה נחלט יפה כחו שלוה וגואל וגואל לחצאין

איתיביה (ויקרא כז, יט) אם גאל יגאל מלמד שלוה וגואל וגואל לחצאין

שיכול והלא דין הוא ומה מוכר שדה אחוזה שיפה כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה חוזרת לבעליה ביובל הורע כחו שאין לוה וגואל וגואל לחצאין מקדיש שהורע כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה יוצאה לכהנים ביובל אינו דין שהורע כחו שאין לוה וגואל וגואל לחצאין

מה למוכר שדה אחוזה שכן הורע כחו ליגאל מיד תאמר במקדיש שיפה כחו ליגאל מיד

מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח שיפה כחו ליגאל מיד ואין לוה וגואל וגואל לחצאין לא קשיא

דף כא עמוד א

הא רבנן הא ר״ש

תני חדא לוה וגואל וגואל לחצאין ותניא אידך אין לוה וגואל וגואל לחצאין ל״ק הא רבנן הא ר״ש

(סימן חרש חבש זמן)

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי איכא למיפרך מה למוכר בית בבתי ערי חומה שכן הורע כחו ליגאל לעולם תאמר במקדיש שיפה כחו ליגאל לעולם

א״ל רב אחא סבא לרב אשי משום דאיכא למימר ניהדר דינא תיתי במה הצד מוכר שדה אחוזה יוכיח שיפה כחו ליגאל לעולם ואין לוה וגואל וגואל לחצאין מה למוכר שדה אחוזה שכן הורע כחו ליגאל מיד מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שנגאלין ואין לוה וגואל וגואל לחצאין אף אני אביא מקדיש שנגאל ואין לוה וגואל וגואל לחצאין

א״ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן הורע כחם ליגאל בשנה שניה תאמר במקדיש שיפה כחו ליגאל בשנה שניה

א״ל רבינא משום דאיכא למימר עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים יוכיח שיפה כחו ליגאל בשנה שניה ואין לוה וגואל וגואל לחצאין

בעא מיניה רב הונא בר חיננא מרב ששת המוכר בית בבתי ערי חומה נגאל לקרובים או אין נגאל לקרובים גאולתו גאולתו משדה אחוזה גמר מה שדה אחוזה אינה נגאלת לחצאין ונגאלת לקרובים אף האי נמי אין נגאל לחצאין ונגאל לקרובים

או דילמא כי כתיבא גאולה בחצאין הוא דכתיב בקרובים לא כתיב א״ל אינו נגאל

איתיביה (ויקרא כה, כד) בכל גאולה תתנו לרבות בתים ועבד עברי מאי לאו בתי ערי חומה לא בתי חצרים

בתי חצרים בהדיא כתיב בהו (ויקרא כה, לא) על שדה הארץ יחשב ההוא לקובעו חובה ואליבא דרבי אליעזר

דתניא (ויקרא כה, כה) וגאל את ממכר אחיו רשות אתה אומר רשות או אינו אלא חובה ת״ל (ויקרא כה, כו) ואיש כי לא יהיה לו גואל וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא זה שיש לו ואינו רוצה ליקח שהרשות בידו דברי רבי יהושע

ר״א אומר וגאל את ממכר אחיו חובה אתה אומר חובה או אינו אלא רשות ת״ל בכל גאולה תתנו הכתוב קבעו חובה

אמרי ליה רבנן לרב אשי ואמרי לה רבינא לרב אשי בשלמא למ״ד לרבות בתי ערי חומה היינו דכתיב בכל אלא למ״ד לרבות בתי חצרים מאי בכל קשיא

איתיביה אביי מה ת״ל יגאלנו יגאלנו ג׳ פעמים לרבות כל הגאולות שנגאלות כסדר הזה מאי לאו בתי ערי חומה ועבד עברי לא בתי חצרים ושדה אחוזה

בתי חצרים ושדה אחוזה בהדיא כתיב על שדה הארץ יחשב כדאמר רב נחמן בר יצחק לקרוב קרוב קודם ה״נ לקרוב קרוב קודם

היכא איתמר דר״נ בר יצחק אהא דאיבעיא להו עבד עברי הנמכר לישראל נגאל לקרובים או אינו נגאל לקרובים אליבא דרבי לא תבעי לך דאמר מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש אלמא לא מיפרק

כי תיבעי לך אליבא דרבנן מאי ילפינן שכיר שכיר ולא דרשי יגאלנו או דילמא יגאלנו לזה ולא לאחר

תא שמע בכל גאולה תתנו לרבות בתים ועבד עברי מאי לאו בתי ערי חומה ועבד עברי הנמכר לישראל לא עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים

עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים בהדיא כתיב ביה (ויקרא כה, מט) או דודו או בן דודו יגאלנו

דף כא עמוד ב

ההוא לקובעו חובה ואפי׳ לרבי יהושע

ת״ש מה ת״ל (ויקרא כה, מח) יגאלנו יגאלנו ג׳ פעמים לרבות כל הגאולות שנגאלות כסדר הזה מאי לאו בתי ערי חומה ועבד עברי הנמכר לישראל לא בתי חצרים ושדה אחוזה בתי חצרים בהדיא כתיב בהו (ויקרא כה, לא) על שדה הארץ יחשב אמר רב נחמן בר יצחק לקרוב קרוב קודם:

והנרצע נקנה ברציעה: דכתיב (שמות כא, ו) ורצע אדוניו את אזנו במרצע וגו׳:

וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון: דכתיב ועבדו ולא את הבן ולא את הבת לעולם לעולמו של יובל

תנו רבנן מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירא והמחט והמקדח והמכתב ת״ל (דברים טו, יז) ולקחת לרבות כל דבר שנקח ביד דברי ר׳ יוסי בר׳ יהודה

רבי אומר מה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת ד״א המרצע להביא המרצע הגדול

אמר רבי אלעזר יודן בריבי היה דורש כשהן רוצעים אין רוצעים אלא במילתא וחכ״א אין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום וא״ת במילתא הם רוצעים היאך עבד עברי כהן יעשה בעל מום הא אין נרצע אלא בגובה של אזן במאי קמיפלגי

דרבי דריש כללי ופרטי ולקחת כלל מרצע פרט באזנו ובדלת חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת

ר׳ יוסי דריש ריבויי ומיעוטי ולקחת ריבה מרצע מיעט באזנו ובדלת חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל

מאי רבי רבי כל מילי מאי מיעט מיעט סם

אמר מר המרצע להביא מרצע הגדול מאי משמע כדאמר רבא (בראשית לב, לג) הירך המיומנת שבירך ה״נ המרצע מיוחד שבמרצעין:

א״ר אלעזר יודן בריבי היה דורש כשהן רוצעין אין רוצעין אלא במילתא וחכ״א אין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום ויעשה בעל מום אמר רבה בר רב שילא אמר קרא (ויקרא כה, מא) ושב אל משפחתו למוחזק שבמשפחתו

איבעיא להו עבד עברי כהן מהו שימסור לו רבו שפחה כנענית חידוש הוא לא שנא כהנים ול״ש ישראל

או דילמא שאני כהנים הואיל וריבה בהן הכתוב מצות יתירות רב אמר מותר ושמואל אמר אסור

א״ל רב נחמן לרב ענן כי הויתו בי מר שמואל באיסקומדרי איטלליתו מ״ט לא תימרו לי׳ מהא וחכ״א אין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום

וא״ת אין רבו מוסר לו שפחה כנענית תיפוק לי דבעינא (שמות כא, ה) אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וליכא תו לא מידי

איבעיא להו כהן מהו ביפת תואר חידוש הוא לא שנא כהן ולא שנא ישראל או דילמא שאני כהנים הואיל וריבה בהן מצות יתרות רב אמר מותר ושמואל אמר אסור

בביאה ראשונה דכ״ע לא פליגי דשרי דלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע

כי פליגי בביאה שניה רב אמר מותר ושמואל אמר אסור רב אמר מותר הואיל ואישתריא אישתרי ושמואל אמר אסור דהא הויא לה גיורת וגיורת לכהן לא חזיא

א״ד בביאה שניה כ״ע לא פליגי דאסירא דהויא לה גיורת כי פליגי בביאה ראשונה רב אמר מותר דהא לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע ושמואל אמר אסור כל היכא דקרינא ביה (דברים כא, יב) והבאתה אל תוך ביתך קרינא ביה וראית בשביה כל היכא דלא קרינא ביה והבאתה אל תוך ביתך לא קרינא ביה וראית בשביה

ת״ר וראית בשביה בשעת שביה אשת ואפילו אשת איש יפת תואר לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע מוטב שיאכלו ישראל בשר

דף כב עמוד א

תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות (דברים כא, יא) וחשקת אע״פ שאינה נאה בה ולא בה ובחברתה

ולקחת ליקוחין יש לך בה לך לאשה שלא יקח שתי נשים אחת לו ואחת לאביו אחת לו ואחת לבנו (דברים כא, יב) והבאתה מלמד שלא ילחצנה במלחמה:

ת״ר (שמות כא, ה) אם אמר יאמר עד שיאמר וישנה אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שנאמר (שמות כא, ה) לא אצא חפשי עד שיאמר בשעת יציאה

אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר אם אמר יאמר העבד עד שיאמר כשהוא עבד

אמר מר אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שנאמר לא אצא חפשי מאי אירי מלא אצא חפשי תיפוק ליה דבעינן (שמות כא, ה) אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וליכא

ותו אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר העבד אטו סוף שש לאו עבד הוא אמר רבא מאי בתחילת שש בתחילת פרוטה אחרונה ומאי בסוף שש בסוף פרוטה אחרונה:

ת״ר לו אשה ובנים ולרבו אין אשה ובנים אינו נרצע שנאמר (דברים טו, טז) כי אהבך ואת ביתך לרבו אשה ובנים ולו אין אשה ובנים אינו נרצע שנאמר אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני

הוא אוהב את רבו ורבו אינו אוהבו אינו נרצע שנאמר (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך רבו אוהבו והוא אינו אוהב את רבו אינו נרצע שנאמר כי אהבך הוא חולה ורבו אינו חולה אינו נרצע שנאמר כי טוב לו עמך רבו חולה והוא אינו חולה אינו נרצע שנאמר עמך

בעי רב ביבי בר אביי שניהם חולין מאי עמך בעינן והא איכא או דילמא כי טוב לו עמך בעינן והא ליכא תיקו:

ת״ר כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי תבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו

ת״ר (ויקרא כה, מא) ויצא מעמך הוא ובניו עמו א״ר שמעון אם הוא נמכר בניו ובנותיו מי נמכרים מכאן שרבו חייב במזונות בניו כיוצא בדבר אתה אומר אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו א״ר שמעון אם הוא נמכר אשתו מי נמכרה מכאן שרבו חייב במזונות אשתו

וצריכא דאי אשמועינן בניו משום דלא בני מיעבד ומיכל נינהו אבל אשתו דבת מיכל ומיעבד היא אימא תעביד ותיכול

ואי אשמעינן אשתו דלאו דירכה להדורי אבל בניו דדירכייהו להדורי אימא לא צריכא

דף כב עמוד ב

אילו נאמר אזנו בדלת הייתי אומר ידקור כנגד אזנו בדלת דלת אין אזנו לא ואזן לא והכתיב (שמות כא, ו) ורצע אדוניו את אזנו במרצע

אלא הייתי אומר ירצענה לאזן מאבראי ויניחנה על הדלת וידקור כנגד אזנו בדלת תלמוד לומר באזנו ובדלת הא כיצד דוקר והולך עד שמגיע אצל דלת

דלת שומע אני בין עקורה בין שאינה עקורה ת״ל מזוזה מה מזוזה מעומד אף דלת נמי מעומד

רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה אזן מכל אברים שבגוף אמר הקב״ה אזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע

ור״ש ב״ר היה דורש את המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה דלת ומזוזה מכל כלים שבבית אמר הקב״ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים בשעה שפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והוצאתים מעבדות לחירות והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם:

מתני׳ עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחזקה וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי עצמו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בכסף ע״י עצמו ובשטר ע״י אחרים ובלבד שיהא הכסף משל אחרים:

גמ׳ מנלן דכתיב (ויקרא כה, מו) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה הקישן הכתוב לשדה אחוזה מה שדה אחוזה נקנה בכסף בשטר ובחזקה אף עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה

אי מה שדה אחוזה חוזרת לבעלים ביובל אף עבד כנעני חוזר לבעלים ביובל תלמוד לומר (ויקרא כה, מו) לעולם בהם תעבודו

תנא אף בחליפין ותנא דידן מילתא דליתא במטלטלין קתני מילתא דאיתא במטלטלין לא קתני

אמר שמואל עבד כנעני נקנה במשיכה כיצד תקפו ובא אצלו קנאו קראו ובא אצלו לא קנאו

בשלמא לתנא דידן מילתא דאיתא במטלטלי לא קתני דליתא במטלטלי קתני אלא לתנא ברא ניתני משיכה כי קתני מילתא דאיתא בין במקרקעי בין במטלטלי משיכה דבמטלטלי איתא במקרקעי ליתא לא קתני

כיצד תקפו ובא אצלו קנאו קראו ובא אצלו לא קנאו וקראו לא והתניא כיצד במסירה אחזה בטלפה בשערה באוכף שעליה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה ובזוג שבצווארה קנאה

כיצד במשיכה קורא לה והיא באה או שהכישה במקל ורצתה לפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה רבי אסי ואמרי לה ר׳ אחא אומר עד שתהלך לפניו מלא קומתה

אמרי בהמה אדעתא דמרה אזלה עבד אדעתיה דנפשיה קאזיל אמר רב אשי עבד קטן כבהמה דמי

תנו רבנן כיצד בחזקה התיר לו מנעלו או הוליך כליו אחריו לבית המרחץ הפשיטו הרחיצו סכו גרדו הלבישו הנעילו הגביהו קנאו אמר ר׳ שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר

אמר רב אשי הגביהו הוא לרבו קנאו הגביהו רבו לו לא קנאו אמר רבי שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום

השתא דאמרת הגביהו הוא לרבו קנאו אלא מעתה שפחה כנענית תקנה בביאה כי קאמרינן זה נהנה וזה מצטער הכא זה נהנה וזה נהנה הוא

שלא כדרכה מאי איכא למימר אמר רב אחיי [בר אדא] דמן אחא מאן לימא לן דלאו הנאה אית להו לתרוייהו ועוד משכבי אשה כתיב הקישה הכתוב כדרכה לשלא כדרכה

ר׳ יהודה הנדואה גר שאין לו יורשין הוה חלש על מר זוטרא לשיולי ביה חזייה דתקיף ליה עלמא טובא אמר ליה לעבדיה שלוף לי מסנאי ואמטינהו לביתא איכא דאמרי גדול הוה

דף כג עמוד א

זה פירש למיתה וזה פירש לחיים

ואיכא דאמרי קטן הוה ודלא כאבא שאול דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים בין גדולים בין קטנים קנו עצמן בני חורין אבא שאול אומר גדולים קנו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן:

וקונה את עצמו בכסף כו': בכסף ע"י אחרים אין אבל לא על ידי עצמו במאי עסקינן אילימא שלא מדעתו מכדי שמענא ליה לר' מאיר דאמר חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות ותנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו

אלא פשיטא מדעתו והא קמשמע לן על ידי אחרים אין על ידי עצמו לא אלמא אין קנין לעבד בלא רבו

אי הכי אימא סיפא בשטר על ידי עצמו על ידי עצמו אין על ידי אחרים לא ואי מדעתו על ידי אחרים אמאי לא

וכי תימא מאי ע"י עצמו אף ע"י עצמו והא קמ"ל דגיטו וידו באים כאחד והא לא תני הכי דתניא בשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחרים דברי ר"מ

אמר אביי לעולם שלא מדעתו ושאני כסף הואיל וקני ליה בעל כורחיה מקני ליה בעל כורחיה

אי הכי שטר נמי האי שטרא לחוד והאי שטרא לחוד

הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא

רבא אמר כסף קבלת רבו גרמה לו שטר קבלת אחרים גרמה לו:

וחכמים אומרים בכסף ע"י עצמו: בכסף ע"י עצמו אין ע"י אחרים לא אמאי נהי נמי דשלא מדעתו מכדי שמענא להו לרבנן דאמרי זכות הוא שיצא מתחת יד רבו לחירות ותנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו

וכ"ת מאי ע"י עצמו אף ע"י עצמו וקמ"ל דיש קנין לעבד בלא רבו א"ה אימא סיפא בשטר ע"י אחרים ולא על ידי עצמו והא קיימא לן דגיטו וידו באין כאחד

וכי תימא מאי ע"י אחרים אף ע"י אחרים והא קמ"ל דזכות הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות אי הכי נערבינהו וניתנינהו בכסף ובשטר בין ע"י אחרים בין על ידי עצמו

אלא בכסף בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ור"ש בן אלעזר הוא דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר אף בשטר על ידי אחרים ולא ע"י עצמו ושלש מחלוקות בדבר

אמר רבה מ"ט דר' שמעון בן אלעזר גמר לה לה מאשה מה אשה עד שיוציא גט לרשות שאינה שלו אף עבד נמי עד שיוציא גט לרשות שאינה שלו

בעי רבה

דף כג עמוד ב

לר' שמעון בן אלעזר עבד כנעני מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו כיון דגמר לה לה מאשה כאשה

או דילמא אשה דאיהי מצי מקבלת גיטה שליח נמי מצי משויא עבד דאיהו לא מקבל גיטיה שליח נמי לא מצי משוי בתר דבעיא הדר פשטא לה לה מאשה כאשה

ואלא הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי סלקא דעתך שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדינן ואינהו מצי עבדי

ולא והא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטיה ושליח מצי משוי

ולא היא ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל עבד שייך בגיטין דתניא נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו:

ובלבד שיהא הכסף משל אחרים: נימא בהא קמיפלגי דר׳ מאיר סבר אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה ורבנן סברי יש קנין לעבד בלא רבו ויש קנין לאשה בלא בעלה

אמר רבה אמר רב ששת דכולי עלמא אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה והכא במאי עסקינן דאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שאין לרבך רשות בו

ר׳ מאיר סבר כי אמר ליה קני קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה ורבנן סברי כיון דאמר ליה על מנת אהני ליה תנאיה

ור׳ אלעזר אמר כל כי האי גוונא דכולי עלמא לא פליגי דקני עבד וקני רביה והכא במאי עסקינן כגון דאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שתצא בו לחירות

ר״מ סבר כי אמר ליה קני קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה ורבנן סברי לדידיה נמי הא לא קא מקני ליה דהא לא אמר ליה אלא על מנת שתצא בו לחירות

ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבנן אדרבנן דתניא

דף כד עמוד א

אין אשה פודה מעשר שני בלא חומש ר״ש בן אלעזר אומר משום ר׳ מאיר אשה פודה מעשר שני בלא חומש היכי דמי אילימא בזוזי דבעל ומעשר דבעל שליחותיה דבעל קא עבדה

ואלא בזוזי דידה ומעשר דידיה איש אמר רחמנא ולא אשה

אלא לאו כי האי גוונא דאקני לה אחר מנה ואמר לה ע״מ שתפדי בו את המעשר ואיפכא שמענא להו

אמר אביי איפוך רבא אמר לעולם לא תיפוך והכא במעשר דאתא מבי נשא עסקינן ור״מ לטעמיה דאמר מעשר ממון הקדש הוא ולא קני ליה בעל

ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט הוא וקני ליה בעל הילכך שליחותא דבעל קעבדא:

תנא יוצא בשן ועין וראשי אברים שאינן חוזרים בשלמא שן ועין כתיבי אלא ראשי אברים מנלן דומיא דשן ועין מה שן ועין מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין

ואימא ניהוו שן ועין כשני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין צריכא דאי כתב רחמנא שן הוה אמינא אפילו

דף כד עמוד ב

שן דחלב כתב רחמנא עין ואי כתב רחמנא עין ה״א מה עין שנברא עמו אף כל שנברא עמו אבל שן לא צריכא

ואימא (שמות כא, כ) כי יכה כלל שן ועין פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שן ועין אין מידי אחרינא לא

(שמות כא, כו) לחפשי ישלחנו חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש מום שבגלוי ואינן חוזרים אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין

אי מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובטל ממלאכתו ואינו חוזר אף כל מומין שבגלוי ואינו חוזר ובטל ממלאכתו אלמה תניא תלש בזקנו ודילדל בו עצם עבד יוצא בהם לחירות לחפשי ישלחנו ריבויא הוא

ואי ריבויא הוא אפי׳ הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור נמי אלמה תניא הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור אין עבד יוצא בה לחירות א״כ שן ועין מאי אהני ליה

ת״ר בכולם עבד יוצא בהם לחירות וצריך גט שחרור דברי ר״ש ר״מ אומר אינו צריך ר״א אומר צריך ר׳ טרפון אומר אינו צריך ר״ע אומר צריך

המכריעים לפני חכמים אומרים נראין דברי ר״ט בשן ועין שהתורה זכתה לו ודברי ר״ע בשאר אברים הואיל וקנס חכמים הוא קנס הוא קראי קא דרשינן אלא הואיל ומדרש חכמים הוא

מ״ט דר״ש יליף שילוח שילוח מאשה מה אשה בשטר אף עבד נמי בשטר ור״מ אי כתב חפשי לבסוף כדקאמרת השתא דכתב לחפשי ישלחנו הוה ליה חפשי מעיקרא

ת״ר הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשה עבד יוצא בהן לחירות נגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות אמר רב שמן לרב אשי למימרא דקלא לאו כלום הוא

והתני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם ואמר רב יוסף אמרי בי רב סוס שצנף וחמור שנער ושברו כלים בתוך הבית משלמים חצי נזק

א״ל שאני אדם דכיון דבר דעת הוא איהו מיבעית נפשיה כדתניא המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחרשו פטור אחזהו ותקע באזנו וחרשו חייב

ת״ר הכהו על עינו וכהתה על שינו ונדדה אם יכול להשתמש בהן עכשיו אין עבד יוצא בהן לחירות ואם לאו עבד יוצא בהן לחירות תניא אידך הרי שהיתה עינו כהויה וסמאה שינו נדודה והפילה אם יכול להשתמש בהן כבר עבד יוצא בהן לחירות ואם לאו אין עבד יוצא בהן לחירות

וצריכא דאי אשמועינן הך קמייתא משום דמעיקרא נהורא בריא והשתא נהורא כחישא אבל הכא דמעיקרא נמי נהורא כחישא אימא לא

ואי אשמועינן הא משום דסמיא לגמרי אבל התם דלא סמיא לגמרי אימא לא צריכא

תנו רבנן הרי שהיה רבו רופא ואמר לו לכחול לו עינו וסמאה לחתור לו שינו והפילה שיחק באדון ויצא לחירות רשב״ג אומר (שמות כא, כו) ושחתה עד שיתכוין לשחתה

ורבנן האי ושחתה מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא ר״א אומר הרי שהושיט ידו למעי שפחתו וסימא עובר שבמעיה פטור מ״ט דאמר קרא ושחתה עד שיכוין לשחתה

ואידך מושחת שחתה נפקא ואידך שחת שחתה לא דריש

א״ר ששת הרי שהיתה עינו סמויה וחטטה עבד יוצא בהן לחירות מ״ט מחוסר אבר הוא

ותנא תונא תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות

יכול יבשה גפה נקטעה רגלה נחטטה עינה ת״ל מן העוף ולא כל העוף

א״ר חייא בר אשי אמר רב היתה לו

דף כה עמוד א

יתרת וחתכה עבד יוצא בהן לחירות אמר רב הונא והוא שנספרת על גב היד:

סבי דנזוניא לא אתו לפירקיה דרב חסדא אמר ליה לרב המנונא זיל צנעינהו אזל אמר להו מאי טעמא לא אתו רבנן לפירקא אמרו ליה אמאי ניתי דבעינן מיניה מילתא ולא פשט לן אמר להו מי בעיתו מינאי מידי ולא פשיטנא לכו

בעו מיניה עבד שסרסו רבו בבצים מהו כמום שבגלוי דמי או לא לא הוה בידיה אמרו לו מה שמך אמר להו המנונא אמרו ליה לאו המנונא אלא קרנונא

אתא לקמיה דרב חסדא א״ל מתניתא בעו מינך דתנן עשרים וארבעה ראשי אברים שבאדם כולם אין מטמאין משום מחיה

ואלו הם ראשי אצבעות ידים ורגלים וראשי אזנים וראש החוטם וראש הגוייה וראשי דדים שבאשה רבי יהודה אומר אף שבאיש ותני עלה בכולם עבד יוצא בהם לחירות רבי אומר אף הסירוס בן עזאי אומר אף הלשון

אמר מר רבי אומר אף הסירוס סירוס דמאי אילימא סירוס דגיד היינו גוייה אלא לאו סירוס דביצים

רבי אומר אף הסירוס ורבי לשון לא ורמינהו הרי מי שהיה מזה ונתזה הזאה על פיו רבי אומר היזה וחכמים אומרים לא היזה

מאי לאו על לשונו לא על שפתיו פשיטא מהו דתימא זימנא דחלים שפתיה קמ״ל

והתניא על לשונו ועוד תניא ושניטל רוב הלשון רבי אומר רוב המדבר שבלשונו

אלא רבי אומר סירוס ולא מיבעיא לשון בן עזאי אמר לשון אבל סירוס לא ומאי אף אקמייתא אי הכי נקדמה דבן עזאי ברישא

תנא שמעה לדרבי וקבעה ושמעה לדבן עזאי ותני ומשנה לא זזה ממקומה

אמר עולא הכל מודים בלשון לענין טומאה דגלוי הוא אצל השרץ מ״ט (ויקרא טו, ה) אשר יגע בו אמר רחמנא והאי נמי בר נגיעה הוא

לענין טבילה כטמון דמי מ״ט (ויקרא טו, יג) ורחץ בשרו במים אמר רחמנא מה בשרו מאבראי אף כל מאבראי

לא נחלקו אלא לענין הזאה רבי מדמי לה לטומאה ורבנן מדמו לה לטבילה

ותרוייהו בהאי קרא קמיפלגי (במדבר יט, יט) והזה הטהור על הטמא וגו׳ רבי סבר והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו

רבנן סברי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים

ורבנן נמי נדמייה לטומאה טהרה מטהרה הוה ליה למילף ורבי נדמייה לטבילה וכבס בגדיו הפסיק הענין

וסבר רבי לענין טבילה כטמון דמי והאמר רבין אמר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה בשפחה של בית רבי שטבלה ועלתה ונמצא עצם בין שיניה והצריכה רבי טבילה אחרת

נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים בעינן

כדרבי זירא דאמר רבי זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו

דף כה עמוד ב

כתנאי (ויקרא כב, כד) ומעוך וכתות ונתוק וכרות כולן בביצים דברי רבי יהודה

בביצים ולא בגיד אלא כולן אף בביצים דברי רבי יהודה רבי אליעזר בן יעקב אומר כולם בגיד רבי יוסי אומר מעוך וכתות אף בביצים נתוק וכרות בגיד אין בביצים לא:

מתני׳ בהמה גסה נקנית במסירה והדקה בהגבהה דברי רבי מאיר ור׳ אליעזר וחכ״א בהמה דקה נקנית במשיכה:

גמ׳ דרש רב בקימחוניא בהמה גסה נקנית במשיכה אשכחינהו שמואל לתלמידי דרב אמר להו מי אמר רב בהמה גסה נקנית במשיכה והאנן במסירה תנן ורב נמי במסירה אמר הדר ביה מההיא הוא דאמר כי האי תנא דתניא וחכ״א זו וזו נקנית במשיכה רבי שמעון אומר זו וזו בהגבהה

מתקיף לה רב יוסף אלא מעתה פיל לרבי שמעון במה יקנה אמר ליה אביי בחליפין אי נמי בשוכר את מקומו

רבי זירא אמר מביא ארבעה כלים ומניחן תחת רגליו שמעת מינה כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח הכא במאי עסקינן בסימטא

דף כו עמוד א

אי נמי בחבילי זמורות:

מתני׳ נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה שאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה

וזוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהן:

גמ׳ בכסף מנלן אמר חזקיה אמר קרא (ירמיהו לב, מד) שדות בכסף יקנו ואימא עד דאיכא שטר דכתיב (ירמיהו לב, מד) וכתוב בספר וחתום אי כתיב יקנו לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב יקנו מעיקרא כסף קני שטר ראיה בעלמא הוא

אמר רב לא שנו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה ואי פריש פריש

כי הא דרב אידי בר אבין כי זבין ארעא אמר אי בעינא בכספא איקני אי בעינא בשטרא איקני אי בעינא בכספא איקני דאי בעיתו למיהדר לא מציתו הדריתו ואי בעינא בשטרא איקני דאי בעינא למיהדר הדרנא בי:

ובשטר: מנלן אילימא משום דכתיב (ירמיהו לב, מד) וכתוב בספר וחתום והעד עדים והאמרת שטר ראיה בעלמא הוא אלא מהכא (ירמיהו לב, יא) ואקח את ספר המקנה אמר שמואל לא שנו אלא בשטר מתנה אבל במכר לא קנה עד שיתן לו דמים

מתיב רב המנונא בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע״פ. שאין בהם שוה פרוטה שדי מכורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה הוא מותיב לה והוא מפרק לה במוכר שדהו מפני רעתה

רב אשי אמר במתנה ביקש ליתנה לו ולמה כתב לו לשון מכר כדי ליפות את כוחו:

ובחזקה: מנלן אמר חזקיה אמר קרא (ירמיהו מ, י) ושבו בעריכם אשר תפשתם במה תפשתם בישיבה דבי ר׳ ישמעאל תנא (דברים יא, לא) וירשתם אותה וישבתם בה במה ירשתם בישיבה:

ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה: מנלן דכתיב (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד

ולר׳ יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות מאי איכא למימר תנא תקנתא דרבנן קתני:

נכסים שאין להם אחריות: מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא (דברי הימים ב כא, ג) ויתן להם אביהם מתנות וגו׳ עם ערי מצורות ביהודה

איבעיא להו בעינן צבורים או לא אמר רב יוסף תא שמע ר׳ עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים

דף כו עמוד ב

ולכתוב עליה פרוסבול ולקנות עמה נכסים שאין להם אחריות ואי אמרת בעינן צבורים כל שהוא למאי חזי

תרגומא רב שמואל בר ביסנא קמיה דרב יוסף כגון שנעץ בה מחט א״ל רב יוסף קבסתן איכפל תנא לאשמועי׳ מחט אמר רב אשי מאן לימא לן דלא תלה בה מרגניתא דשוויא אלפא זוזי

ת״ש אמר ר׳ אלעזר מעשה במדוני אחד שהיה בירושלים שהיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה אמרו לו אין לו תקנה עד שיקנם על גבי קרקע מה עשה הלך ולקח בית סלע סמוך לירושלים ואמר צפוני זה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו את דבריו

ואי אמרת בעינן צבורים בה בית סלע למאי חזי מי סברת בית סלע סלע ממש מאי סלע דנפיש טובא ואמאי קרו ליה סלע דקשי כסלע

ת״ש דאמר רב יהודה א״ר מעשה באדם אחד שחלה בירושלים כרבי אליעזר ואמרי לה בריא היה כרבנן

שהיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה אמרו לו אין לו תקנה עד שיקנם ע״ג קרקע מה עשה הלך ולקח בית רובע סמוך לירושלים ואמר טפח על טפח לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו חכמים את דבריו ואי אמרת בעינן צבורים טפח על טפח למאי חזי

הכא במאי עסקינן לדמי ה״נ מסתברא דאי ס״ד מאה צאן ומאה חביות ממש ניקנינהו ניהליה בחליפין

ואלא מאי לדמי ניקנינהו ניהליה במשיכה אלא דליתיה למקבל מתנה ה״נ דליתיה למקבל מתנה

וניזכינהו ניהליה אגב אחר לא סמכה דעתיה סבר שמיט ואכיל להו

ואלא מאי אין לו תקנה ה״ק למאי דלא סמכה דעתיה אין לו תקנה עד שיקנם על גבי קרקע

תא שמע מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה אמר להם רבן גמליאל לזקנים עישור שאני עתיד למוד

דף כז עמוד א

נתון לו ליהושע ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד למוד נתון לו לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו ש״מ בעינן צבורים בה שאני התם כי היכי דלא ליטרחינהו

ת״ש דאמר רבא בר יצחק אמר רב שני שטרות הן זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ע״מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה

ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב לו את השטר כאותה ששנינו כותבים שטר למוכר אע״פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק עמו בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא

שמע מינה לא בעינן צבורים בה שאני שטר דאפסירא דארעא הוא

והא עלה קתני זו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה ש״מ לא בעינן צבורים בה ש״מ:

איבעיא להו מי בעינן אגב או לא ת״ש דקתני כל הני ולא קתני אגב ולטעמיך קני מי קתני

אלא עד דאמר קני הכא נמי עד דאמר אגב והלכתא צבורים לא בעינן אגב וקני בעינן:

אבעיא להו שדה במכר ומטלטלין במתנה מהו ת״ש עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו ש״מ

איבעיא להו שדה לאחד ומטלטלין לאחר מהו ת״ש עישור שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו

מאי מושכר מושכר למעשר ואי בעית אימא שאני ר׳ עקיבא דיד עניים הוה

אמר רבא לא שנו אלא שנתן דמי כולן אבל לא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו

תניא כוותיה דרבא יפה כח הכסף מכח השטר וכח השטר מכח הכסף יפה כח הכסף שהכסף פודין בו הקדשות ומעשר שני מה שאין כן בשטר ויפה כח השטר שהשטר מוציא בבת ישראל מה שאין כן בכסף

ויפה כח שניהם מכח חזקה וכח חזקה מכח שניהם יפה כח שניהם ששניהם קונים בעבד עברי מה שאין כן בחזקה יפה כח חזקה שחזקה מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנאם כולם

דף כז עמוד ב

במה דברים אמורים שנתן לו דמי כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה את כולן

אמר רב אחא בריה דרב איקא תדע שאילו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר ליה קני מי לא קני א״ל מי דמי התם איגודו בידו הכא אין איגודו בידו

איכא דאמרי אמר רב אחא בריה דרב איקא תדע דלא קני אילו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר לו זו קני מי קני

מי דמי התם גופים מוחלקים הכא סדנא דארעא חד הוא:

וזוקקים את הנכסים וכו׳: אמר עולא מנין לגלגול שבועה מן התורה

שנאמר (במדבר ה, כב) ואמרה האשה אמן אמן ותנן על מה היא אומרת אמן אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא סטיתי ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה

האי ארוסה היכי דמי אילימא דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא ארוסה והתנן ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה מ״ט (במדבר ה, יט) תחת אישך אמר רחמנא וליכא

אלא דקני לה כשהיא ארוסה ונסתרה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא נשואה

מי בדקי לה מיא (במדבר ה, לא) ונקה האיש מעון אמר רחמנא בזמן שהאיש מנוקה מעון מים בודקים את אשתו אין איש מנוקה מעון אין המים בודקים את אשתו

אלא ע״י גלגול

אשכחן סוטה דאיסורא ממונא מנלן תנא דבי רבי ישמעאל ק״ו ומה סוטה

דף כח עמוד א

שלא ניתנה להתבע בעד אחד מגלגלין ממון שניתן להתבע בעד אחד אינו דין שמגלגלין

אשכחן בודאי ספק מנלן

תניא רשב״י אומר נאמרה שבועה בחוץ ונאמרה שבועה בפנים מה שבועה האמורה בפנים עשה בה ספק כודאי אף שבועה האמורה בחוץ עשה בה ספק כודאי

עד היכן גלגול שבועה אמר רב יהודה אמר רב דא״ל הישבע לי שאין עבדי אתה

ההוא שמותי משמתינן ליה דתניא הקורא לחבירו עבד יהא בנידוי ממזר סופג את הארבעים רשע יורד עמו לחייו

אלא אמר רבא הישבע לי שלא נמכרת לי בעבד עברי האי טענתא מעלייתא היא ממונא אית ליה גביה רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי

אי הכי היינו קרקע מהו דתימא קרקע הוא דעבדי אינשי דמזבני בצינעא אם איתא דזבין לית ליה קלא

האי אם איתא דזבין קלא אית ליה קמ״ל:

מתני׳ כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו:

גמ׳ חליפין מאי ניהו מטבע שמע מינה מטבע נעשה חליפין אמר רב יהודה הכי קאמר כל הנישום דמים באחר

דף כח עמוד ב

כיון שזכה זה נתחייב בחליפין דיקא נמי דקתני כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור ש״מ

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דמטבע נעשה חליפין מאי כיצד ה״ק פירות נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה או בשר חמור בשור כיון שזכה זה נתחייב בחליפין

הניחא לרב ששת דאמר פירות עבדי חליפין אלא לר״נ דאמר פירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר

ה״ק יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור

מ״ט סבר לה כר׳ יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה

מילתא דשכיח גזרו בה רבנן מילתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן

ולר״ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת דאמר פירות עבדי חליפין מתרץ כרב ששת

אלא אי סבר לה כר״נ דאמר פירות לא עבדי חליפין ומטבע לא קני במאי מוקי לה על כרחך כרב ששת ס״ל:

מתני׳ רשות הגבוה בכסף ורשות ההדיוט בחזקה אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט:

גמ׳ ת״ר כיצד רשות הגבוה בכסף גיזבר שנתן מעות בבהמה אפי׳ בהמה בסוף העולם קנה ובהדיוט לא קנה עד שימשוך

כיצד אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט האומר שור זה עולה בית זה הקדש אפי׳ בסוף העולם קנה בהדיוט לא קנה

דף כט עמוד א

עד שימשוך ויחזיק משכו במנה ולא הספיק לפדותו עד שעמד במאתים נותן מאתים מאי טעמא (ויקרא כז, יט) ונתן הכסף וקם לו

משכו במאתים ולא הספיק לפדותו עד שעמד במנה נותן מאתים מאי טעמא לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש

פדאו במאתים ולא הספיק למושכו עד שעמד במנה נותן מאתים מאי טעמא (ויקרא כז, יט) ונתן הכסף וקם לו פדאו במנה ולא הספיק למושכו עד שעמד במאתים מה שפדה פדוי ואין נותן אלא מנה

אמאי ה״נ נימא לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש

אטו הדיוט לאו במי שפרע קאי:

מתני׳ כל מצות הבן על האב אנשים חייבין ונשים פטורות וכל מצות האב על הבן אחד אנשים ואחד נשים חייבין וכל מצות עשה שהזמן גרמא אנשים חייבין ונשים פטורות וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא אחד האנשים ואחד הנשים חייבין

וכל מצות לא תעשה בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא אחד האנשים ואחד הנשים חייבין חוץ מבל תקיף ובל תשחית ובל תטמא למתים:

גמ׳ מאי כל מצות הבן על האב אילימא כל מצות דמיחייב ברא למיעבד לאבא נשים פטורות והתניא איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר (ויקרא יט, ג) איש אמו ואביו תיראו הרי כאן שנים

אמר רב יהודה ה״ק כל מצות הבן המוטלות על האב לעשות לבנו אנשים חייבין ונשים פטורות

תנינא להא דת״ר האב חייב בבנו למולו ולפדותו וללמדו תורה ולהשיאו אשה וללמדו אומנות וי״א אף להשיטו במים רבי יהודה אומר כל שאינו מלמד את בנו אומנות מלמדו ליסטות ליסטות ס״ד אלא כאילו מלמדו ליסטות:

למולו מנלן דכתיב (בראשית כא, ד) וימל אברהם את יצחק בנו והיכא דלא מהליה אבוה מיחייבי בי דינא למימהליה דכתיב (בראשית יז, י) המול לכם כל זכר והיכא דלא מהליה בי דינא מיחייב איהו למימהל נפשיה דכתיב (בראשית יז, יד) וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה

איהי מנלן דלא מיחייבא דכתיב (בראשית כא, ד) כאשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה

אשכחן מיד לדורות מנלן תנא דבי ר׳ ישמעאל כל מקום שנאמר צו אינו אלא זירוז מיד ולדורות

זירוז דכתיב (דברים ג, כח) וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו מיד ולדורות דכתיב (במדבר טו, כג) מן היום אשר צוה ה׳ והלאה לדורותיכם:

לפדותו: מנלן דכתיב (שמות לד, כ) כל בכור בניך תפדה והיכא דלא פרקיה אבוה מיחייב איהו למפרקיה דכתיב (במדבר יח, טו) פדה תפדה

ואיהי מנלן דלא מיפקדה דכתיב תיפדה תפדה כל שמצווה לפדות את עצמו מצווה לפדות את אחרים וכל שאינו מצווה לפדות את עצמו אינו מצווה לפדות אחרים

ואיהי מנלן דלא מיחייבא למיפרק נפשה דכתיב תפדה תיפדה כל שאחרים מצווים לפדותו מצווה לפדות את עצמו וכל שאין אחרים מצווים לפדותו אין מצווה לפדות את עצמו ומנין שאין אחרים מצווין לפדותה דאמר קרא (שמות לד, כ) כל בכור בניך תפדה בניך ולא בנותיך

תנו רבנן הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו שזה מצותו על אביו וזה מצות בנו עליו

אמר רבי ירמיה הכל מודין

דף כט עמוד ב

כל היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו מאי טעמא מצוה דגופיה עדיפא כי פליגי היכא דאיכא חמש משועבדים וחמש בני חורין

ר׳ יהודה סבר מלוה דכתיב בתורה ככתובה בשטר דמיא בהני חמש פריק לבריה ואזיל כהן וטריף ליה לחמש משועבדים לדידיה

ורבנן סברי מלוה דכתיב באורייתא לאו ככתובה בשטר דמיא והילכך מצוה דגופיה עדיף

ת״ר לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה את בנו ואחר כך עולה לרגל ר׳ יהודה אומר עולה לרגל ואח״כ פודה את בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת

בשלמא לר׳ יהודה כדקאמר טעמא אלא רבנן מאי טעמייהו דאמר קרא (שמות לד, כ) כל בכור בניך תפדה והדר לא יראו פני ריקם

ת״ר מנין שאם היו לו חמשה בנים מחמש נשים שחייב לפדות כולן ת״ל כל בכור בניך תפדה פשיטא בפטר רחם תלא רחמנא

מהו דתימא נילף בכור בכור מנחלה מה להלן ראשית אונו אף כאן ראשית אונו קמ״ל:

ללמדו תורה: מנלן דכתיב (דברים יא, יט) ולמדתם אותם את בניכם והיכא דלא אגמריה אבוה מיחייב איהו למיגמר נפשיה דכתיב ולמדתם

איהי מנלן דלא מיחייבא דכתיב ולימדתם ולמדתם כל שמצווה ללמוד מצווה ללמד וכל שאינו מצווה ללמוד אינו מצווה ללמד

ואיהי מנלן דלא מיחייבה למילף נפשה דכתיב ולימדתם ולמדתם כל שאחרים מצווין ללמדו מצווה ללמד את עצמו וכל שאין אחרים מצווין ללמדו אין מצווה ללמד את עצמו ומנין שאין אחרים מצווין ללמדה דאמר קרא ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם

ת״ר הוא ללמוד ובנו ללמוד הוא קודם לבנו ר׳ יהודה אומר אם בנו זריז וממולח ותלמודו מתקיים בידו בנו קודמו כי הא דרב יעקב בריה דרב אחא בר יעקב שדריה אבוה לקמיה דאביי כי אתא חזייה דלא הוה מיחדדין שמעתיה א״ל אנא עדיפא מינך תוב את דאיזיל אנא

שמע אביי דקא הוה אתי הוה ההוא מזיק בי רבנן דאביי דכי הוו עיילי בתרין אפי׳ ביממא הוו מיתזקי אמר להו לא ליתיב ליה אינש אושפיזא אפשר דמתרחיש ניסא

על בת בההוא בי רבנן אידמי ליה כתנינא דשבעה רישוותיה כל כריעה דכרע נתר חד רישיה אמר להו למחר אי לא איתרחיש ניסא סכינתין

ת״ר ללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה ואח״כ ישא אשה ואם א״א לו בלא אשה ישא אשה ואח״כ ילמוד תורה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה נושא אשה ואח״כ ילמוד תורה

ר׳ יוחנן אמר ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה ולא פליגי הא לן והא להו:

משתבח ליה רב חסדא לרב הונא בדרב המנונא דאדם גדול הוא א״ל כשיבא לידך הביאהו לידי כי אתא חזייה דלא פריס סודרא א״ל מאי טעמא לא פריסת סודרא א״ל דלא נסיבנא אהדרינהו לאפיה מיניה א״ל חזי דלא חזית להו לאפי עד דנסבת

רב הונא לטעמיה דאמר בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה בעבירה סלקא דעתך אלא אימא כל ימיו בהרהור עבירה

אמר רבא וכן תנא דבי ר׳ ישמעאל עד כ׳ שנה יושב הקב״ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ׳ ולא נשא אומר תיפח עצמותיו

אמר רב חסדא האי דעדיפנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר ואי הוה נסיבנא בארביסר

דף ל עמוד א

הוה אמינא לשטן גירא בעיניך א״ל רבא לר׳ נתן בר אמי אדידך על צואר דבריך משיתסר ועד עשרים ותרתי ואמרי לה מתמני סרי עד עשרים וארבעה

כתנאי (משלי כב, ו) ״חנ(ו)ך לנער על פי דרכו״ ר׳ יהודה ורבי נחמיה חד אמר משיתסר ועד עשרים ותרתין וחד אמר מתמני סרי ועד עשרים וארבעה

עד היכן חייב אדם ללמד את בנו תורה אמר רב יהודה אמר שמואל כגון זבולון בן דן שלימדו אבי אביו מקרא ומשנה ותלמוד הלכות ואגדות מיתיבי למדו מקרא אין מלמדו משנה ואמר רבא מקרא זו תורה

כזבולון בן דן ולא כזבולון בן דן כזבולון בן דן שלמדו אבי אביו ולא כזבולון בן דן דאילו התם מקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות ואילו הכא מקרא לבד

ואבי אביו מי מיחייב והתניא (דברים יא, יט) ולמדתם אותם את בניכם ולא בני בניכם ומה אני מקיים (דברים ד, ט) והודעתם לבניך ולבני בניך לומר לך שכל המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו למדו לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות

הוא דאמר כי האי תנא דתניא ולמדתם אותם את בניכם אין לי אלא בניכם, בני בניכם מנין ת״ל והודעתם לבניך ולבני בניך א״כ מה ת״ל בניכם בניכם ולא בנותיכם

אמר ריב״ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמיך ליה יום אשר עמדת לפני ה׳ אלהיך בחורב (דברים ד, י)

רבי חייא בר אבא אשכחיה לריב״ל דשדי דיסנא ארישיה וקא ממטי ליה לינוקא לבי כנישתא א״ל מאי כולי האי א״ל מי זוטר מאי דכתיב והודעתם לבניך וסמיך ליה יום אשר עמדת לפני ה׳ אלהיך בחורב מכאן ואילך רבי חייא בר אבא לא טעים אומצא עד דמקרי לינוקא ומוספיה רבה בר רב הונא לא טעים אומצא עד דמייתי לינוקא לבית מדרשא

אמר רב ספרא משום ר׳ יהושע בן חנניא מאי דכתיב (דברים ו, ז) ושננתם לבניך אל תקרי ושננתם אלא ושלשתם

לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד מי יודע כמה חיי לא צריכא ליומי

לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וא״ו (ויקרא יא, מב) דגחון חציין של אותיות של ס״ת (ויקרא י, טז) דרש דרש חציין של תיבות (ויקרא יג, לג) ״והתגלח״ של פסוקים (תהלים פ, יד) יכרסמנה חזיר מיער עי״ן דיער חציין של תהלים (תהלים עח, לח) והוא רחום יכפר עון חציו דפסוקים

בעי רב יוסף וא״ו דגחון מהאי גיסא או מהאי גיסא א״ל ניתי ס״ת ואימנינהו מי לא אמר רבה בר בר חנה לא זזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום א״ל אינהו בקיאי בחסירות ויתרות אנן לא בקיאינן

בעי רב יוסף והתגלח מהאי גיסא או מהאי גיסא א״ל אביי פסוקי מיהא ליתו לימנוי׳ בפסוקי נמי לא בקיאינן דכי אתא רב אחא בר אדא אמר במערבא פסקי ליה להאי קרא לתלתא פסוקי (שמות יט, ט) ויאמר ה׳ אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן

תנו רבנן חמשת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס״ת יתר עליו תהלים שמונה חסר ממנו דברי הימים שמונה

תנו רבנן ושננתם שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד שנאמר

דף ל עמוד ב

(משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את וגו׳ ואומר (משלי ז, ג) קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך ואומר (תהלים קכז, ד) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים ואומר (תהלים קכ, ד) חצי גבור שנונים ואומר (תהלים מה, ו) חציך שנונים עמים תחתיך יפלו ואומר (תהלים קכז, ה) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער

מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפי׳ האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר (במדבר כא, יד) את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה

ת״ר (דברים יא, יח) ושמתם סם תם נמשלה תורה כסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי

כך הקב״ה אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר (בראשית ד, ז) הלא אם תטיב שאת

ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנא׳ לפתח חטאת רובץ ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך שנאמר ואליך תשוקתו ואם אתה רוצה אתה מושל בו שנאמר ואתה תמשל בו

ת״ר קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע שנאמר (בראשית ח, כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר (בראשית ו, ה) רק רע כל היום

ואמר ר״ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר (תהלים לז, לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב״ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו

תנא דבי ר׳ ישמעאל בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר (ירמיהו כג, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה׳ וכפטיש יפוצץ סלע אם אבן הוא נימוח שנאמר (ישעיהו נה, א) הוי כל צמא לכו למים ואומר (איוב יד, יט) אבנים שחקו מים

להשיאו אשה מנלן דכתיב (ירמיהו כט, ו) קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים

בשלמא בנו בידו אלא בתו בידו היא הכי קאמר להו ניתן לה מידי ולבשייה ונכסייה כי היכי דקפצו עלה אינשי

ללמדו אומנות מנלן אמר חזקיה דאמר קרא (קהלת ט, ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת אם אשה ממש היא כשם שחייב להשיאו אשה כך חייב ללמדו אומנות אם תורה היא כשם שחייב ללמדו תורה כך חייב ללמדו אומנות

ויש אומרים אף להשיטו בנהר מאי טעמא חיותיה הוא

רבי יהודה אומר כל שאינו מלמדו אומנות מלמדו ליסטות ליסטות ס״ד אלא כאילו מלמדו ליסטות

מאי בינייהו איכא בינייהו דאגמריה עיסקא

כל מצות האב על הבן וכו׳ מאי כל מצות האב על הבן אילימא כל מצותא דמיחייב אבא למיעבד לבריה נשים חייבות והתניא האב חייב בבנו למולו ולפדותו אביו אין אמו לא

אמר רב יהודה הכי קאמר כל מצות האב המוטלת על הבן לעשות לאביו אחד אנשים ואחד נשים חייבין תנינא להא דת״ר איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר תיראו הרי כאן שנים

א״כ מה ת״ל איש איש סיפק בידו לעשות אשה אין סיפק בידה לעשות מפני שרשות אחרים עליה אמר רב אידי בר אבין אמר רב נתגרשה שניהם שוים

ת״ר נאמר (שמות כ, יב) כבד את אביך ואת אמך ונאמר (משלי ג, ט) כבד את ה׳ מהונך השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום

נאמר (ויקרא יט, ג) איש אמו ואביו תיראו ונאמר (דברים ו, יג) את ה׳ אלהיך תירא ואותו תעבוד השוה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום

נאמר (שמות כא, יז) מקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר (ויקרא כד, טו) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו השוה הכתוב ברכת אב ואם לברכת המקום אבל בהכאה ודאי אי אפשר

וכן בדין ששלשתן שותפין בו ת״ר שלשה שותפין הן באדם הקב״ה ואביו ואמו בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב״ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני

תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני

דף לא עמוד א

שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים הקב״ה כיבוד אב לכיבוד אם וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתיירא מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה לפיכך הקדים הקב״ה מורא האם למורא האב

תני תנא קמיה דרב נחמן בזמן שאדם מצער את אביו ואת אמו אמר הקב״ה יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם שאלמלי דרתי ביניהם ציערוני אמר ר׳ יצחק כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה שנאמר (ישעיהו סו, א) כה אמר ה׳ השמים כסאי והארץ הדום רגלי

אמר רבי יהושע בן לוי אסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה שנא׳ (ישעיהו ו, ג) מלא כל הארץ כבודו רב הונא בריה דרב יהושע לא מסגי ארבע אמות בגילוי הראש אמר שכינה למעלה מראשי

שאל בן אלמנה אחת את ר׳ אליעזר אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים איזה מהם קודם אמר ליה הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך בא לפני רבי יהושע אמר לו כך

אמר לו רבי נתגרשה מהו אמר ליה מבין ריסי עיניך ניכר שבן אלמנה אתה הטל להן מים בספל וקעקע להן כתרנגולין

דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה מאי דכתיב (תהלים קלח, ד) יודוך ה׳ כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך מאמר פיך לא נאמר אלא אמרי פיך בשעה שאמר הקב״ה (שמות כ, ב) אנכי ולא יהיה לך אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש

כיון שאמר (שמות כ, יא) כבד את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות הראשונות רבא אמר מהכא (תהלים קיט, קס) ראש דברך אמת ראש דברך ולא סוף דברך אלא מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת

בעו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בששים ריבוא שכר והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו

אמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את ר׳ אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכר ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו

לשנה האחרת נתן הקב״ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא

וא״ר חנינא ומה מי שאינו מצווה ועושה כך מצווה ועושה עאכו״כ דאר״ח גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה

אמר רב יוסף מריש ה״א מאן דהוה אמר לי הלכה כר״י דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן דהא לא מיפקידנא והא עבידנא השתא דשמעיתא להא דא״ר חנינא גדול מצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה אדרבה מאן דאמר לי דאין הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן

כי אתא רב דימי אמר פעם אחת היה לבוש סירקון של זהב והיה יושב בין גדולי רומי ובאתה אמו וקרעתו ממנו וטפחה לו על ראשו וירקה לו בפניו ולא הכלימה

תני אבימי בריה דרבי אבהו יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם ויש מטחינו בריחים

דף לא עמוד ב

ומביאו לחיי העולם הבא

אמר רבי אבהו כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם

יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער איסתייעא מילתיה ודרש אבימי (תהלים עט, א) מזמור לאסף

אמר ליה רב יעקב בר אבוה לאביי כגון אנא דעד דאתינא מבי רב אבא מדלי לי כסא ואמא מזגה לי היכי איעביד א״ל מאמך קביל ומאבוך לא תקבל דכיון דבר תורה הוא חלשה דעתיה

רבי טרפון הוה ליה ההיא אמא דכל אימת דהות בעיא למיסק לפוריא גחין וסליק לה וכל אימת דהות נחית נחתת עלויה אתא וקא משתבח בי מדרשא אמרי ליה עדיין לא הגעת לחצי כיבוד כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה

רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה אמר איקום מקמי שכינה דאתיא אמר רבי יוחנן אשרי מי שלא חמאן רבי יוחנן כי עברתו אמו מת אביו ילדתו מתה אמו וכן אביי איני והאמר אביי אמרה לי אם ההיא מרבינתיה הואי

רב אסי הוה ליה ההיא אמא זקינה אמרה לי׳ בעינא תכשיטין עבד לה בעינא גברא נייעין לך בעינא גברא דשפיר כותך שבקה ואזל לארעא דישראל

שמע דקא אזלה אבתריה אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר לי׳ מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ א״ל אסור לקראת אמא מהו א״ל איני יודע [אתרח] פורתא הדר אתא אמר ליה אסי נתרצית לצאת המקום יחזירך לשלום

אתא לקמיה דרבי אלעזר א״ל חס ושלום דלמא מירתח רתח א״ל מאי אמר לך אמר ליה המקום יחזירך לשלום אמר ליה ואם איתא דרתח לא הוה מברך לך אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי

ת״ר מכבדו בחייו ומכבדו במותו בחייו כיצד הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולהו בשביל אבא

במותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא

תנו רבנן חכם משנה שם אביו ושם רבו תורגמן אינו משנה לא שם אביו ולא שם רבו אבוה דמאן אילימא אבוה דמתורגמן אטו תורגמן לאו בר חיובא הוא

אלא אמר רבא שם אביו של חכם ושם רבו של חכם כי הא דמר בר רב אשי כי הוה דריש בפירקא איהו אמר אבא מרי ואמוריה אמר הכי אמר רב אשי

ת״ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא

איבעיא להו

דף לב עמוד א

משל מי רב יהודה אמר משל בן רב נתן בר אושעיא אמר משל אב אורו ליה רבנן לרב ירמיה ואמרי לה לבריה דרב ירמיה כמ״ד משל אב

מיתיבי נאמר (שמות כ, יא) כבד את אביך ואת אמך ונאמר (משלי ג, ט) כבד את ה׳ מהונך מה להלן בחסרון כיס אף כאן בחסרון כיס ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מיניה לביטול מלאכה

ת״ש ב׳ אחים שני שותפין האב ובנו הרב ותלמידו פודין זה לזה מעשר שני ומאכילין זה לזה מעשר עני

ואי אמרת משל בן נמצא זה פורע חובו משל עניים לא צריכא להעדפה

אי הכי היינו דקתני עלה אמר רבי יהודה תבא מאירה למי שמאכיל את אביו מעשר עני ואי להעדפה מאי נפקא מינה אפילו הכי זילא ביה מילתא

ת״ש שאלו את ר״א עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם כדי שיטול ארנקי ויזרקנו לים בפניו ואינו מכלימו ואי אמרת משל אב מאי נפקא לי׳ מיניה בראוי ליורשו

וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה אמר איזול איחזי אי רתח אי לא רתח ודלמא רתח וקעבר (ויקרא יט, יד) אלפני עור לא תתן מכשול דמחיל ליה ליקריה

והא קעבר משום (דברים כ, יט) בל תשחית דעבד ליה בפומבייני ודילמא משום הכי לא רתח דעבד ליה בשעת ריתחיה

מתני ליה רב יחזקאל לרמי בריה הנשרפים בנסקלים רבי שמעון אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה

אמר ליה רב יהודה בריה אבא לא תיתנייא הכי מאי איריא שריפה חמורה תיפוק לי דרובא נסקלים נינהו אלא הכי איתנייא הנסקלים בנשרפים

א״ל אי הכי אימא סיפא וחכמים אומרים ידונו בשריפה שהסקילה חמורה מאי איריא דסקילה חמורה תיפוק לי דרובא נשרפים נינהו

א״ל התם רבנן הוא דקאמרו ליה לר״ש דקאמרת שריפה חמורה לא סקילה חמורה

א״ל שמואל לרב יהודה שיננא לא תימא ליה לאבוך הכי דתניא הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה אל יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר לו אבא כך כתוב בתורה כך כתוב בתורה צעורי קא מצער ליה אלא אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה כך

אלעזר בן מתיא אומר אבא אומר השקיני מים ומצוה לעשות מניח אני כבוד אבא ועושה את המצוה שאני ואבא חייבים במצוה איסי בן יהודה אומר אם אפשר למצוה ליעשות ע״י אחרים תיעשה על ידי אחרים וילך הוא בכבוד אביו אמר רב מתנה הלכה כאיסי בן יהודה

א״ר יצחק בר שילא א״ר מתנה אמר רב חסדא האב שמחל על כבודו כבודו מחול הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול

ורב יוסף אמר אפי׳ הרב שמחל על כבודו כבודו מחול שנאמר (שמות יג, כא) ויי׳ הולך לפניהם יומם אמר רבא הכי השתא התם הקדוש ב״ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא מחיל ליה ליקריה

דף לב עמוד ב

הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא אין תורה דיליה היא דכתיב (תהלים א, ב) ובתורתו יהגה יומם ולילה

איני והא רבא משקי בי הלולא דבריה ודל ליה כסא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע וקמו מקמיה לרב מרי ולרב פנחס בריה דרב חסדא ולא קמו מקמיה איקפד ואמר הנו רבנן רבנן והנו רבנן לאו רבנן

ותו רב פפא הוה משקי בי הלולא דאבא מר בריה ודלי ליה כסא לר׳ יצחק בריה דרב יהודה ולא קם מקמיה ואיקפד אפ״ה הידור מיעבד ליה בעו

אמר רב אשי אפילו למ״ד הרב שמחל על כבודו כבודו מחול נשיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול מיתיבי מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס לר׳ אליעזר ולא נטלו נתנו לר׳ יהושע וקיבלו אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע אנו יושבין ורבן גמליאל (ברבי) עומד ומשקה עלינו

אמר ליה מצינו גדול ממנו ששמש (אברהם גדול ממנו ושמש) אברהם גדול הדור היה וכתוב בו (בראשית יח, ח) והוא עומד עליהם ושמא תאמרו כמלאכי השרת נדמו לו לא נדמו לו אלא לערביים ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו

אמר להם רבי צדוק עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות הקב״ה משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו

אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב אשי אפילו למ״ד נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר (דברים יז, טו) שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך

ת״ר (ויקרא יט, לב) מפני שיבה תקום יכול אפילו מפני זקן אשמאי ת״ל זקן ואין זקן אלא חכם שנאמר (במדבר יא, טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה שנאמר (משלי ח, כב) ה׳ קנני ראשית דרכו

יכול יעמוד מפניו ממקום רחוק ת״ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור

יכול יהדרנו בממון ת״ל תקום והדרת מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ת״ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור

יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו ת״ל תקום ויראת דבר המסור ללב נאמר בו (ויקרא יט, יד) ויראת מאלהיך

רבי שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא יטריח ת״ל זקן ויראת איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום אפילו כל שיבה במשמע

רבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא איכא בינייהו יניק וחכים ת״ק סבר יניק וחכים לא רבי יוסי הגלילי סבר אפילו יניק וחכים

מ״ט דרבי יוסי הגלילי אמר לך אי ס״ד כדקאמר ת״ק א״כ נכתוב רחמנא מפני שיבה זקן תקום והדרת מ״ש דפלגינהו רחמנא למימר דהאי לאו האי והאי לאו האי ש״מ אפי׳ יניק וחכים

ות״ק משום דבעי למיסמך זקן ויראת ותנא קמא מ״ט אי ס״ד כדקאמר רבי יוסי הגלילי א״כ נכתוב רחמנא

דף לג עמוד א

מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן ומדלא כתב הכי ש״מ חד הוא

אמר מר יכול יהדרנו בממון ת״ל תקום והדרת מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס וקימה לית בה חסרון כיס מי לא עסקינן דקא נקיב מרגניתא אדהכי והכי קאים מקמיה ובטיל ממלאכתו

אלא אקיש קימה להידור מה הידור שאין בו ביטול אף קימה שאין בה ביטול ואקיש נמי הידור לקימה מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס מכאן אמרו אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין במלאכתם

ולא והתנן כל בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלים בשלומם ואומרים להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום א״ר יוחנן מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים

אמר רבי יוסי בר אבין בוא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים ודלמא שאני התם דא״כ אתה מכשילן לעתיד לבא

אמר מר יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא והא ר׳ חייא הוה יתיב בי מסחותא וחליף ואזיל רבי שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא אמר ליה לאבוה שני חומשים שניתי לו בספר תהלים ולא עמד מפני

ותו בר קפרא ואמרי לה ר׳ שמואל בר ר׳ יוסי הוה יתיב בי מסחותא על ואזיל ר׳ שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא א״ל לאבוה שני שלישי שליש שניתי לו בתורת כהנים ולא עמד מפני ואמר לו שמא בהן יושב ומהרהר

טעמא דבהן יושב ומהרהר הא לאו הכי לא

לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי

ה״נ מסתברא דאמר רבה בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא דילמא לאונסיה שאני

יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו אטו ברשיעי עסקינן

אלא יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא דכי מטא זמן חיובא הא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת״ל תקום ויראת

תנא איזוהי קימה שיש בה הידור הוי אומר זה ד׳ אמות אמר אביי לא אמרן אלא ברבו שאינו מובהק אבל ברבו המובהק מלא עיניו

אביי מכי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא דרב יוסף דאתי הוה קאים אביי הוה רכיב חמרא וקא מסגי אגודא דנהר סגיא יתיב רב משרשיא ורבנן באידך גיסא ולא קמו מקמיה אמר להו ולאו רב מובהק אנא אמרו ליה לאו אדעתין:

ר׳ שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא יטריח ת״ל זקן ויראת אמר אביי נקטינן דאי מקיף חיי אביי מקיף רבי זירא מקיף

רבינא הוה יתיב קמיה דר׳ ירמיה מדיפתי חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא א״ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגיסי בה רבנן

איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע אמר ר׳ יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ר׳ יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו דהני רבא מיקם לא קאי הידור עבד להו

אביי יהיב ידא לסבי רבא משדר שלוחיה רב נחמן משדר גוזאי אמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא

א״ר אייבו אמר ר׳ ינאי

דף לג עמוד ב

אין תלמיד חכם רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית כדי שלא יהיה כבודו מרובה מכבוד שמים מיתיבי ר׳ שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא יטריח ת״ל זקן ויראת

ואי אמרת שחרית וערבית בלבד אמאי לא ניטרח חיובא הוא אלא לאו כולי יומא לא לעולם שחרית וערבית בלבד ואפ״ה כמה דאפשר ליה לא ניטרח

אמר ר׳ אלעזר כל ת״ח שאין עומד מפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח שנאמר (קהלת ח, יג) וטוב לא יהיה לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר איננו ירא מלפני האלהים מורא זו איני יודע מהו כשהוא אומר (ויקרא יט, יד) ויראת מאלהיך הרי מורא זו קימה

ואימא מוראת רבית ומוראת משקלות ר׳ אלעזר פני פני גמר

איבעיא להו בנו והוא רבו מהו לעמוד מפני אביו ת״ש דאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא קום מקמי אבוך שאני רב יחזקאל דבעל מעשים הוה דאפילו מר שמואל נמי קאים מקמיה

אלא מאי קאמר ליה הכי קאמר ליה זימנין דאתי מאחורי קום את מקמיה ולא תיחוש ליקרא דידי

איבעיא להו בנו והוא רבו מהו שיעמוד אביו מפניו ת״ש דאמר ר׳ יהושע בן לוי אני איני כדי לעמוד מפני בני אלא משום כבוד בית נשיא

טעמא דאנא רביה הא איהו רבאי קאימנא מקמיה ה״ק אני איני כדי לעמוד מפני בני ואפילו הוא רבאי דהא אנא אבוה אלא משום כבוד בית נשיא

איבעיא להו רכוב כמהלך דמי או לא אמר אביי ת״ש טמא יושב תחת האילן וטהור עומד טמא

טמא עומד תחת האילן וטהור יושב טהור ואם ישב הטמא הטהור טמא

וכן באבן המנוגעת ואמר רב נחמן בר כהן זאת אומרת רכוב כמהלך דמי ש״מ

איבעיא להו מהו לעמוד מפני ספר תורה ר׳ חלקיה ור׳ סימון ור׳ אלעזר אמרי קל וחומר מפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן

ר׳ אלעי ור׳ יעקב בר זבדי הוו יתבי חליף ואזיל ר׳ שמעון בר אבא וקמו מקמיה אמר להו חדא דאתון חכימי ואנא חבר ועוד כלום תורה עומדת מפני לומדיה

סבר לה כר׳ אלעזר דאמר ר׳ אלעזר אין ת״ח רשאי לעמוד מפני רבו בשעה שעוסק בתורה לייט עלה אביי

(שמות לג, ח) והביטו אחרי משה עד בואו האהלה ר׳ אמי ור׳ יצחק נפחא חד אמר לגנאי וחד אמר לשבח מאן דאמר לגנאי כדאיתא מ״ד לשבח אמר חזקיה

אמר לי ר׳ חנינא בריה דר׳ אבהו א״ר אבהו א״ר אבדימי דמן חיפא חכם עובר עומד מלפניו ד׳ אמות וכיון שעבר ד׳ אמות יושב אב ב״ד עובר עומד מלפניו מלא עיניו וכיון שעבר ד׳ אמות יושב נשיא עובר עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו שנאמר והביטו אחרי משה עד בואו האהלה

כל מצות עשה שהזמן גרמא וכו׳: ת״ר איזוהי מצות עשה שהזמן גרמא סוכה ולולב שופר וציצית

דף לד עמוד א

ותפילין

ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא מזוזה מעקה אבידה ושילוח הקן

וכללא הוא הרי מצה שמחה הקהל דמצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות ותו והרי תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דלאו מצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים פטורות

אמר רבי יוחנן אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ

דתנן בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומלח ותו ליכא והאיכא כמהין ופטריות אלא אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ:

ומצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: מנלן גמר מתפילין מה תפילין נשים פטורות אף כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ותפילין גמר לה מתלמוד תורה מה תלמוד תורה נשים פטורות אף תפילין נשים פטורות

ונקיש תפילין למזוזה תפילין לתלמוד תורה איתקיש בין בפרשה ראשונה בין בפרשה שניה תפילין למזוזה בפרשה שניה לא איתקיש

ונקיש מזוזה לתלמוד תורה לא סלקא דעתך דכתיב (דברים יא, כא) למען ירבו ימיכם וגברי בעי חיי נשי לא בעי חיי

והרי סוכה דמצות עשה שהזמן גרמא דכתיב (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו שבעת ימים טעמא דכתב רחמנא האזרח להוציא את הנשים הא לאו הכי נשים חייבות

אמר אביי איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל דכתיב בסוכות תשבו תשבו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו

ורבא אמר

דף לד עמוד ב

איצטריך סד״א נילף חמשה עשר חמשה עשר מחג המצות מה להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות צריכא

והרי ראיה דמצות עשה שהזמן גרמא וטעמא דכתב רחמנא (שמות כג, יז) זכורך להוציא הנשים הא לאו הכי נשים חייבות

איצטריך סד״א נילף ראיה ראיה מהקהל

ואדילפינן מתפילין לפטורא נילף משמחה לחיובא אמר אביי אשה בעלה משמחה

אלמנה מאי איכא למימר בשרויה אצלו

ונילף מהקהל משום דהוה מצה והקהל שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדים

אי הכי תפילין וראיה נמי שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים צריכי דאי כתב רחמנא תפילין ולא כתב ראיה הוה אמינא נילף ראיה ראיה מהקהל

ואי כתב רחמנא ראיה ולא כתב תפילין הוה אמינא אקיש תפילין למזוזה צריכא

אי הכי מצה והקהל נמי צריכי למאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא הקהל ולא כתב מצה ה״א נילף חמשה עשר חמשה עשר מחג הסוכות

אלא ניכתוב רחמנא מצה ולא בעי הקהל ואנא אמינא טפלים חייבים נשים לא כל שכן הילכך הוה להו ב׳ כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים

הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר

ותו מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות מנלן דיליף ממורא מה מורא נשים חייבות אף כל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות

ונילף מתלמוד תורה משום דהוה ליה תלמוד תורה ופריה ורביה שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים

דף לה עמוד א

ולרבי יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר (בראשית א, כח) ויברך אותם אלהים פרו ורבו מאי איכא למימר משום דהוה ת״ת ופדיון הבן שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין

ולרבי יוחנן בן ברוקא נמי ניהוו פריה ורביה ומורא שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין צריכי דאי כתב רחמנא מורא ולא כתב פריה ורביה הוה אמינא וכבשוה אמר רחמנא איש דדרכו לכבש אין אשה דאין דרכה לכבש לא

ואי כתב פריה ורביה ולא כתב מורא ה״א איש דסיפק בידו לעשות אין אשה דאין סיפק בידה לעשות לא וכיון דאין סיפק בידה לעשות לא תתחייב כלל צריכא

הניחא למ״ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אלא למ״ד מלמדין מאי איכא למימר אמר רבא פפונאי ידעי לה לטעמא דהא מילתא

ומנו רב אחא בר יעקב אמר קרא (שמות יג, ט) והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה׳ בפיך הוקשה כל התורה כולה לתפילין מה תפילין מ״ע שהזמן גרמא ונשים פטורות אף כל מ״ע שהזמן גרמא נשים פטורות ומדמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות מכלל דמ״ע שלא הזמן

גרמא נשים חייבות

הניחא למ״ד תפילין מ״ע שהזמן גרמא אלא למ״ד תפילין מ״ע שלא הזמן גרמא מאי איכא למימר מאן שמעת ליה דאמר תפילין מ״ע שלא הזמן גרמא ר׳ מאיר וסבר לה שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין

ולר׳ יהודה דאמר שני כתובים הבאים כאחד מלמדין ותפילין מ״ע שלא הזמן גרמא מא״ל משום דהואי מצה שמחה והקהל שלשה כתובים הבאים כאחד ושלשה כתובים הבאים כאחד אין מלמדין

וכל מצות לא תעשה וכו׳ מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר׳ ישמעאל אמר קרא (במדבר ה, ו) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה

דבי רבי אליעזר תנא אמר קרא (שמות כא, א) אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינים שבתורה דבי חזקיה תנא אמר קרא (שמות כא, כט) והמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה

וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום כפרה חס רחמנא עלה אבל דינין אימא איש דבר משא ומתן אין אשה לא

ואי אשמועינן הא משום דחיותה היא אבל כופר אימא

דף לה עמוד ב

איש דבר מצות אין אשה לא ואי אשמעינן הא משום דאיכא איבוד נשמה חס רחמנא עלה אבל הנך תרתי אימא לא צריכא:

חוץ מבל תקיף ובל תשחית כו׳: בשלמא בל תטמא למתים דכתיב (ויקרא כא, א) אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן ולא בנות אהרן אלא בל תקיף ובל תשחית מנלן

דכתיב (ויקרא יט, כז) לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה והני נשי הואיל ולא איתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה

ומנלן דלא איתנהו בהשחתה איבעית אימא סברא דהא לא אית להו זקן ואיבעית אימא קרא דאמר קרא לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך

מדשני קרא בדיבוריה דא״כ ניכתוב רחמנא פאת זקנכם מאי זקנך זקנך ולא זקן אשתך

ולא והתניא זקן אשה והסריס שהעלו שער הרי הן כזקן לכל דבריהם מאי לאו להשחתה

אמר אביי להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות

ואי סבירא לן דכי כתב בני אהרן אכוליה ענינא כתיב נישתוק קרא מיניה ותיתי בק״ו ואנא אמינא ומה כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות בני אהרן ולא בנות אהרן ישראל לא כ״ש

אי לאו ג״ש הוה אמינא הפסק הענין

השתא נמי נימא הפסיק הענין ואי משום ג״ש מיבעי ליה לכדתניא (ויקרא כא, ה) לא יגלחו יכול גילחו במספריים יהיה חייב ת״ל (ויקרא יט, כז) לא תשחית

יכול לקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת״ל לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בה השחתה הוי אומר זה תער

א״כ ניכתוב קרא את שבזקנך מאי פאת זקנך ש״מ תרתי

ואלא הא דתניא זקן האשה והסריס שהעלו שער הרי הן כזקן לכל דבריהם למאי הלכתא אמר מר זוטרא לטומאת נגעים

טומאת נגעים בהדיא כתיבא (ויקרא יג, כט) ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן אלא אמר מר זוטרא לטהרת נגעים

טהרת נגעים נמי פשיטא כיון דבת טומאה היא בת טהרה היא איצטריך סד״א לצדדים כתיב איש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן הדר אתאן לאיש קמ״ל

איסי תני אף בל יקרחו נשים פטורות מ״ט דאיסי דדריש הכי (דברים יד, א) בנים אתם לה׳ אלהיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לה׳ אלהיך בנים ולא בנות לקרחה

אתה אומר לקרחה או אינו אלא לגדידה כשהוא אומר כי עם קדוש אתה לה׳ אלהיך הרי גדידה אמור הא מה אני מקיים בנים ולא בנות לקרחה

ומה ראית לרבות את הגדידה ולהוציא את הקרחה מרבה אני את הגדידה שישנה במקום השער ושלא במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער

ואימא בנים ולא בנות בין לקרחה בין לגדידה וכי כתב כי עם קדוש אתה לה׳ אלהיך בשריטה הוא דכתיב קסבר איסי שריטה וגדידה

דף לו עמוד א

אחת היא

אביי אמר היינו טעמא דאיסי דגמר קרחה קרחה מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות

ואי סבירא לן דכי כתיב קרא בכולי עניינא הוא דכתיב נשתוק קרא מיניה ותיתי בק״ו ואנא אמינא ומה כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות בני אהרן ולא בנות אהרן ישראל לא כ״ש

אי לאו ג״ש הוה אמינא הפסיק הענין

השתא נמי נימא הפסיק הענין ואי משום ג״ש מיבעי ליה לכדתניא לא יקרחו יכול אפילו קרח ארבע וחמש קרחות לא יהא חייב אלא אחת ת״ל קרחה לחייב על כל אחת ואחת

בראשם מה ת״ל לפי שנאמר (דברים יד, א) לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לחייב על הראש כבין העינים

ואין לי אלא כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות ישראל מנלן נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים אף להלן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים

ומה להלן על מת אף כאן על מת א״כ נכתוב קרא קרח מאי קרחה שמעת מינה תרתי

רבא אמר היינו טעמא דאיסי דיליף בין עיניכם מתפילין מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות ורבא מאי טעמא לא אמר כאביי קרח קרחה לא משמע ליה

ואביי מאי טעמא לא אמר כרבא אמר לך תפילין גופייהו מהכא גמר לה מה להלן מקום שעושים קרחה בגובהה של ראש אף כאן מקום הנחה בגובה הראש

ובין לאביי ובין לרבא האי בנים אתם מאי דרשי ביה האי מיבעי לכדתניא בנים אתם לה׳ אלהיכם בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים דברי ר׳ יהודה

רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בנים שנאמר (ירמיהו ד, כב) בנים סכלים המה ואומר (דברים לב, כ) בנים לא אמון בם ואומר (ישעיהו א, ד) זרע מרעים בנים משחיתים ואומר (הושע ב, א) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי

מאי ואומר וכי תימא סכלי הוא דמקרי בני כי לית בהו הימנותייהו לא מיקרו בני ת״ש ואומר בנים לא אמון בם

וכי תימא כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בנים כי פלחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בנים ת״ש ואומר זרע מרעים בנים משחיתים וכ״ת בנים משחיתים הוא דמיקרו בני מעלייא לא מיקרו ת״ש ואומר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי

מתני׳ הסמיכות והתנופות וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות נוהגים באנשים ולא בנשים חוץ ממנחת סוטה ונזירה שהן מניפות

גמ׳ סמיכות דכתיב (ויקרא א, ב) דבר אל בני ישראל וסמך בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות

תנופות (ויקרא ז, כט-ל) דבר אל בני ישראל והניף בני ישראל מניפין ואין בנות ישראל מניפות

הגשות דכתיב (ויקרא ו, ז) וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן בני אהרן ולא בנות אהרן

קמיצות דכתיב (ויקרא ב, ב) והביאה אל בני אהרן וקמץ בני אהרן ולא בנות אהרן

הקטרות דכתיב (ויקרא ג, ה) והקטירו אותו בני אהרן בני אהרן ולא בנות אהרן

המליקות דכתיב (ויקרא א, טו) ומלק והקטיר איתקש מליקה להקטרה

הקבלות דכתיב (ויקרא א, ה) והקריבו בני אהרן ואמר מר

דף לו עמוד ב

והקריבו זו קבלת הדם:

והזאות: הזאה דהיכא אי דפרה אלעזר כתוב בה אי דפנים (ויקרא ד, ג) הכהן המשיח כתוב בה אלא הזאה דבן עוף

דאתיא בק״ו מבן צאן ומה בן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו קבע לו כהן להזאתו בן עוף שקבע לו כהן למליקתו אינו דין שיקבע לו להזאתו

חוץ ממנחת סוטה ונזירה א״ל רבי אליעזר לרבי יאשיה דדריה לא תיתיב אכרעך עד דאמרת לי להא שמעתתא מנין למנחת סוטה שטעונה תנופה מנלן בגופה כתיב (במדבר ה, כה) והניף את המנחה אלא תנופה בבעלים מנלן

אתיא יד יד משלמים כתיב הכא (במדבר ה, כה) ולקח הכהן מיד האשה וכתיב התם (ויקרא ז, ל) ידיו תביאנה

מה כאן כהן אף להלן כהן מה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד כהן מכניס ידו תחת יד בעלים ומניף

אשכחן סוטה נזירה מנלן אתיא כף כף מסוטה

מתני׳ כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ ושאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ

דף לז עמוד א

חוץ מן הערלה וכלאים ר״א אומר אף החדש

גמ׳ מאי תלויה ומאי שאינה תלויה אילימא תלויה דכתיב בה ביאה ושאינה תלויה דלא כתיב בה ביאה והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהן ביאה ונוהגין בין בארץ בין בח״ל

אמר רב יהודה ה״ק כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח״ל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ

מנה״מ דת״ר (דברים יב, א) אלה החוקים אלו המדרשות והמשפטים אלו הדינים אשר תשמרון זו משנה לעשות זו מעשה

בארץ יכול כל המצות כולן לא יהו נוהגים אלא בארץ ת״ל (דברים יב, א) כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אי כל הימים יכול יהו נוהגים בין בארץ בין בח״ל ת״ל בארץ

אחר שריבה הכתוב ומיעט צא ולמד ממה שאמור בענין (דברים יב, ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו׳ מה עבודת כוכבים מיוחדת שהיא חובת הגוף ונוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ אף כל שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח״ל

חוץ מן הערלה והכלאים איבעיא להו ר״א לקולא פליג או לחומרא פליג

לחומרא פליג וה״ק ת״ק חוץ מן הערלה ומן הכלאים דהלכתא גמירי לה אע״ג דאיכא למימר חובת קרקע היא אבל חדש בארץ אין בח״ל לא

מ״ט מושב לאחר ירושה וישיבה משמע

ואתא ר״א למימר אף חדש נוהג בין בארץ בין בח״ל מ״ט מושב בכל מקום שאתם יושבים

או דלמא לקולא פליג וה״ק ת״ק חוץ מן הערלה והכלאים דהלכתא גמירי לה וכ״ש חדש דמושב כ״מ שאתם יושבים משמע

ואתא ר״א למימר חדש אינו נוהג אלא בארץ דמושב לאחר ירושה וישיבה משמע ומאי אף אקמייתא

ת״ש דאמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר״א ר׳ ישמעאל היא דתניא ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי רבי ישמעאל

אמר לו ר״ע הרי שבת שנאמר בו מושבות ונוהגת בין בארץ בין בח״ל א״ל שבת ק״ו אתיא מה מצות קלות נוהגות בין בארץ בין בח״ל שבת חמירא לא כ״ש

מדאמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר״א רבי ישמעאל ש״מ רבי אליעזר לחומרא פליג שמע מינה

מכדי רבי ישמעאל אהיכא קאי אנסכים בנסכים

דף לז עמוד ב

ביאה ומושב כתיב בהו ה״ק ללמד שכל מקום שנאמר ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי ר׳ ישמעאל

אי הכי אמר לו ר״ע הרי שבת שנאמר בו מושבות וא״ל שבת ק״ו היא נימא ליה אנא ביאה ומושב קאמינא חדא ועוד קאמר ליה חדא דאנא ביאה ומושב קאמינא ועוד דקא אמרת הרי שבת שנאמר בו מושבות שבת ק״ו היא

במאי קמיפלגי בקירבו נסכים במדבר קא מיפלגי ר׳ ישמעאל סבר לא קירבו נסכים במדבר ור״ע סבר קירבו נסכים במדבר

אמר אביי האי תנא דבי ר׳ ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר׳ ישמעאל

דתנא דבי ר׳ ישמעאל הואיל ונאמרו ביאות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן לאחר ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה

ואידך משום דהוה מלך וביכורים שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין

ואידך צריכי דאי כתב רחמנא מלך ולא כתב ביכורים הוה אמינא ביכורים דקא מיתהני לאלתר ואי כתב ביכורים ולא כתב מלך הוה אמינא מלך דדרכו לכבש לאלתר

ואידך נכתוב רחמנא מלך ולא בעי ביכורים ואנא אמינא ומה מלך דלכבש לאחר ירושה וישיבה ביכורים לא כל שכן

ואידך אי כתב הכי הוה אמינא מידי דהוה אחלה קמ״ל

והשתא דאמרת חובת הגוף נוהגת בין בא״י בין בח״ל מושב דכתב רחמנא גבי שבת ל״ל איצטריך ס״ד אמינא הואיל ובענינא דמועדות כתיבא תיבעי קידוש כי מועדות קמ״ל

מושב דכתב רחמנא גבי חלב ודם למה לי איצטריך סד״א הואיל ובענינא דקרבנות כתיבי בזמן דאיכא קרבן ניתסר חלב ודם בזמן דליכא קרבן לא קמ״ל

מושב דכתב רחמנא גבי מצה ומרור למה לי איצטריך סד״א הואיל וכתיב (במדבר ט, יא) על מצות ומרורים יאכלוהו בזמן דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא קמ״ל

ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין ופטר חמור למה לי ההוא מיבעי ליה לכדתנא דבי ר׳ ישמעאל עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ

בשלמא למ״ד מושב כל מקום שאתם יושבים משמע היינו דכתיב (יהושע ה, יא) ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול אלמא

דף לח עמוד א

אקרוב עומר והדר אכול

אלא למ״ד לאחר ירושה וישיבה ניכול לאלתר לא הוו צריכי

דכתיב (שמות טז, לה) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד בואם אל קצה ארץ כנען אי אפשר לומר עד בואם אל ארץ נושבת שכבר נאמר אל קצה ארץ כנען וא״א לומר אל קצה ארץ כנען שהרי כבר נאמר עד בואם אל ארץ נושבת הא כיצד בשבעה באדר מת משה ופסק מן מלירד והיו מסתפקין ממן שבכליהם עד ששה עשר בניסן

תניא אידך ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה וכי ארבעים שנה אכלו והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו אלא לומר לך עוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן

תניא אידך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מנין שבשבעה באדר מת שנאמר (דברים לד, ה) וימת שם משה עבד ה׳ וכתיב (דברים לד, ח) ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום וכתיב (יהושע א, א) ויהי אחרי מות משה עבד ה׳ וכתיב (יהושע א, ב) משה עבדי מת ועתה קום עבור

וכתיב (יהושע א, יא) עברו בקרב המחנה וצוו את העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלשת ימים תעברו את הירדן וכתיב (יהושע ד, יט) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון צא מהן שלשים ושלשה ימים למפרע הא למדת שבשבעה באדר מת משה

ומנין שבשבעה באדר נולד משה שנאמר (דברים לא, ב) ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבא שאין ת״ל היום מה ת״ל היום מלמד שהקב״ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש שנאמר (שמות כג, כו) את מספר ימיך אמלא

תניא ר״ש בן יוחי אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ ונוהגות בין בארץ בין בחוצה לארץ

והוא הדין שינהגו ומה חדש שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו נוהג בין בארץ בין בח״ל

כלאים שאיסורן איסור עולם ואיסורן איסור הנאה ואין היתר לאיסורן אינו דין שינהגו בין בארץ בין בח״ל והוא הדין לערלה בשתים

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר

דף לח עמוד ב

כל מצוה שנצטוו ישראל קודם כניסתן לארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ לאחר כניסתן לארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מן השמטת כספים ושילוח עבדים שאע״פ שנצטוו עליהם לאחר כניסתן לארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ

השמטת כספים חובת הגוף היא

לא נצרכא אלא לכדתניא דתניא רבי אומר (דברים טו, ב) וזה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים

ואימא במקום שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובמקום שאין אתה משמט קרקע אין אתה משמט כספים ת״ל (דברים טו, ב) כי קרא שמיטה לה׳ מכל מקום

שילוח עבדים חובת הגוף היא סד״א הואיל וכתיב (ויקרא כה, י) וקראתם דרור בארץ באין בחוצה לארץ לא תלמוד לומר יובל היא מכל מקום

אם כן מה תלמוד לומר בארץ בזמן שהדרור נוהג בארץ נוהג בחוצה לארץ אין דרור נוהג בארץ אינו נוהג בחוצה לארץ

תנן התם החדש אסור מן התורה בכל מקום ערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים מאי הלכה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא מדינה עולא אמר רבי יוחנן הלכה למשה מסיני

א״ל עולא לרב יהודה בשלמא לדידי דאמינא הלכה למשה מסיני היינו דשני לן בין ספק ערלה לספק כלאים

דתנן ספק ערלה בארץ אסור בסוריא מותר בחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט

ואילו גבי כלאים תנן כרם הנטוע ירק וירק נמכר חוצה לו בארץ אסור בסוריא מותר

בחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד

אלא לדידך

דף לט עמוד א

ניתני או זה וזה יורד ולוקח או זה וזה יורד ולוקט האמר ליה שמואל לרב ענן תני או זה וזה יורד ולוקח או זה וזה יורד ולוקט מר בריה דרבנא מתני ליה לקולא זה וזה יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד

אמר ליה לוי לשמואל אריוך ספק לי ואנא איכול רב אויא ורבה בר רב חנן מספקו ספוקי להדדי אמרי חריפי דפומבדיתא אין ערלה בחוצה לארץ

שלחה רב יהודה לקמיה דרבי יוחנן שלח ליה סתום ספיקא ואבד ודאה והכרז על פירותיהן שטעונים גניזה וכל האומר אין ערלה בח״ל לא יהא לו נין ונכד (מיכה ב, ה) משליך חבל בגורל בקהל ה׳

ואינהו כמאן סברוה כי הא דתניא רבי אלעזר בר׳ יוסי אומר משום ר׳ יוסי בן דורמסקה שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי שאמר משום ר׳ אליעזר הגדול אין ערלה בח״ל

ולא והאנן תנן רבי אליעזר אומר אף החדש תני חדש

אמר רבי אסי אמר ר׳ יוחנן ערלה בח״ל הלכה למשה מסיני א״ל ר׳ זירא לרבי אסי והתניא ספק ערלה בארץ אסור בסוריא מותר (בחוצה לארץ יורד ולוקט) אישתומם כשעה חדא א״ל אימא כך נאמר ספיקא מותר ודאה אסור

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן לוקין על הכלאים דבר תורה אמר ליה רבי אלעזר בר׳ יוסי והאנן תנן הכלאים מדברי סופרים לא קשיא כאן בכלאי הכרם כאן בהרכבת האילן

כדשמואל דאמר שמואל (ויקרא יט, יט) את חקתי תשמורו חוקים שחקקתי לך כבר (ויקרא יט, יט) בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע

מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה ומה בהמתך נוהג בין בארץ בין בח״ל אף שדך נוהג בין בארץ בין בח״ל

ואלא הכתיב שדך ההוא למעוטי זרעים שבח״ל

רב חנן ורב ענן הוו שקלי ואזלי באורחא חזיוהו להההוא גברא דקא זרע זרעים בהדי הדדי א״ל ניתי מר נשמתיה א״ל לא חווריתו

ותו חזיוהו להההוא גברא דקא זרע חטי ושערי בי גופני א״ל ניתי מר נשמתיה א״ל לא צהריתו לא קיימא לן כרבי יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד

רב יוסף מערב ביזרני וזרע א״ל אביי והאנן תנן הכלאים מדברי סופרים א״ל לא קשיא כאן בכלאי הכרם כאן בכלאי זרעים כלאי הכרם דבארץ אסורים בהנאה בח״ל נמי גזרו בהו רבנן כלאי זרעים דבארץ לא אסירי בהנאה בח״ל נמי לא גזרו בהו רבנן

הדר אמר רב יוסף לאו מלתא היא דאמרי דרב זרע גינתא דבי רב משארי משארי מאי טעמא לאו משום עירוב עירובי כלאים אמר ליה אביי בשלמא אי אשמעינן

דף לט עמוד ב

ארבע על ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע שפיר אלא הכא משום נוי ואי נמי משום טרחא דשמעא היא:

מתני׳ כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ וכל שאינו עושה מצוה אחת אין מטיבין לו ואין מאריכין לו ימיו ואינו נוחל את הארץ:

גמ׳ ורמינהי אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים והכנסת אורחים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם

אמר רב יהודה הכי קאמר כל העושה מצוה אחת יתירה על זכיותיו מטיבים לו ודומה כמי שמקיים כל התורה כולה מכלל דהנך אפילו בחדא נמי אמר רב שמעיה לומר שאם היתה שקולה מכרעת

וכל העושה מצוה אחת יתירה על זכיותיו מטיבין לו ורמינהו כל שזכיותיו מרובין מעונותיו מריעין לו ודומה כמי ששרף כל התורה כולה ולא שייר ממנה אפילו אות אחת וכל שעונותיו מרובין מזכיותיו מטיבין לו ודומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אות אחת ממנה

אמר אביי מתניתין דעבדין ליה יום טב ויום ביש רבא אמר הא מני רבי יעקב היא דאמר שכר מצוה בהאי עלמא ליכא

דתניא רבי יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה בכיבוד אב ואם כתיב (דברים ה, טז) למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך בשילוח הקן כתיב (דברים כב, ז) למען ייטב לך והארכת ימים

הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזירתו נפל ומת היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה אלא למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיך לעולם שכולו ארוך

ודלמא לאו הכי הוה ר׳ יעקב מעשה חזא ודלמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב״ה מצרפה למעשה

ודלמא מהרהר בעבודת כוכבים הוה וכתיב (יחזקאל יד, ה) למען תפוש את בית ישראל בלבם איהו נמי הכי קאמר אי סלקא דעתך שכר מצוה בהאי עלמא אמאי לא אגין מצות עליה כי היכי דלא ליתי לידי הרהור

והא א״ר אלעזר שלוחי מצוה אין נזוקין התם בהליכתן שאני

והא אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן נזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן סולם רעוע הוה דקביע היזיקא וכל היכא דקביע היזיקא לא סמכינן אניסא דכתיב (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני

אמר רב יוסף אילמלי דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה לא חטא ואחר מאי הוא איכא דאמרי כי האי גוונא חזא

ואיכא דאמרי לישנא דחוצפית המתורגמן חזא דהוה גריר ליה דבר אחר אמר פה שהפיק מרגליות ילחך עפר נפק חטא

רמי רב טובי בר רב קיסנא לרבא תנן כל העושה מצוה אחת מטיבין לו עשה אין לא עשה לא ורמינהי ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה אמר ליה התם כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה

כי הא דרבי חנינא בר פפי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר מלתא ומלי נפשיה שיחנא וכיבא עבדה היא מילתא ואיתסי ערק טשא בההוא בי בני דכי הוו עיילין בתרין אפילו ביממא הוו מיתזקי למחר אמרו ליה רבנן מאן נטרך אמר להו שני

דף מ עמוד א

נושאי קיסר שמרוני כל הלילה אמרו ליה שמא דבר ערוה בא לידך וניצלת הימנו דתנינא כל הבא דבר ערוה לידו וניצל הימנו עושין לו נס (תהלים קג, כ) גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו כגון רבי צדוק וחביריו

ר׳ צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה חלש לי ליבאי ולא מצינא איכא מידי למיכל אמרה ליה איכא דבר טמא אמר לה מאי נפקא מינה דעביד הא אכול הא שגרת תנורא קא מנחא ליה סליק ויתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה דעביד הא נפיל בהא אמרה ליה אי ידעי כולי האי לא צערתיך

רב כהנא הוה קמזבין דיקולי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה איזיל איקשיט נפשאי סליק וקנפיל מאיגרא לארעא אתא אליהו קבליה אמר ליה אטרחתן ארבע מאה פרסי א״ל מי גרם לי לאו עניותא יהב ליה שיפא דדינרי

רמי ליה רבא לרב נחמן תנן אלו דברים שאדם עושה אותן ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם

בכיבוד אב ואם כתיב (דברים ה, טו) למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך בגמילות חסדים כתיב (משלי כא, כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד

ובהבאת שלום כתיב (תהלים לד, טו) בקש שלום ורדפהו וא״ר אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא בקש שלום ורדפהו וכתיב התם רודף צדקה וחסד בתלמוד תורה כתיב (דברים ל, כ) כי הוא חייך ואורך ימיך

בשילוח הקן נמי כתיב (דברים כב, ז) למען ייטב לך והארכת ימים ליתני נמי הא תנא ושייר תני תנא אלו דברים ואת אמרת תנא ושייר

אמר רבא רב אידי אסברא לי (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב

כיוצא בדבר אתה אומר (ישעיהו ג, יא) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו וכי יש רשע רע ויש שאינו רע אלא רע לשמים ורע לבריות הוא רשע רע רע לשמים ואינו רע לבריות זהו רשע שאינו רע

הזכות יש לה קרן ויש לה פירות שנאמר אמרו צדיק כי טוב וגו׳ עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנאמר אוי לרשע רע וגו׳

ואלא מה אני מקיים (משלי א, לא) ויאכלו מפרי דרכם וממועצותיהם ישבעו עבירה שעושה פירות יש לה פירות ושאין עושה פירות אין לה פירות

מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו ויקשב ה׳ וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה׳ ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה

מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר (תהלים סו, יח) און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה׳ ואלא מה אני מקים (ירמיהו ו, יט) הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם מחשבה שעושה פרי הקב״ה מצרפה למעשה מחשבה שאין בה פרי אין הקב״ה מצרפה למעשה

ואלא הא דכתיב (יחזקאל יד, ה) למען תפוש את [בית] ישראל בלבם אמר רב אחא בר יעקב ההוא בעבודת כוכבים הוא דכתיב דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה

עולא אמר כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר

אמר רבי אבהו משום רבי חנינא נוח לו לאדם שיעבור עבירה בסתר ואל יחלל שם שמים בפרהסיא שנאמר (יחזקאל כ, לט) ואתם בית ישראל כה אמר ה׳ איש גילוליו לכו עבדו [ואחר] אם אינכם שומעים אלי ואת שם קדשי לא תחללו

אמר רבי אלעאי הזקן אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא

איני והתניא כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם מה היא רבה אומר זה המסתכל בקשת רב יוסף אומר זה העובר עבירה בסתר

לא קשיא הא דמצי כייף ליצריה והא דלא מצי כייף ליצריה

תנן התם אין מקיפין בחילול השם אחד שוגג ואחד מזיד מאי אין מקיפין אמר מר זוטרא שאין עושים כחנווני מר בריה דרבנא אמר לומר שאם היתה שקולה מכרעת

ת״ר לעולם

דף מ עמוד ב

יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר (קהלת ט, יח) וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה

ר׳ אלעזר בר׳ שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר וחוטא אחד כו׳ בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה

ר״ש בן יוחי אומר אפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות שנאמר (יחזקאל לג, יב) צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב רשעו שנאמר (יחזקאל לג, יב) ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו

וניהוי כמחצה עונות ומחצה זכיות אמר ריש לקיש בתוהא על הראשונות

מתני׳ כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא שנאמר (קהלת ד, יב) והחוט המשולש לא במהרה ינתק וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן היישוב

גמ׳ אמר רבי אלעזר ברבי צדוק למה צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה נקצץ נופו כולו עומד במקום טהרה כך הקב״ה מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה כדי שיירשו העולם הבא שנאמר (איוב ח, ז) והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד

ולמה רשעים דומים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונופו נוטה למקום טהרה נקצץ נופו כולו עומד במקום טומאה כך הקב״ה משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה כדי לטורדן ולהורישן למדריגה התחתונה שנאמר (משלי יד, יב) יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול נענה ר״ע ואמר תלמוד גדול נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה

תניא רבי יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע לשמיטים ששים ואחת ליובלות מאה ושלש

מאה ושלש מאה וארבע הויין קסבר יובל מתחילתו הוא משמט

וכשם שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה כדרב המנונא דאמר רב המנונא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר (משלי יז, יד) פוטר מים ראשית מדון

וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנאמר (תהלים קה, מד) ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו

כל שאינו לא במקרא ולא במשנה א״ר יוחנן ופסול לעדות ת״ר האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים

דרש בר קפרא רגזן

דף מא עמוד א

לא עלתה בידו אלא רגזנותא ולאדם טוב מטעימים אותו מפרי מעשיו וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ דור הנאה ממנו שנאמר (תהלים א, א) ובמושב לצים לא ישב מושבו מושב לצים

מתני׳ **האיש** מקדש בו ובשלוחו האשה מתקדשת בה ובשלוחה האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו

גמ׳ השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו כי הא דרב ספרא מחריך רישא רבא מלח שיבוטא

איכא דאמרי בהא איסורא נמי אית בה כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו ורחמנא אמר (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך

וכי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה השתא בשלוחה מיקדשא בה מיבעיא אמר רב יוסף מצוה בה יותר מבשלוחה כי הא דרב ספרא מחריך רישא רבא מלח שיבוטא

אבל בהא איסורא לית בה כדר״ל דאמר ר״ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו

האיש מקדש את בתו כשהיא נערה כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא מסייע ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה

שליחות מנלן דתניא (דברים כד, א) ושלח מלמד שהוא עושה שליח

ושלחה מלמד שהיא עושה שליח ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח

אשכחן בגירושין בקידושין מנלן וכ״ת דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן בעל כרחה אמר קרא (דברים כד, ב) ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מה יציאה משוי שליח אף הויה נמי משוי שליח

ואלא הא דתנן האומר לשלוחו צא תרום תורם כדעת בעל הבית ואם אינו יודע דעת בעל הבית תורם בבינונית אחד מחמשים

דף מא עמוד ב

פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה מנלן וכי תימא דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן חול אמר קרא אתם (במדבר יח, כח) גם אתם לרבות את השליח

ונכתוב רחמנא בתרומה וניתו הנך ונגמרו מיניה משום דאיכא למפרך שכן ישנה במחשבה

והא דתנן חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש ושחוט עלינו והלך ומצא ושחט והן לקחו ושחטו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והם אוכלים ושותים עמו

מנלן וכי תימא דיליף מהנך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים

נפקא ליה מדרבי יהושע בן קרחה דא״ר יהושע בן קרחה מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר (שמות יב, ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולן שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו

נכתוב רחמנא בקדשים וניתי הנך וניגמרו מיניה משום דאיכא למפרך מה לקדשים שכן רוב מעשיהן ע״י שליח

חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי

לא נכתוב רחמנא בקדשים ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים לא נכתוב רחמנא בגירושין ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן במחשבה

אלא לא לכתוב רחמנא בתרומה ותיתי מהנך ה״נ

ואלא אתם גם אתם למה לי מיבעי ליה לכדרבי ינאי דא״ר ינאי גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית

הא למה לי קרא מדרבי חייא בר אבא א״ר יוחנן נפקא דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט מיד בעלה של אשה לפי. שאינו בתורת גיטין וקידושין

איצטריך ס״ד אמינא עבד דלאו בר היתירא הוא כלל אבל עובד כוכבים הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה דתנן העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה אימא שליח נמי עביד קמשמע לן

ולר׳ שמעון דפטר דתנן תרומת עובד כוכבים מדמעת וחייבין עליה חומש ור״ש פוטר אתם גם אתם למה לי

איצטריך סד״א הואיל ואמר מר אתם ולא אריסין אתם ולא שותפין אתם ולא אפוטרופוס אתם ולא התורם את שאינו שלו אימא אתם ולא שלוחכם נמי קמ״ל

הניחא לרבי יהושע בן קרחה אלא לרבי יונתן דמפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרינא מנא לן דתניא רבי יונתן אומר מנין שכל ישראל כולן יוצאים

דף מב עמוד א

בפסח אחד שנא׳ (שמות יב, ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולם שוחטים והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן שכל ישראל יוצאים בפסח אחד שליח בקדשים מנא ליה

מיניה ודילמא שאני התם דאית ליה שותפות בגווייהו

אלא מהכא (שמות יב, ג) ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית ודילמא התם נמי דאית ליה שותפות בגווייהו א״כ תרי קראי למה לי אם אינו ענין להיכא דשייך תניהו ענין להיכא דלא שייך

האי מיבעי ליה לכדרבי יצחק דא״ר יצחק איש זוכה ולא הקטן זוכה ההוא (שמות יב, ד) מאיש לפי אכלו נפקא

ואכתי מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד סבר לה כמ״ד אין שוחטין את הפסח על היחיד

ואלא הא דאמר רב גידל אמר רב מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר (במדבר לד, יח) ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תיפוק ליה שליחות מהכא ותיסברא דהא שליחות הוא והא קטנים לאו בני שליחות נינהו

אלא כי הא דרבא בר רב הונא דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר ונשיא אחד נשיא אחד ותיסברא זכות היא הא חובה נמי איכא דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה ואיכא דניחא ליה בבקעה ולא ניחא ליה בהר

ואלא כדרבא בר רב הונא דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל א״ר מנין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן שבית דין מעמידין להם אפוטרופוס לחוב ולזכות לחוב אמאי אלא לחוב ע״מ לזכות ת״ל ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו

א״ר נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם בית דין מעמידים להם אפוטרופוס ובוררים להם חלק יפה ואם הגדילו יכולים למחות ורב נחמן דידיה אמר אם הגדילו אינם יכולים למחות דא״כ מה כח בית דין יפה

ומי אית ליה לרב נחמן אם כן מה כח בית דין יפה והתנן שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל רבן שמעון בן גמליאל אומר מכרן קיים (ואמר רבן שמעון בן גמליאל) א״כ מה כח ב״ד יפה ואמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים

לא קשיא

דף מב עמוד ב

הא דטעו הא דלא טעו אי דלא טעו מאי יכולים למחות ברוחות

אמר רב נחמן האחין שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה

אמר רבא הא דאמרן פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא דלא שויה שליח אבל שויה שליח אמר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי

והא דאמרן יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר ניפליגן בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא מכרן קיים דתנן שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל רשב״ג אומר מכרן קיים

והא דאמרן שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה לקרקעות ובמקרקעי לא אמרן אלא דפלוג בעילויא אבל פלוג במשחתא לא כדרבה דאמר רבה כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה נמי חוזר

והא דתנן השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שילח ביד פיקח פיקח חייב

ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו שאני התם דאין שליח לדבר עבירה דאמרינן דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים

והדתניא שליח שלא עשה שליחותו שליח מעל עשה שליחותו בעל הבית מעל כי עשה שליחותו דבעל הבית בעל הבית מיהא מעל אמאי נימא אין שליח לדבר עבירה

שאני מעילה דילפא חטא חטא מתרומה מה תרומה משוי שליח אף מעילה משוי שליח

ונילף מינה משום דהוי מעילה ושליחות יד שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן שליחות יד מאי היא

דתניא (שמות כב, ח) על כל דבר פשע בש״א לחייב על המחשבה כמעשה ובה״א אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר אם לא שלח ידו וגו׳

אמרו ב״ש לב״ה והלא נאמר על כל דבר פשע אמרו להם ב״ה לב״ש והלא נאמר (שמות כב, י) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו ב״ש לב״ה א״כ על כל דבר פשע למה לי שיכול אין לי אלא הוא אמר לעבדו ולשלוחו מנין ת״ל על כל דבר פשע

הניחא לב״ה אלא לב״ש דמוקמי ליה להאי קרא במחשבה כמעשה

דף מג עמוד א

נילף מיניה משום דהוה מעילה טביחה ומכירה שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן טביחה ומכירה מאי היא אמר קרא (שמות כא, לז) וטבחו או מכרו מה מכירה ע״י אחר אף טביחה על ידי אחר

דבי ר׳ ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת לרבות את השליח

הניחא למ״ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אלא למ״ד מלמדין מאי איכא למימר גלי רחמנא בשחוטי חוץ (ויקרא יז, ד) דם יחשב לאיש ההוא דם שפך הוא ולא שלוחו

אשכחן גבי שחוטי חוץ בכל התורה מנלן דיליף משחוטי חוץ

אדיליף משחוטי חוץ נילף מהנך הדר כתב רחמנא (ויקרא יז, ד) ונכרת האיש ההוא אם אינו ענין לגופו תנהו ענין לכל התורה כולה

ולמ״ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים הני ההוא ההוא מאי דריש בהו חד למעוטי שנים שאוחזים בסכין ושוחטים וחד הוא ולא אנוס הוא ולא שוגג הוא ולא מוטעה

ואידך מהוא ההוא ואידך הוא ההוא לא דריש

והא דתני האומר לשלוחו צא הרוג את הנפש הוא חייב ושולחיו פטור שמאי הזקן אומר משום חגי הנביא שולחיו חייב שנא׳ (שמואל ב יב, ט) אותו הרגת בחרב בני עמון

מאי טעמיה דשמאי הזקן קסבר שני כתובים הבאים כאחד מלמדין והוא ההוא לא דריש ואיבעית אימא לעולם דריש ומאי חייב בדיני שמים

מכלל דת״ק סבר אפילו מדיני שמים נמי פטור אלא דינא רבה ודינא זוטא איכא בינייהו

ואיבעית אימא שאני התם דגלי רחמנא אותו הרגת בחרב בני עמון

ואידך הרי לך כחרב בני עמון מה חרב בני עמון אין אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו מאי טעמא מורד במלכות הוה דקאמר ליה (שמואל ב יא, יא) ואדוני יואב וכל עבדי אדוני על פני השדה חונים

אמר רבא את״ל סבר שמאי שני כתובים הבאים כאחד מלמדין והוא ההוא לא דריש מודה באומר לשלוחו צא בעול את הערוה ואכול את החלב שהוא חייב ושולחיו פטור שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב

איתמר רב אמר שליח נעשה עד דבי רבי שילא אמרי אין שליח נעשה עד מ״ט דבי רבי שילא אילימא משום דלא א״ל הוי לי עד אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדיי ה״נ דלא הוו קידושי

אלא רב אמר שליח נעשה עד אלומי קא מאלימנא למילתיה דבי רבי שילא אמרי אין שליח נעשה עד כיון דאמר מר שלוחו של אדם כמותו הוה ליה כגופיה

מיתיבי אמר לשלשה צאו וקדשו לי האשה אחד שליח ושנים עדים דברי ב״ש וב״ה אומרים כולם שלוחין הן ואין שליח נעשה עד עד כאן לא פליגי אלא בשלשה אבל בשנים דברי הכל לא

הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי נתן אומר בית שמאי אומרים שליח ועד אחד וב״ה אומרים שליח ושני עדים ורב כבית שמאי איפוך ורב אחא בריה דרבא מתני איפכא רב אמר אין שליח נעשה עד דבי ר׳ שילא אמרי שליח נעשה עד והילכתא שליח נעשה עד

אמר רבא אמר רב נחמן אמר לשנים צאו וקדשו לי את האשה הן הן שלוחיו הן הן עדיו וכן בגירושין

דף מג עמוד ב

וכן בדיני ממונות

וצריכא דאי אשמעינן בקידושין משום דלמיסרה קאתי אבל גירושין ניחוש שמא עיניו נתן בה

ואי אשמעינן גירושין משום דאיתתא לבי תרי לא חזיא אבל ממונא אימא הני מיפלג פלגי צריכי

מאי קסבר אי קסבר המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים הני נוגעים בעדות נינהו דאי אמרי לא פרעניה אמר להו פרעוני

אלא לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים א״צ לפורעו בעדים ומגו דיכלי למימר אהדרינהו ללוה יכולין למימר פרעניה למלוה

והשתא דתקון רבנן שבועת היסת משתבעי הני עדים דיהיבנא ליה ומשתבע מלוה דלא שקיל ליה ופרע ליה לוה למלוה

האיש מקדש את בתו תנן התם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמר רבי יהודה אין שתי ידים זוכות כאחד אלא אביה מקבל את גיטה וכל שאין יכולה לשמור את גיטה אין יכולה להתגרש

אמר ר״ל כמחלוקת לגירושין כך מחלוקת לקידושין ורבי יוחנן אמר מחלוקת לגירושין אבל לקידושין דברי הכל אביה ולא היא

ואמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא מאי טעמיה דר׳ יוחנן אליבא דרבנן גירושין דמכנסת עצמה לרשות אביה בין היא ובין אביה קידושין דמפקעת עצמה מרשות אביה אביה ולא היא

והרי מאמר דמפקעת עצמה מרשות אביה ותנן

דף מד עמוד א

קטנה מן האירוסין אין עושים בה מאמר אלא מדעת אביה והנערה בין מדעת עצמה בין מדעת אביה (מה שאין כן בקידושין)

אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבי יוסי בר׳ חנינא מאי טעמיה דר׳ יוחנן אליבא דרבנן קידושין דמדעתה אביה ולא היא גירושין דבעל כרחה בין היא בין אביה

הרי מאמר דמדעתה וקתני בין היא ובין אביה התם במאמר דבעל כרחה ורבי היא דתניא העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה רבי אומר קנה וחכ״א לא קנה

מאי טעמיה דרבי גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף הכא נמי בע״כ ורבנן סברי ילפינן מקידושין מה קידושין דמדעתה אף ה״נ דמדעתה

במאי קמיפלגי רבי סבר מילי דיבמה מיבמה הוה ליה למילף ורבנן סברי קידושין מקידושין הוה ליה למילף

ה״נ מסתברא כדקא מתרץ רבי יוחנן מדקתני סיפא מה שאין כן בקידושין אלא נימא תיהוי תיובתא דר״ל אמר לך ר״ל הא מני רבי יהודה היא דאמר אין שתי ידים זוכות כאחת

אי רבי יהודה מה שאין כן בקידושין מה שאין כן בגירושין מיבעי ליה אין ה״נ איידי דתנא מאמר דדמי לקידושין תנא נמי מה שאין כן בקידושין

ורבי יהודה מאי שנא מאמר הואיל וזקוקה ועומדת השתא דאתית להכי ר׳ יוחנן נמי לא תיקשי לך מעיקרא שאני מאמר הואיל וזקוקה ועומדת

תנן האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו בו ובשלוחו אין בה ובשלוחה לא תיובתא דר״ל אמר לך ר״ל הא נמי רבי יהודה היא

ומי מצית מוקמת לה כרבי יהודה והקתני סיפא האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואמרינן מאן תנא התקדשי התקדשי

ואמר רבה ר״ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד

וכי תימא כולה ר׳ יהודה ובפרטי סבר לה כר״ש ומי סבר לה

והתניא זה הכלל כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת דברי ר״מ רבי יהודה אומר שבועה לא לך לא לך חייב על כל אחת ואחת רא״א לא לך לא לך ולא לך שבועה חייב על כל אחת ואחת ר׳ שמעון אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד

אלא כולה ר׳ שמעון היא ובשליחות סבר לה כרבי יהודה

ר׳ אסי לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי זירא אמר ליה מאי אמור האידנא בי מדרשא אמר ליה אף אנא לא עייל ר׳ אבין הוא דעייל ואמר חברותא כולה כר׳ יוחנן וצווח ריש לקיש כי כרוכיא (דברים כד, ב) ויצאה והיתה וליכא דאשגח ביה אמר ליה רבי אבין בר סמכא הוא אמר ליה אין כמין ימא לטיגני הוא

אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא רבי אבין ברבי חייא ולא רבי אבין בר כהנא אלא רבי אבין סתם למאי נפקא מינה למירמא דידיה אדידיה

בעא מיניה רבא מרב נחמן

דף מד עמוד ב

נערה מהו שתעשה שליח לקבל גיטה מיד בעלה כיד אביה דמיא או כחצר אביה דמיא כיד אביה דמיא מה אביה משוי שליח אף היא נמי משוי שליח או דילמא כחצר אביה דמיא ועד דמטיא גיטא לידה לא מיגרשה

ומי מספקא ליה לרבא הא והאמר רבא כתב גט ונתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו ה״ז גט ניעור אינו גט ניעור אמאי אינו גט דהויא לה חצר משתמרת שלא לדעתה ואי ס״ד כחצר אביה דמיא כי מטא גיטה לידה נמי לא תיגרש דהויא לה חצר המשתמרת שלא לדעת אביה

אלא לעולם פשיטא ליה דכי יד אביה דמיא והכי קמיבעיא ליה מי אלימא כיד אביה לשויה איהי שליח או לא א״ל אין עושה שליח

איתיביה קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה ה״ז גט הכא במאי עסקינן בשאין לה אב

הא מדקתני סיפא אם אמר אביה צא וקבל גט לבתי אם רצה בעל לחזור בו לא יחזור מכלל דרישא בדיש לה אב עסקינן חסורי מיחסרא והכי קתני קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה ה״ז גט במה דברים אמורים כשאין לה אב אבל יש לה אב ואמר אביה צא וקבל לבתי גיטה ורוצה בעל לחזור לא יחזור

איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר שמואל צריכה גט וצריכה מיאון אמר קרנא דברים בגו אם גט למה מיאון אם מיאון למה גט

אמרו ליה הא מר עוקבא ובי דיניה בכפרי אפכוה שדרוה לקמיה דרב אמר להו האלהים צריכה גט וצריכה מיאון וחס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דנימא הכי

וטעמא מאי אמר רב אחא בריה דרב איקא צריכה גט שמא נתרצה האב בקידושין צריכה מיאון שמא לא נתרצה האב בקידושין ויאמרו אין קידושין תופסין באחותה

אמר ר״נ והוא ששדכו

עולא אמר אפילו מיאון אינה צריכה אע״ג דשידכו מאן דמתני הא לא מתני הא איכא דאמרי אמר עולא קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אפילו מיאון אינה צריכה

מתיב רב כהנא וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילונית צרותיהן מותרות

דקדשה מאן אילימא דקדשה אביה במיאון סגי לה גט מעליא בעיא אלא לאו דקדשה איהי נפשה וקתני דבעיא מיאון

הוא מותיב לה והוא מפרק לה כגון שנעשה לה מעשה יתומה בחיי האב

מתיב רב המנונא אין מוכרה לקרובים משום ר׳ אלעזר אמרו מוכרה לקרובים

דף מה עמוד א

ושוין שמוכרה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט האי אלמנה היכי דמי אילימא דקדשה אביה מי מצי מזבין לה הא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות אלא לאו דקדיש איהי נפשה וקא קרי לה אלמנה

אמר רב עמרם אמר ר׳ יצחק הכא בקידושי יעוד ואליבא דר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו

איתמר מת ונפלה לפני אחיו ליבום אמר רב הונא אמר רב ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו כיצד עשה בה מאמר צריכה גט וצריכה חליצה וצריכה מיאון

צריכה גט שמא נתרצה האב בקידושי שני צריכה חליצה שמא נתרצה האב בקידושי ראשון צריכה מיאון שמא לא נתרצה האב לא בקידושי ראשון ולא בקידושי שני ויאמרו אין קידושין תופסין באחותה

לא עשה בה מאמר אינה צריכה אלא חליצה בלבד מאי אמרת תיבעי נמי מיאון שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה הכל יודעים אחות חלוצה דרבנן דאמר ריש לקיש כאן שנה רבי אחות גרושה מדאורייתא אחות חלוצה מדברי סופרים

הנהו בי תרי דהוו קא שתו חמרא תותי ציפי בבבל שקל חד מינייהו כסא דחמרא יהב ליה לחבריה אמר מיקדשא לי ברתיך לברי אמר רבינא אפילו למאן דאמר חיישינן שמא נתרצה האב

דף מה עמוד ב

שמא נתרצה הבן לא אמרינן אמרי ליה רבנן לרבינא ודילמא שליח שויה לא חציף איניש לשויי לאבוה שליח ודילמא ארצויי ארצייה קמיה אמר ליה רבה בר שימי בפירוש אמר מר דלא סבר להא דרב ושמואל

ההוא גברא דקדיש בכישא דירקא בשוקא אמר רבינא אפילו למאן דאמר חוששין שמא נתרצה האב הני מילי דרך כבוד אבל דרך בזיון לא

א״ל רב אחא מדיפתי לרבינא בזיון דמאי אי בזיון דירקא אי בזיון דשוקא נפקא מינה דקדיש בכספא בשוקא או בכישא דירקא בביתא מאי א״ל אידי ואידי דרך בזיון הוא

ההוא דאמר לקריבאי והיא אמרה לקריבה כפתיה עד דאמר לה תיהוי לקריבה אדאכלי ושתי אתא קריביה באיגרא וקדשה

אמר אביי כתיב (צפניה ג, יג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב רבא אמר חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה

מאי בינייהו איכא בינייהו דלא טרח

נתקדשה לדעת אביה והלך אביה למדינת הים ועמדה ונישאת אמר רב אוכלת בתרומה עד שיבא אביה וימחה רב אסי אמר אינה אוכלת שמא יבוא אביה וימחה ונמצאת זרה אוכלת בתרומה למפרע הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי

אמר רב שמואל בר רב יצחק ומודה רב שאם מתה אינו יורשה אוקי ממונא בחזקת מריה

נתקדשה לדעת וניסת שלא לדעת ואביה כאן רב הונא אמר אינה אוכלת רב ירמיה בר אבא אמר אוכלת

רב הונא אמר אינה אוכלת ואפי׳ לרב דאמר אוכלת התם הוא דלא איתיה לאב אבל הכא דאיתיה לאב האי דאישתיק מירתח רתח רב ירמיה בר אבא אמר אוכלת ואפי׳ לרב אסי דאמר אינה אוכלת התם הוא דשמא יבוא אביה וימחה אבל הכא מדשתיק איתנוחי איתנחא ליה

נתקדשה שלא לדעת אביה וניסת שלא לדעת ואביה כאן רב הונא אמר אוכלת רב ירמיה בר אבא אמר אינה אוכלת אמר עולא הא דרב הונא (משלי י, כו) כחומץ לשנים וכעשן לעינים השתא ומה התם דקידושי דאורייתא אמרת לא אכלה הכא לא כל שכן

דף מו עמוד א

נראין דברי תלמיד אמר רבא מאי טעמא דרב הונא הואיל ונעשה בה מעשה יתומה בחיי האב

איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר רב בין היא ובין אביה יכולין לעכב ורב אסי אמר אביה ולא היא איתיביה רב הונא לרב אסי ואמרי לה חייא בר רב לרב אסי (שמות כב, טז) אם מאן ימאן אביה אין לי אלא אביה היא עצמה מנין ת״ל אם מאן ימאן מ״מ

אמר להו רב לא תיזלו בתר איפכא יכול לשנויי לכו כגון שפיתה שלא לשום אישות פיתה שלא לשום אישות קרא בעי אמר ר״נ בר יצחק לומר שמשלם קנס כמפותה

א״ל רב יוסף אי הכי היינו דתנינא (שמות כב, טו) מהר ימהרנה לו לאשה שצריכה הימנו קידושין ואם פיתה לשום אישות קידושין למה לי א״ל אביי צריכה קידושין לדעת אביה

מתני׳ האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו אם יש באחת מהן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו ובזו אם יש שוה פרוטה בכולן מקודשת ואם לאו אינה מקודשת היתה אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה

גמ׳ מאן תנא התקדשי התקדשי אמר רבה ר״ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד

בזו ובזו ובזו אם יש בכולן ש״פ כו׳ אהייא אילימא אארישא מאי איריא אוכלת אפי׳ מנחת נמי דהא התקדשי לי בזו קאמר אלא אסיפא

ואפילו בקמייתא והא מלוה היא אמר רבי יוחנן הרי שלחן והרי בשר והרי סכין ואין לנו לאכול

רב ושמואל אמרי תרוייהו לעולם אארישא ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא מנחת דאי איכא שוה פרוטה אין אי לא לא אבל אוכלת הואיל ומיקרבא הנייתה אימא גמרה ומקניא נפשה קמ״ל

רבי אמי אמר לעולם אסיפא ומאי עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה עד שיהא באחרונה שוה פרוטה

אמר רבא שמע מינה מדרבי אמי תלת שמע מינה המקדש במלוה אינה מקודשת ושמע מינה המקדש במלוה ופרוטה דעתה אפרוטה

דף מו עמוד ב

ושמע מינה מעות בעלמא חוזרים

איתמר המקדש אחותו רב אמר מעות חוזרים ושמואל אמר מעות מתנה רב אמר מעות חוזרים אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון ולימא לה לשום פקדון סבר לא מקבלה

ושמואל סבר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא לה לשום מתנה סבר כסיפא לה מילתא

מתיב רבינא המפריש חלתו קמח אינו חלה וגזל ביד כהן ואמאי גזל ביד כהן נימא אדם יודע שאין מפרישים חלה קמח ונתן לשם מתנה

שאני התם דנפיק חורבה מינה זימנין דאית ליה לכהן פחות מחמש רבעים קמח והאי אליש ליה בהדי הדדי וקסבר נתקנה עיסתו ואתי למיכלה בטיבלה

והאמרת אדם יודע שאין מפרישים חלה קמח יודע ואינו יודע יודע שאין מפריש חלה קמח ואינו יודע דסבר טעמייהו מאי משום טירחא דכהן וטירחא דכהן אחילתיה

ותיהוי תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה חלה ממקום אחר מי לא תנן מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשר ממקום אחר

בתרי מני צאית בחד מנא לא צאית

ואיבעית אימא לעולם כהן מיצת ציית וקסבר בעל הבית נתקנה עיסתו ואתי למיכל בטיבלא

והאמרת אדם יודע שאין מפרישין חלה קמח יודע ואינו יודע יודע שאין מפרישין חלה קמח ואינו יודע דסבר טעמא מאי משום טירחא דכהן טירחא דכהן קבלה עליה

ותיהוי תרומה ויחזור ויתרום מי לא תנן משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום הא אוקימנא בתרי מאני צאית בחד מנא לא צאית

ולא צאית והתנן התורם קישות ונמצא מרה אבטיח ונמצאת סרוח תרומה ויחזור ויתרום שאני התם דמדאורייתא תרומה מעליא היא

מדרבי אלעאי דא״ר אלעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח, לב) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה

אמר רבא

דף מז עמוד א

לא שנו אלא דאמר לה בזו ובזו אבל אמר לה באלו אפילו אוכלת נמי מקודשת כי קא אכלה מדנפשה קאכלה

תניא כותיה דרבא התקדשי לי באלון ברמון ובאגוז או שאמר לה התקדשי לי באלו אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו ובזו ובזו אם יש בכולם שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו נטלתו ואכלתו בזו נטלתו ואכלתו ועוד בזו ועוד בזו אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה

האי באלון ברמון באגוז היכי דמי אילימא דאמר לה או באלון או ברמון או באגוז אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת והא או קאמר ואלא באלון וברמון ובאגוז היינו בזו ובזו ובזו אלא לאו דאמר לה באלו הא מדקתני סיפא או שאמר לה התקדשי לי באלו מכלל דרישא לאו באלו עסקינן

פירושי קא מפרש התקדשי לי באלון ברמון באגוז כיצד כגון דאמר לה התקדשי לי באלו

וקתני סיפא בזו נטלתו ואכלתו אם יש באחת מהם שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

ואילו רישא לא קא מפליג בין אוכלת למנחת שמע מינה כל היכא דאמר לה באלו כי קא אכלה מנפשה קא אכלה שמע מינה

הניחא למאן דאמר אסיפא קאי ומאי עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה עד שיהא באחרונה שוה פרוטה הכי נמי עד שיהא באחרונה שוה פרוטה

אלא לרב ושמואל דאמרי תרוייהו ארישא קאי ואוכלת איצטריכא ליה הכא כללי קחשיב פרטי לא קא חשיב

הא מני רבי היא דאמר לא שנא כזית כזית ולא שנא כזית וכזית פרטא הוי

אמר רב המקדש במלוה אינה מקודשת מלוה להוצאה ניתנה נימא כתנאי המקדש במלוה אינה מקודשת ויש אומרים מקודשת מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מלוה להוצאה ניתנה ומר סבר מלוה לאו להוצאה ניתנה

ותסברא אימא סיפא ושוים במכר שזה קנה אי אמרת מלוה להוצאה ניתנה במאי קני

אמר רב נחמן הונא חברין מוקים לה במילי אוחרי והכא במאי עסקינן כגון שאמר לה התקדשי לי במנה ונמצא מנה חסר דינר מר סבר כסיפא לה מילתא למיתבעיה ומר סבר לא כסיפא לה מילתא למיתבעיה

ואלא הא דאמר רבי אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים לימא כתנאי אמרה לשמעתיה אמרי מנה חסר דינר כסיפא לה מילתא למיתבעיה מנה חסר תשעים ותשע לא כסיפא לה מילתא למיתבעיה

מיתיבי האומר לאשה התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שאבד אם נשתייר הימנו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ובמלוה אף על פי שלא נשתייר הימנו שוה פרוטה מקודשת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר מלוה

דף מז עמוד ב

הרי היא כפקדון עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר מלוה אע״ג דלא נשתייר הימנה שוה פרוטה ומר סבר נשתייר הימנה שוה פרוטה אין ואי לא נשתייר הימנה שוה פרוטה לא אבל דכולי עלמא מקדש במלוה מקודשת

אמר (ליה) רבא ותסברא הא מתרצתא הא משבשתא היא

האי פקדון היכי דמי אי דקביל עליה אחריות היינו מלוה אי דלא קביל עליה אחריות אי הכי אדתני סיפא ובמלוה אע״פ שלא נשתייר הימנה שוה פרוטה מקודשת ניפלוג וניתני בדידה במה דברים אמורים שלא קבלה עליה אחריות אבל קבלה עליה אחריות אע״ג דלא נשתייר הימנה שוה פרוטה מקודשת

אלא תריץ הכי ובמלוה אע״פ שנשתייר הימנה שוה פרוטה אינה מקודשת

ר׳ שמעון בן אלעזר אומר משום ר״מ מלוה הרי היא כפקדון במאי קמיפלגי אמר רבה אשכחתינהו לרבנן בבי רב דיתבי וקאמרי במלוה ברשות בעלים לחזרה והוא הדין לאונסין קמיפלגי

דמר סבר מלוה ברשות לוה קיימא והוא הדין לאונסים ומר סבר מלוה ברשות בעלים קיימא והוא הדין לאונסים

ואמינא להו לאונסים כולי עלמא לא פליגי דברשות לוה קיימי מאי טעמא לא גרעא משאלה מה שאלה דהדרה בעינא חייב באונסים מלוה לא כל שכן אלא הכא מלוה ברשות בעלים לחזרה איכא בינייהו

ואלא הא דאמר רב הונא השואל קורדום מחבירו ביקע בו קנאו לא ביקע בו לא קנאו לימא כתנאי אמרה לשמעתיה

לא עד כאן לא פליגי אלא במלוה דלא הדרה בעינא אבל בשאלה דהדרה בעינא דברי הכל ביקע בו אין לא ביקע בו לא קנאו

נימא כתנאי התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והירשה עליהם ר״מ אומר מקודשת וחכ״א אינה מקודשת האי שטר חוב היכי דמי אילימא שטר חוב דאחרים היינו מלוה ביד אחרים אלא לאו שטר חוב דידה ובמקדש במלוה קמיפלגי

לעולם שטר חוב דאחרים והכא במלוה בשטר ובמלוה על פה קא מיפלגי

במלוה בשטר במאי פליגי בפלוגתא דרבי ורבנן קמיפלגי דתניא אותיות נקנות במסירה דברי רבי וחכ״א בין שכתב ולא מסר בין שמסר ולא כתב לא קנה עד שיכתוב וימסור

מר אית ליה דרבי ומר לית ליה דרבי

ואיבעית אימא דכ״ע לית להו דרבי והכא בדרב פפא קמיפלגי דאמר רב פפא האי מאן דזבין שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה קני לך הוא וכל שעבודיה מר אית ליה דרב פפא ומר לית ליה דרב פפא

ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דרב פפא והכא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל

דף מח עמוד א

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי׳ יורש מוחל דמר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל

ואיבעית אימא דכ״ע אית להו דשמואל והכא באשה קמיפלגי מר סבר אשה סמכה דעתה מימר אמרה לא שביק ליה לדידי ומחל ליה לאחריני ומר סבר אשה נמי לא סמכה דעתה

במלוה על פה במאי פליגי בדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה

מר סבר כי קאמר רב ה״מ בפקדון אבל מלוה לא ומר סבר לא שנא מלוה ולא שנא פקדון

נימא כתנאי התקדשי לי בשטר ר״מ אומר אינה מקודשת ור׳ אלעזר אומר מקודשת וחכ״א שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

האי שטר ה״ד אילימא שט״ח דאחרים קשיא דר״מ אדר״מ אלא בשט״ח דידה ובמקדש במלוה קא מיפלגי

א״ר נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שקדשה בשטר שאין עליו עדים

ור״מ לטעמיה דאמר עדי חתימה כרתי ור׳ אלעזר לטעמי׳ דאמר עדי מסירה כרתי ורבנן מספקא להו אי כר״מ אי כרבי אלעזר הלכך שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

ואיבעית אימא כגון שכתבו שלא לשמה ובדר״ל קמיפלגי דבעי ר״ל שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויה ליציאה מקשינן מה יציאה בעינן לשמה אף הויה נמי בעינן לשמה או דלמא הויות להדדי מקשינן מה הויה דכסף לא בעינן לשמה אף הויה דשטר לא בעינן לשמה

בתר דבעיא הדר פשטה (דברים כד, ב) ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מר אית ליה דר״ל ומר לית ליה דר״ל

ואי בעית אימא דכ״ע אית להו דר״ל והכא במאי עסקינן שכתבו לשמה ושלא מדעתה ובפלוגתא דרבא ורבינא ורב פפא ורב שרביא קמיפלגי דאיתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת

נימא כהני תנאי דתניא עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר וחכ״א אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה

האי ממון ה״ד אילימא אותו ממון מכלל דת״ק סבר אפי׳ אותו ממון נמי לא אלא במאי בו מקדשא אלא לאו בממון אחר ושמע מינה במקדש במלוה קמיפלגי

וסברי דכ״ע ישנה לשכירות מתחלה [ועד] סוף והוה מלוה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר המקדש במלוה מקודשת ומר סבר המקדש במלוה אינה מקודשת

לא דכולי עלמא מקדש במלוה אינה מקודשת והכא בישנה לשכירות מתחלה ועד סוף קמיפלגי מר סבר

דף מח עמוד ב

אינה לשכירות אלא בסוף ומר סבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף

ואיבעית אימא דכ״ע ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת והכא באומן קונה בשבח כלי קמיפלגי מר סבר אומן קונה בשבח כלי ומר סבר אין אומן קונה בשבח כלי

ואי בעית אימא דכ״ע אין אומן קונה בשבח כלי וישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת והכא במאי עסקינן כגון שהוסיף לה נופך משלו דמר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ומר סבר דעתיה אמלוה

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת בשכר שאעשה עמך מקודשת ר׳ נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן בשכר שעשיתי עמך

רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי בין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת

בין ת״ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות בין רבי נתן לר׳ יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה מר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ומר סבר דעתיה אפרוטה

מתני׳ התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש של דבש ונמצא של יין בדינר זה של כסף ונמצא של זהב של זהב ונמצא של כסף על מנת שאני עשיר ונמצא עני עני ונמצא עשיר אינה מקודשת ר״ש אומר אם הטעה לשבח מקודשת

גמ׳ ת״ר התקדשי לי בכוס זה תני חדא בו ובמה שבתוכו ותניא אידך בו ולא במה שבתוכו ותניא אידך במה שבתוכו ולא בו ולא קשיא הא במיא הא בחמרא הא בציהרא

אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת ולית ליה לר״ש יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהם אלמא איכא דניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחמרא הכא נמי איכא ניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא

אמר רב שימי בר אשי אשכחתיה לאביי דיתיב וקמסבר ליה לבריה הכא במאי עסקינן כגון שאמר לשלוחו הלויני דינר של כסף ולך וקדש לי אשה פלונית והלך והלוה של זהב מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו

אי הכי התקדשי לי התקדשי לו מיבעי ליה הטעה לשבח הטעהו לשבח מיבעי ליה נמצא מעיקרא נמי דזהב הוה

אלא אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו ר׳ חייא בר אבין הכא במאי עסקינן כגון שאמרה היא לשלוחה צא וקבל לי קדושי מפלוני שאמר לי התקדשי לי בדינר של כסף והלך ונתן לו דינר של זהב מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום היא לו ומאי נמצא דקא צייר בבליתא

אמר אביי ר״ש ורשב״ג ור״א כולהו סבירא להו מראה מקום הוא לו ר״ש הא דאמרן רשב״ג דתנן

דף מט עמוד א

גט פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו פשוט שכתבו עדיו מאחוריו ומקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהם פסולים ר׳ חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר שיכול לעשותו פשוט רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כמנהג המדינה

והוינן בה ותנא קמא לית ליה מנהג המדינה ואמר רב אשי באתרא דנהיגי בפשוט ועבד ליה מקושר א״נ באתרא דנהיגי במקושר ועבד ליה פשוט כולי עלמא לא פליגי דודאי קפידא

כי פליגי באתרא דנהיגי בין בפשוט בין במקושר ואמר ליה עביד לי פשוט ואזל ועבד ליה מקושר מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו

ר׳ אלעזר דתנן האשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקבל לה גיטה ממקום אחר פסול ורבי אלעזר מכשיר אלמא קסבר מראה מקום היא לו

אמר עולא מחלוקת בשבח ממון אבל בשבח יוחסין דברי הכל אינה מקודשת מאי טעמא מסאנא דרב מכרעאי לא בעינא תניא נמי הכי מודה ר׳ שמעון אם הטעה לשבח יוחסים אינה מקודשת

אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ע״מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתין ולא פליג ר״ש

מתקיף לה מר בר רב אשי אלא דקתני ע״מ שיש לי בת או שפחה מגודלת ואין לו על מנת שאין לו ויש לו דשבח ממון הוא הכי נמי דלא פליג

אלא פליג ברישא וה״ה לסיפא הכא נמי פליג ברישא וה״ה לסיפא

הכי השתא התם אידי ואידי דשבח ממון פליג ברישא והוא הדין בסיפא הכא דשבח יוחסים הוא אם איתא דפליג נתני

איבעית אימא הכא נמי שבח יוחסים מי סברת מאי מגודלת גדולה ממש מאי מגודלת גדלת דאמרה היא לא ניחא לי דשקלה מילי מינאי ואזלא נדיא קמי שיבבותיי

תנו רבנן על מנת שאני קריינא כיון שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זו מקודשת ר׳ יהודה אומר עד שיקרא ויתרגם יתרגם מדעתיה והתניא ר׳ יהודה אומר המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בדאי והמוסיף עליו הרי זה מחרף ומגדף אלא מאי תרגום תרגום דידן

והני מילי דא״ל קריינ׳ אבל אמר לה קרא אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיוקא

על מנת שאני שונה חזקיה אמר הלכות ור׳ יוחנן אמר תורה

מיתיבי איזו היא משנה ר׳ מאיר אומר הלכות ר׳ יהודה אומר מדרש

דף מט עמוד ב

מאי תורה מדרש תורה והני מילי דאמר לה תנינא אבל אמר לה תנא אנא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא

ע״מ שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל ששואלין אותו בכ״מ דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה על מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר׳ עקיבא וחביריו אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה

על מנת שאני גבור אין אומרים כאבנר בן נר וכיואב בן צרויה אלא כל שחביריו מתיראים ממנו מפני גבורתו על מנת שאני עשיר אין אומרים כרבי אלעזר בן חרסום וכרבי אלעזר בן עזריה אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו

על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו על מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו

עשרה קבים חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו עשרה קבים עשירות ירדו לעולם תשעה נטלו רומיים קדמונים ואחד כל העולם כולו י׳ קבים עניות ירדו לעולם תשעה נטלה בבל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחד כל העולם כולו

וגסות לבבל לא נחית והכתי׳ (זכריה ה, ט) ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וא״ר יוחנן זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל

אין להכא נחית ואשתרבובי הוא דאשתרבובי להתם דיקא נמי דקתני לבנות לה בית ש״מ

איני והאמר מר סימן לגסות עניות ועניות בבבל הוא דאיכא מאי עניות עניות דתורה דכתיב (שיר השירים ח, ח) אחות לנו קטנה ושדים אין לה וא״ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד

עשרה קבים גבורה ירדו לעולם תשעה נטלו פרסיים וכו׳ עשרה קבים כנים ירדו לעולם תשעה נטלה מדי כו׳ עשרה קבים כשפים ירדו לעולם תשעה נטלה מצרים כו׳ עשרה קבים נגעים ירדו לעולם ט׳ נטלו חזירים כו׳ י׳ קבים זנות ירדו לעולם תשעה נטלה ערביא כו׳

עשרה קבים עזות ירדו לעולם תשעה נטלה מישן כו׳ עשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים כו׳ עשרה קבים שכרות ירדו לעולם תשעה נטלו כושים כו׳ עשרה קבים שינה ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים ואחד נטלו כל העולם כולו

מתני׳ ע״מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתין בן עיר ונמצא בן כרך בן כרך ונמצא בן עיר על מנת שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב

על מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו או על מנת שאין לו ויש לו על מנת שאין לו בנים ויש לו או על מנת שיש לו ואין לו ובכולם אע״פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ״כ אינה מקודשת וכן היא שהטעתו

גמ׳ ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים מנא ליה לרבא הא אילימא מהא דתנן

דף נ עמוד א

(ויקרא א, ג) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו

הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודילמא שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה

אלא מסיפא וכן אתה מוצא בגיטי נשים ושחרורי עבדים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם משום דמצוה לשמוע דברי חכמים

אלא אמר רב יוסף מהכא המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה ונמצאת כהנת ענייה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה מקודשת מפני שלא הטעתו ואמאי הא קאמר כסבור הייתי אלא משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים אמר ליה אביי דלמא שאני התם דלחומרא

אלא אמר אביי מהכא בכולם אע״פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ״כ אינה מקודשת ואמאי הא קאמרה בלבי היה ודלמא שאני התם דכיון דאתניה לאו כל כמינה דעקרא לה לתנאיה

אלא אמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטוה מהא האומר לשלוחו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו אע״פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי אלא על זה כיון שהביא לו מזה בעל הבית מעל ואמאי הא קאמר בלבי אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים

ודלמא שאני התם דלמיפטר נפשיה מקרבן קאתי

הוה ליה למימר מזיד הוה לא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא

הוה ליה לומר נזכרתי (דתנן) נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח שליח מעל

ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל סליק ולא איתדר ליה אמר רבא כל דסליק אדעתא למידר הוא והא לא איתדר ליה איכא דאמרי אדעתא למיסק והא סליק ליה

ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל לסוף לא סליק אמר רב אשי אי בעי סליק איכא דאמרי אי בעי לא סליק מאי בינייהו איכא בינייהו דאיתיליד אונסא באורחא

מתני׳ האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי זו מקודשת

גמ׳ ותנן נמי גבי גיטין האומר תנו גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר

וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין במקום דלקורבה קאתי בהאי אתרא רחמו לי ולא ממלי מילי עלוי בהאי אתרא סנו לי ממלי מילי עלוי אבל גבי גיטין דלרחוקה קאתי אימר לא איכפת ליה

ואי אשמועינן גבי גירושין בהאי אתרא ניחא ליה דניבזי בהאי אתרא לא ניחא ליה אבל גבי קידושין אימא לא איכפת ליה צריכא

מתני׳ המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה

על מנת שאין עליה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים

גמ׳ ותנן נמי גבי כתובות כי האי גוונא הכא קידושין איצטריכא ליה תנא כתובות אטו קידושין התם כתובות איצטריכא ליה תנא קידושין אטו כתובות

מתני׳ המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות משוה פרוטה אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן

דף נ עמוד ב

אינה מקודשת שמחמת קידושין הראשונים שלח וכן קטן שקידש

גמ׳ וצריכא דאי אשמעינן שוה פרוטה איידי דקא נפיק ממונא מיניה טעי אבל פחות משוה פרוטה אימא יודע שאין קידושין תופסין בפחות משוה פרוטה וכי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושין קא משדר

ואי אשמעינן הני תרתי משום דבין פרוטה לפחות משוה פרוטה לא קים להו לאינשי אבל קטן שקידש הכל יודעין שאין קידושי קטן כלום אימא כי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושי קא משדר קא משמע לן

איתמר רב הונא אמר חוששין לסבלונות וכן אמר רבה חוששין לסבלונות אמר רבה ומותבינן אשמעתין אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת אמר ליה אביי התם כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח

איכא דאמרי אמר רבה מנא אמינא לה כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח הכא הוא דטעי הא בעלמא הוו קידושין

ואביי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בעלמא דלא נחית לתורת קידושין כלל אלא אפילו הכא דנחית לתורת קידושין אימא הוו קידושין קא משמע לן

מאי הוי עלה אמר רב פפא באתרא דמקדשי והדר מסבלי חיישינן מסבלי והדר מקדשי לא חיישינן

מקדשי והדר מסבלי פשיטא לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא קא משמע לן

בעא מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא הוחזק שטר כתובה בשוק מהו אמר ליה וכי מפני שמחזיק שטר כתובה בשוק נחזיק בה כאשת איש מאי הוי עלה אמר רב אשי באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן כתבי והדר מקדשי לא חיישינן

מקדשי והדר כתבי פשיטא לא צריכא דלא שכיח ספרא מהו דתימא ספרא הוא דאתרמי קא משמע לן

מתני׳ המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות ומעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו וקיבלה אחת מהן ע״י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות

גמ׳ מנהני מילי אמר רמי בר חמא דאמר קרא (ויקרא יח, יח) אשה אל אחותה לא תקח לצרור התורה אמרה בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לו ליקוחים אפי׳ באחת מהם אמר ליה רבא אי הכי היינו דכתיב (ויקרא יח, כט) ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם אי קידושין לא תפסי בה כרת מי מחייב

אלא אמר רבא קרא בזה אחר זה ומתניתין כדרבה דאמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אפי׳ בבת אחת אינו

גופא אמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אפי׳ בבת אחת אינו איתיביה אביי

דף נא עמוד א

המרבה במעשר פירותיו מתוקנים ומעשרות מקולקלין ואמאי נימא כל שאינו בזה אחר זה אפי׳ בבת אחת אינו

אמר ליה שאני מעשר דאיתיה לחצאים דאי אמר תתקדש פלגא דחיטתא קדשה

והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין וליכא בזה אחר זה ואמר רבא יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה

שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין

הרי תודה דליתא בטעות וליתא נמי בזה אחר זה ואיתמר תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים ור׳ יוחנן אמר לא קדשי לה ארבעים מתוך שמונים

לאו איתמר עלה אמר ר׳ יהושע בן לוי הכל מודים כל היכא דאמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים לא קדשי

לא נחלקו אלא בסתם מר סבר לאחריות קא מיכוון ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוון

ורבא למה ליה לשנויי כרבה תיפוק ליה קידושין שאין מסורין לביאה נינהו

לדבריו דרמי בר חמא קאמר

איתמר קידושין שאין מסורין לביאה אביי אמר הוו קידושין רבא אמר לא הוו קידושין אמר רבא בר אהינא אסברא לי (דברים כד, א) כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין

תנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה או מאשה ואחותה מקודשת ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו תיובתא דרבא

אמר לך רבא ולטעמיך אימא סיפא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אחיות הוא דאינן מקודשות הא נכריות מקודשות

ה״ד אילימא דאמר כולכם קני את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה

דף נא עמוד ב

אלא לאו דאמר להו אחת מכם וקתני אין אחיות מקודשות לרבא קשיא רישא לאביי קשיא סיפא אביי מתרץ לטעמיה רבא מתרץ לטעמיה

אביי מתרץ לטעמיה המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה מאשה ואחותה מקודשת

ואם אמר הראויה לביאה תתקדש לי אינה מקודשת ומעשה נמי בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ואמר הראויה לי מכם תתקדש לי ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות

ורבא מתרץ לטעמיה המקדש אחת מאשה ובתה או אחת מאשה ואחותה נעשה כמי שקידש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת ואינן מקודשות ומעשה נמי בחמש נשים ובהם שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ואמר הרי כולכם ואחת משתי אחיות מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות

ת״ש המקדש את בתו סתם אין הבוגרות בכלל הא קטנות בכלל ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו ותיובתא דרבא

אמר לך רבא הכא במאי עסקינן כשאין שם אלא גדולה וקטנה

הא בוגרות קתני מאי בוגרות בוגרות דעלמא אי הכי מאי למימרא

הכא במאי עסקינן דשויתיה שליח מהו דתימא כי מקבל קידושי אדעתה דידה קא מקבל קמ״ל דלא שביק איניש מידי דאית ליה הנאה מיניה

מי לא עסקינן דאמרה ליה קידושי לדידך אפ״ה לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה

ת״ש מי שיש לו שתי כתי בנות משתי נשים ואמר קידשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות ואם גדולה שבקטנות אם קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות כולן אסורות חוץ מקטנה שבקטנות דברי ר״מ

הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני איני יודע ולא קתני אין ידוע ש״מ

אי הכי מאי למימרא לאפוקי מדר׳ יוסי דאמר לא מחית איניש נפשיה לספיקא קמ״ל דמחית איניש נפשיה לספיקא

ת״ש מי שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו קידש נותן גט לזו וגט לזו הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני אינו יודע ולא קתני אינו ידוע

אי הכי מאי למימרא סיפא איצטריכא ליה מת ולו אח אחד חולץ לשתיהן היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותם מידם

דוקא מיחליץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מיחליץ לא דקא פגע באחות זקוקתו

ת״ש שנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע איזו קידש וזה אינו יודע איזו קידש זה נותן שני גטין וזה נותן שני גטין ה״נ שהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני אינו יודע ולא קתני אין ידוע שמע מינה

אי הכי מאי למימרא סיפא איצטריכא ליה מת ולזה אח ולזה אח זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן לזה אחד ולזה שנים

דף נב עמוד א

האחד חולץ לשתיהן והשנים אחד חולץ ואחד מיבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידם

דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מיחלץ לא דקא פגע ביבמה לשוק

ת״ש דתני טביומי לזה חמשה בנים ולזה חמשה בנות ואמר אחת מבנותיך מקודשת לאחד מבני כל אחת ואחת צריכה חמשה גיטין מת אחד מהם כל אחת ואחת צריכה ארבעה גיטין וחליצה מאחד מהן

וכ״ת ה״נ כשהוכרו ולבסוף נתערבו הא אחת מבנותיך לאחד מבני קתני תיובתא דרבא תיובתא והילכתא כוותיה דאביי ביע״ל קג״ם

מעשה בחמש נשים אמר רב ש״מ ממתניתין ארבע ונקיט רב בידיה תלת

ש״מ המקדש בפירות שביעית מקודשת ושמע מינה קידשה בגזל אינה מקודשת אפילו בגזל דידה ממאי מדקתני שלהם היתה ושל שביעית היתה טעמא דשביעית דהפקר הוא הא דשאר שני שבוע לא

ושמע מינה אשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה

ואידך מאי היא קידושין שאין מסורים לביאה וניחשבה משום דמספקא ליה אי כאביי אי כרבא

כי סליק ר׳ זירא אמרה להא שמעתא קמיה דר׳ יוחנן אמר ליה מי אמר רב הכי והוא לא אמר והאמר ר׳ יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו הכי קא״ל מי אמר רב כוותי

מיתיבי קידשה בגזל בחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בגזל דידה

הא מדקתני סיפא או שחטף סלע משלה מכלל דרישא בגזל דעלמא עסקינן פירושי קא מפרש קידשה בגזל בחמס ובגניבה כיצד כגון שחטף סלע מידה וקדשה בו

דף נב עמוד ב

והא מתניתין דגזל דידה וקאמר רב אינה מקודשת לא קשיא הא דשדיך הא דלא שדיך

ההיא איתתא דהוה קא משיא כרעא במשיכלא דמיא אתא ההוא גברא חטף זוזי מחבריה ושדא לה אמר לה מיקדשת לי אתא ההוא גברא לקמיה דרבא אמר לית דחש להא דר׳ שמעון דאמר סתם גזילה יאוש בעלים הוי

ההוא אריסא דקדיש במוזא דשמכי אתא לקמיה דרבא אמר ליה מאן אחלך והני מילי במוזא אבל כישא מצי אמר ליה אנא שקלי כישא שקיל את כישא כישא כי כישא

ההוא סרסיא דקדיש בפרומא דשיכרא אתא מריה דשיכרא אשכחיה אמר ליה אמאי לא תיתיב מהאי חריפא אתא לקמיה דרבא אמר לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד

דתניא כיצד אמרו תורם שלא מדעת תרומתו תרומה הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואם לאו תרומתו תרומה

ומנין היה יודע אם חושש משום גזל אם לאו הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהם תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה היו הבעלים מלקטים ומוסיפים בין כך ובין כך תרומתו תרומה

אבל הכא משום כיסופא הוא דעבד ואינה מקודשת

מתני׳ המקדש בחלקו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אינה מקודשת במעשר שני בין שוגג בין מזיד לא קידש דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשוגג לא קידש במזיד קידש

ובהקדש במזיד קידש ובשוגג לא קידש דברי ר׳ מאיר רבי יהודה אומר בשוגג קידש במזיד לא קידש

גמ׳ נימא מתניתין דלא כרבי יוסי הגלילי דתניא (ויקרא ה, כא) ומעלה מעל בה׳ לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר׳ יוסי הגלילי

אפי׳ תימא ר׳ יוסי הגלילי כי קאמר ר׳ יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה לא מאי טעמא כי קא זכו משלחן גבוה קא זכו

דיקא נמי דקתני המקדש בחלקו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קידש ש״מ

תנו רבנן לאחר פטירתו של ר׳ מאיר אמר להם רבי יהודה לתלמידיו אל יכנסו תלמידי רבי מאיר לכאן מפני שקנתרנים הם ולא ללמוד תורה הם באים אלא לקפחני בהלכות הם באים דחק סומכוס ונכנס אמר להם כך שנה לי ר׳ מאיר המקדש בחלקו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קידש

כעס ר׳ יהודה עליהם אמר להם לא כך אמרתי לכם אל יכנסו מתלמידי ר״מ לכאן מפני שקנתרנים הם ולא ללמוד תורה הם באים אלא לקפחני בהלכות הם באים וכי אשה בעזרה מנין

אמר ר׳ יוסי יאמרו מאיר שכב יהודה כעס יוסי שתק דברי תורה מה תהא עליה וכי אין אדם עשוי לקבל קידושין לבתו בעזרה ואין אשה עשויה לעשות לה שליח לקבל קידושיה בעזרה ועוד דחקה ונכנסה מאי

תניא ר׳ יהודה אומר מקודשת ר׳ יוסי אומר אינה מקודשת אמר ר׳ יוחנן שניהם מקרא אחד דרשו (במדבר יח, ט) וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש ר׳ יהודה סבר לך ולכל צורכיך ור׳ יוסי סבר כאש מה אש לאכילה אף הוא נמי לאכילה

אמר ר׳ יוחנן

דף נג עמוד א

נמנו וגמרו המקדש בחלקו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קידש ורב אמר עדיין היא מחלוקת אמר אביי כוותיה דר׳ יוחנן מסתברא

דתניא מנין שאין חולקים מנחות כנגד זבחים ת״ל (ויקרא ז, ט) וכל מנחה אשר תאפה בתנור (ויקרא ז, י) לכל בני אהרן תהיה

יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים שלא קמו תחתיהם בדלות אבל יחלקו מנחות כנגד עופות שהרי קמו תחתיהן בדלות ת״ל (ויקרא ז, ט) וכל נעשה במרחשת לכל בני אהרן תהיה

יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות שהללו מיני דמים והללו מיני קמחים אבל יחלקו עופות כנגד זבחים שהללו והללו מיני דמים ת״ל (ויקרא ז, ט) על מחבת

יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים שהללו מעשיהם ביד והללו מעשיהם בכלי אבל יחלקו מנחות כנגד מנחות שהללו והללו מעשיהם ביד ת״ל (ויקרא ז, י) וכל מנחה בלולה בשמן לכל בני אהרן

יכול לא יחלקו מחבת כנגד מרחשת ומרחשת כנגד מחבת שזו מעשיהם רכים וזו מעשיהם קשים אבל יחלקו מחבת כנגד מחבת ומרחשת כנגד מרחשת שהללו והללו מעשיהם קשים אי נמי מעשיהם רכים ת״ל (ויקרא ז, י) וחרבה לכל בני אהרן תהיה

יכול לא יחלקו בקדש הקדשים אבל יחלקו בקדשים קלים ת״ל (ויקרא ז, י) איש כאחיו וסמיך ליה (ויקרא ז, יב) אם על תודה כשם שאין חולקין בקדשי קדשים כך אין חולקים בקדשים קלים

איש איש חולק אפי׳ בעל מום ואין הקטן חולק ואפי׳ תם סתם ספרא מני ר׳ יהודה והוא קאמר דלית בה דין חלוקה כלל ש״מ

אמר רבא וכרב מי לא תניא והתניא הצנועים מושכין את ידיהם והגרגרנים חולקים מאי חולקים חוטפים כדקתני סיפא מעשה באחד שחטף חלקו וחלק חברו והיו קוראין אותו בן חמצן עד יום מותו

אמר רבה בר רב שילא מאי קראה (תהלים עא, ד) אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ רבה אמר מהכא (ישעיהו א, יז) למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ

מעשר שני בין בשוגג בין במזיד לא קידש דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר שוגג לא קידש מזיד קידש וכו׳ מנא הני מילי אמר רב אחא בריה דרבא משמיה דגמרא (ויקרא כז, ל) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה׳ הוא קדש לה׳ הוא ולא לקדש בו אשה

הרי תרומת מעשר דכתיב (במדבר יח, כח) כן תרימו גם אתם תרומת ה׳ ותנן המקדש בתרומה מקודשת דלא כתיב ביה לה׳

והרי חלה דכתיב בה (במדבר טו, כא) תתנו לה׳ ותנן המקדש בתרומות מקודשת דלא כתיב ביה קדש

והרי שביעית דכתיב בה (ויקרא כה, יב) יובל הוא קדש תהיה לכם ותנן המקדש בפירות שביעית מקודשת דלא כתיב ביה לה׳

והרי תרומה דכתיב (ירמיהו ב, ג) קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתו ותנן המקדש בתרומה מקודשת ההוא בישראל כתיב

דף נג עמוד ב

ולאו ממילא שמעת מינה תרגמה רבין סבא קמיה דרב אמר קרא הוא בהווייתו יהא

ובהקדש במזיד קידש בשוגג לא קידש דברי ר״מ ר״י אומר בשוגג קידש במזיד לא קידש א״ר יעקב שמעית מינה דר׳ יוחנן תרתי שגגת מעשר דר׳ יהודה שגגת הקדש דר״מ שניהם אין אשה מתקדשת בהם

חדא לפי שאין אשה רוצה וחדא לפי שאין שניהם רוצים ולא ידענא הי מינייהו אמר ר׳ ירמיה ניחזי אנן מעשר איהי לא ניחא לה משום טרחא דאורחא איהו ניחא ליה דניקני איתתא ממילא אלא הקדש תרוייהו לא ניחא להו דנתחיל הקדש על ידייהו

ור׳ יעקב אמר איפכא מסתברא מי לא איכא למימר מעשר איהי לא ניחא לה משום טירחא דאורחא איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא אלא הקדש בשלמא איהי לא ניחא לה דנתחיל הקדש על ידה אלא איהו מי לא ניחא ליה דניקני איתתא ממילא

בעא מיניה רבא מרב חסדא אשה אין מתקדשת מעות מהו שיצאו לחולין אמר ליה אשה אין מתקדשת מעות היאך יצאו לחולין

בעא מינה רב חייא בר אבין מרב חסדא במכר מאי אמר ליה אף במכר לא קנה

איתיביה חנוני כבעל הבית דברי ר״מ ר׳ יהודה אומר חנוני כשולחני

עד כאן לא קא מיפלגי אלא דמר סבר חנוני כשולחני ומר סבר חנוני כבעל הבית אבל דכולי עלמא אם הוציא מעל רבי מאיר לדבריו דר׳ יהודה קאמר לדידי אם הוציא נמי לא מעל אלא לדידך אודי לי מיהא דחנוני כבעל הבית ואמר ליה לא כשולחני

אמר רב

דף נד עמוד א

חזרנו על כל צדדים של ר״מ ולא מצינו הקדש בשוגג אין מתחלל במזיד מתחלל

ומשנתינו בכתנות כהונה שלא בלו הואיל וניתנו ליהנות בהן לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת

ת״ש כתנות כהונה שבלו מועלין בהם דברי ר״מ מאי לאו אפי׳ לא בלו לא בלו דוקא

ת״ש מועלים בחדתין ואין מועלים בעתיקים (דברי ר׳ יהודה) ר׳ מאיר אומר מועלין אף בעתיקים שהיה ר״מ אומר מועלין בשירי הלשכה

ואמאי נימא הואיל וניתנו ליהנות לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת דהא חומת העיר ומגדלותיה משירי הלשכה אתו דתנן חומת העיר ומגדלותיה וכל צורכי העיר באין משירי הלשכה לא תימא ר״מ אלא אימא ר׳ יהודה

ת״ש דתניא אמר ר׳ ישמעאל בר רבי יצחק אבני ירושלים שנשרו מועלים בהם דברי ר״מ לא תימא ר״מ אלא אימא ר׳ יהודה

אי ר׳ יהודה ירושלים מי מיקדשא והתנן כאימרא כדירים כעצים כאישים כהיכל כמזבח כירושלים ר׳ יהודה אומר כל האומר ירושלים לא אמר כלום

וכי תימא משום דלא אמר כירושלים והתניא ר׳ יהודה אומר כל האומר כירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלי׳

דף נד עמוד ב

תרי תנאי נינהו ואליבא דר׳ יהודה

אמר עולא משמיה דבר פדא אומר היה ר״מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין קרבן בלבד וכי מאחר דאין מתחלל קרבן במאי מחייב

אלא כי אתא רבין פריש משמיה דבר פדא אומר היה ר״מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין אכילה בלבד

אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר״מ במעשר הואיל וסתם לן תנא כותיה והלכה כר׳ יהודה בהקדש הואיל וסתם לן תנא כותיה

כר״מ במעשר מאי היא דתנן כרם רבעי ב״ש אומרים אין לו חומש ואין לו ביעור וב״ה אומרים יש לו

ב״ש אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות וב״ה אומרים כולו לגת

מ״ט דב״ה גמרי (ויקרא יט, כד) קודש (ויקרא כז, לב) קודש ממעשר מה מעשר יש לו חומש ויש לו ביעור אף כרם רבעי יש לו חומש ויש לו ביעור וב״ש לא גמרי קודש קודש ממעשר

וב״ה אומרים כמעשר כמאן סבירא להו אי כר׳ יהודה אמאי כולו לגת האמר מעשר ממון הדיוט הוא אלא לאו כר״מ

כר׳ יהודה בהקדש מאי היא דתנן שילח ביד פיקח ונזכר עד שלא הגיע אצל חנווני חנווני מעל לכשיוציא

וכר׳ יהודה במעשר מי לא תנן והתנן הפודה מעשר שני שלו מוסיף עליו חמישיתו בין משלו בין שניתן לו במתנה מני אילימא ר״מ היא מי מצי יהיב ליה במתנה והאמר מעשר ממון גבוה הוא אלא לאו ר׳ יהודה

לא לעולם ר״מ והכא במאי עסקינן כגון דיהיב ניהליה בטיבליה וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שלא הורמו דמיין

ת״ש הפודה נטע רבעי שלו מוסיף עליו חמישיתו בין משלו בין שניתן לו במתנה מני אילימא ר״מ מי מצי יהיב ליה והא גמרי ׳ קודש קודש ממעשר אלא לאו ר׳ יהודה

לעולם ר״מ והכא במאי עסקינן כגון דיהיב כשהוא סמדר ודלא כר׳ יוסי דאמר סמדר אסור מפני שהוא פרי

ת״ש משך הימנו מעשר בסלע ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתים נותן סלע ומשתכר בסלע ומעשר שני שלו מני אילימא ר״מ אמאי משתכר בסלע (ויקרא כז, כג) ונתן את הכסף וקם לו אמר רחמנא אלא לאו ר׳ יהודה

לעולם ר׳ יהודה והכא חד סתמא והכא תרי סתמי

ואי סתמא דוקא מה לי חד סתמא מה לי תרי סתמי אמר רב נחמן בר יצחק הלכה כר׳ מאיר הואיל ותנן בבחירתא כוותיה

דף נה עמוד א

תנן התם בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר וכמדתה לכל רוח זכרים עולות נקבות זבחי שלמים

אלא זכרים עולות הוא דהוו זבחי שלמים לא הוו אמר ר׳ אושעיא הכא בבא לחוב בדמיהן עסקינן והכי קאמר חיישינן שמא עולות ורבי מאיר היא דאמר הקדש במזיד מתחלל

וקדושת הגוף מי מתחלל והתנן אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה ובכלי שרת בלבד

כיצד היה רוכב על גבי בהמה בא חבירו ורכב בא חבירו ורכב כולם מעלו היה שותה בכוס של זהב בא חבירו ושתה בא חבירו ושתה כולם מעלו ההיא ר׳ יהודה היא הא ר׳ מאיר

מדרבי יהודה נשמע לרבי מאיר לאו אמר רבי יהודה הקדש בשוגג מתחלל וקדושת הגוף לא מתחלא לר״מ נמי אע״ג דהקדש במזיד מתחלל קדושת הגוף לא מתחלא התם לא קא מכוין לאפוקינהו לחולין הכא קא מכוין לאפוקינהו לחולין

אימר דשמעת ליה לרבי מאיר בקדשי קדשים בקדשים קלים מי שמעת ליה א״ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה קל וחומר קדשי קדשים מתחללים קדשים קלים לא כל שכן

איתמר נמי אמר ר׳ חמא בר׳ עקיבא אמר רבי יוסי בר׳ חנינא אומר היה ר״מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים קל וחומר קדשי קדשים מתחללים קדשים קלים לא כל שכן

דף נה עמוד ב

תהי בה ר׳ יוחנן וכי אומרים לו לאדם עמוד וחטא בשביל שתזכה אלא א״ר יוחנן ממתין לה עד שתומם ומייתי שתי בהמות ומתנה

אמר מר זכרים עולות דילמא תודה היא דמייתי נמי תודה והא בעיא לחם דמייתי נמי לחם

ודילמא אשם הוא אשם בן שתי שנים ואישתכח בן שנה ודילמא אשם מצורע הוא אשם נזיר הוא לא שכיחי

ודילמא פסח הוא פסח בזמנו מזהר זהירי ביה ושלא בזמנו שלמים הוא

ודילמא בכור ומעשר נינהו למאי הילכתא למיכלינהו במומן הכי נמי במומן מתאכלי

אמר מר נקבות זבחי שלמים דילמא תודה היא דמייתי תודה והא בעינן לחם דמייתי נמי לחם

ודילמא חטאת היא חטאת בת שנתה ואישתכח בת שתי שנים ודילמא חטאת שעברה שנתה לא שכיח

אשתכח בת שנתה מאי תניא חנניא בן חכינאי אומר עז בת שנתה לחטאת לחטאת סלקא דעתך אלא אמר אביי כחטאת כונסה לכיפה והיא מתה מאליה

תנו רבנן אין לוקחים בהמה במעות מעשר שני

דף נו עמוד א

ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם במזיד תעלה ותאכל במקום אמר רבי יהודה במה דברים אמורים במתכוין ולקח תחילה לשם שלמים אבל במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם

והאנן תנן רבי יהודה אומר במזיד קידש אמר רבי אלעזר אשה יודעת שאין מעות מעשר שני מתחללין על ידה ועולה ואוכלתו בירושלים

מתקיף לה ר׳ ירמיה והרי בהמה טמאה עבדים וקרקעות דאדם יודע שאין מעות מעשר שני מתחללין עליהן ותנן אין לוקחים בהמה טמאה עבדים וקרקעו׳ במעות מעשר שני אפי׳ בירושלים ואם לקח יאכל כנגדן

אלא הכא באשה חבירה עסקינן דידעה

אמר מר אם לקח יאכל כנגדן ואמאי יחזרו דמיו למקומם כי התם

אמר שמואל

דף נו עמוד ב

כשברח וטעמא דברח הא לא ברח קנסינן למוכר ונקנסיה ללוקח לאו עכברא גנב אלא חורא גנב

ואי לא עכברא חורא מאי קעביד מסתברא כל היכא דאיכא איסורא התם קנסינן

מתני׳ המקדש בערלה בכלאי הכרם בשור הנסקל ובעגלה ערופה בצפורי מצורע ובשער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת

גמ׳ בערלה מנלן דתניא (ויקרא יט, כג) ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה הנאה מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת״ל (ויקרא יט, כג) וערלתם (את) ערלתו לרבות את כולם

בכלאי הכרם מנלן אמר חזקיה אמר קרא (דברים כב, ט) פן תקדש פן תוקד אש

רב אשי אמר פן יהיה קדש אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף כלאי הכרם תופס את דמיו ויוצא לחולין אלא מחוורתא כדחזקיה

שור הנסקל מנין דתניא ממשמע שנאמר (שמות כא, כח) סקול יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת״ל לא יאכל את בשרו מגיד לך שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה

בהנאה מנין ת״ל (שמות כא, כח) ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום

ממאי דהאי לא יאכל את בשרו להיכא דשחיט לאחר שנגמר דינו הוא דאתא דילמא היכא דשחיט לאחר שנגמר דינו שרי והא לא יאכל היכא דסקליה מיסקל הוא דאתא וכדר׳ אבהו א״ר אלעזר

דא״ר אבהו א״ר אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל ולא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה

הני מילי היכא דנפקא לן איסור אכילה מלא יאכל הכא איסור אכילה מסקול יסקל נפקא דאי ס״ד לאיסור הנאה הוא דכתיב נכתוב קרא לא יהנה

אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי אע״ג דשחטיה כעין בשר אסור

מתקיף לה מר זוטרא ואימא ה״מ היכא דבדק צור ושחט בה דמיחזי כסקילה אבל שחטיה בסכין לא מידי סכין באורייתא כתיב ועוד תניא בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה

והשתא דנפקא לן איסור אכילה ואיסור הנאה תרוייהו מלא יאכל האי בעל השור נקי למאי אתא להנאת עורו סלקא דעתך אמינא לא יאכל את בשרו כתיב בשרו אסור ועורו מותר

ולהנך תנאי דמפקי ליה האי בעל השור נקי לחצי כופר ולדמי ולדות הנאת עורו מנא להו

מאת בשרו את הטפל לבשרו ואידך

דף נז עמוד א

את לא דריש כדתניא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע (דברים ו, יג) לאת ה׳ אלהיך תירא פירש

אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהם אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי על הפרישה עד שבא רבי עקיבא ולימד את ה׳ אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים

בעגלה ערופה מנלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים

ציפורי מצורע מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר מבחוץ

מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר

איתמר ציפורי מצורע מאימתי אסורים רבי יוחנן אמר משעת שחיטה ור״ל אמר משעת לקיחה ר׳ יוחנן אמר משעת שחיטה שחיטה הוא דאסרה לה ר״ל אמר משעת לקיחה מעגלה ערופה נפקא מה עגלה ערופה מחיים אף ציפורי מצורע מחיים

ועגלה ערופה גופה מאימתי א״ר ינאי גבול שמעתי בה ושכחתי ונסבין חבריא לומר ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה אי מה עגלה ערופה משעת לקיחה לא מיתסרא אף ציפורי מצורע נמי משעת לקיחה לא מיתסרי הכי השתא התם אית ליה גבול אחרינא הכא מי אית ליה גבול אחרינא

איתיביה ר׳ יוחנן לריש לקיש (דברים יד, יא) כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ואי ס״ד מחיים אסורה לאחר שחיטה מיבעיא מהו דתימא מידי דהוה אקדשים דמחיים אסירי ואתיא שחיטה ומכשרה להו קמ״ל

איתיביה שחטה ונמצאת טריפה יקח זוג לשניה והראשונה מותרת בהנאה ואי ס״ד מחיים אסורה הראשונה אמאי מותרת בהנאה א״ל הכא במאי עסקינן כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה דלא חל עלה קדושה כלל

איתיביה שחטה שלא באזוב ושלא בעץ ארז ושלא בשני תולעת ר׳ יעקב אומר הואיל והוקצה למצותה אסורה רבי שמעון אומר הואיל ונשחטה שלא כמצותה מותרת

עד כאן לא פליגי אלא מר סבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ומר סבר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה דכולי עלמא מיהא מחיים לא מיתסרא

תנאי היא דתנא דבי ר׳ ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ

מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר

גופא כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה

ואיפוך אנא אמר רבי יוחנן משום ר״ש בן יוחי לא מצינו בעלי חיים שאסורים מתקיף לה רב שמואל בר רב יצחק ולא הרי

דף נז עמוד ב

מוקצה ונעבד דבעלי חיים נינהו ואסירי כי אסירי לגבוה להדיוט מישרא שרי

מתקיף לה רבי ירמיה הרי רובע ונרבע בעדים דבעלי חיים נינהו ואסירי אלא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי לא מצינו רוב בעלי חיים שאסורים

דבי ר׳ ישמעאל תנא דאמר קרא (ויקרא יד, ז) ושלח על פני השדה כשדה מה שדה מותרת אף האי נמי מותרת האי שדה להכי הוא דאתא ההוא מיבעי ליה לכדתניא שדה שלא יעמוד ביפו ויזרקנה לים בגבת ויזרקנה למדבר ושלא יעמוד חוץ לעיר ויזרקנה בתוך העיר אלא כל שעומד בעיר ויזרקנה חוץ לחומה

ואידך א״כ ניכתוב קרא שדה מאי השדה שמע מינה תרתי

רבא אמר לא אמרה תורה שלח לתקלה

בשער נזיר מנלן דאמר קרא (במדבר ו, ה) קדש יהיה גדל פרע שער ראשו גידולו יהיה קדוש

אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף שער נזיר תופס את דמיו ויוצא לחולין מי קרינן קודש קדוש קרינן

בפטר חמור נימא מתניתין דלא כר׳ שמעון דתניא פטר חמור אסור בהנאה דברי ר׳ יהודה ור׳ שמעון מתיר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לאחר עריפה ודברי הכל

בשר בחלב מנלן דתנא דבי ר׳ ישמעאל (שמות כג, יט) לא תבשל גדי בחלב אמו ג״פ אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה ואחד איסור בישול

מתניתין דלא כי האי תנא דתניא ר״ש בן יהודה אומר בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה שנאמר (דברים יד, כא) כי עם קדוש אתה לה׳ אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו ולהלן הוא אומר (שמות כב, ל) ואנשי קודש תהיון לי מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף כאן אסור באכילה ומותר בהנאה

וחולין שנשחטו בעזרה מנא הני מילי אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ מאיר אמרה תורה שחוט לי בשלי ושלך בשלך מה שלי בשלך אסור אף שלך בשלי אסור

אי מה שלי בשלך ענוש כרת אף שלך בשלי ענוש כרת אמר קרא (ויקרא יז, ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה׳ ונכרת על קרבן ענוש כרת על חולין שנשחטו בעזרה אין ענוש כרת

איכא למיפרך מה לשלי בשלך שכן ענוש כרת

אלא אמר אביי מהכא (ויקרא ג, ב) ושחטו (ויקרא ג, ח) ושחט אותו (ויקרא ג, יג) ושחט אותו תלתא קראי יתירי מה תלמוד לומר

לפי שנאמר (דברים יב, כא) כי ירחק ממך המקום וזבחת ברחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח במקום קרוב פרט לחולין שלא ישחטו בעזרה

ואין לי אלא תמימים הראוים ליקרב מנין לרבות בעלי מומין מרבה אני את בעלי מומים שכן מין המכשיר מנין לרבות את החיה מרבה אני את החיה שהיא בשחיטה כבהמה מנין לרבות את העופות תלמוד לומר ושחטו ושחט אותו ושחט אותו

יכול לא ישחוט ואם שחט יהא מותר תלמוד לומר כי ירחק ממך המקום וזבחת ואכלת מה שאתה זובח ברחוק מקום אתה אוכל ואי אתה אוכל מה שאתה זובח במקום קרוב פרט לחולין שנשחטו בעזרה

ואין לי אלא תמימים

דף נח עמוד א

הראוים ליקרב מנין לרבות בעלי מומין מרבה אני בעלי מומין שכן מין המכשיר ומנין לרבות את החיה מרבה אני את החיה שהיא בשחיטה כבהמה מנין לרבות את העופות ת"ל ושחטו ושחט אותו ושחט אותו

יכול לא ישחוט ואם שחט ישליכנו לפני כלבים תלמוד לומר (שמות כב, ל) לכלב תשליכון אותו אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך חולין שנשחטו בעזרה

אשכחינהו מר יהודה לרב יוסף ולרב שמואל בריה דרבה בר בר חנה דהוו קיימי אפיתחא דבי רבה אמר להו תניא המקדש בפטר חמור בבשר בחלב ובחולין שנשחטו בעזרה ר' שמעון אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת אלמא חולין שנשחטו בעזרה לר' שמעון לאו דאורייתא

ורמינהו ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חיה שנשחטה בעזרה אישתיקו

אתו לקמיה דרבה אמר להו פלגא אוקמינכי הב"ע כגון שנשחטה ונמצאת טריפה ור"ש לטעמיה

דתניא השוחט את הטריפה וכן השוחט ונמצאת טריפה זה וזה חולין בעזרה ר"ש מתיר בהנאה וחכמים אוסרים

מכרן וקידש בדמיהן מקודשת מנלן מדגלי רחמנא בעבודת כוכבים (דברים ז, כו) והיית חרם כמוהו כל שאתה מהייה הימנה הרי הוא כמוהו מכלל דכל איסורים שבתורה שרו

ונילף מינה משום דהוה עבודת כוכבים ושביעית שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין

עבודת כוכבים הא דאמרן שביעית מאי היא (ויקרא כה, יב) יובל היא קודש תהיה לכם מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת דמיה

אי מה קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף שביעית תופסת דמיה ויוצאה לחולין תלמוד לומר תהיה בהוייתה תהא

כיצד לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערים בשביעית בבשר דגים יצא בשר נכנסו דגים בדגים יין יצאו דגים נכנס יין ביין שמן יצא יין נכנס שמן הא כיצד אחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור

הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר מיעוטי כתיבי כתיב הכא (דברים ז, כו) כי חרם הוא וכתיב התם (ויקרא כה, יא) יובל היא היא אין מידי אחרינא לא

מתני' המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות ובמי חטאת ובאפר חטאת הרי זו מקודשת ואפילו ישראל

גמ' אמר עולא טובת הנאה אינה ממון איתיביה רבי אבא לעולא המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות במי חטאת ובאפר פרה הרי זו מקודשת ואפילו ישראל

א"ל הכא בישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן וקא סבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין

בעא מיניה ר׳ חייא בר אבין מרב הונא טובת הנאה ממון או אינה ממון אמר ליה תניתוה המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות במי חטאת ובאפר פרה הרי זו מקודשת ואפילו ישראל א״ל ולאו אוקימנא בישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן

דף נח עמוד ב

א״ל הוצאה את איכסיף הוא סבר משמעתא קאמר ליה א״ל הכי קאמינא רב אסי דהוצל קאי כותיך

נימא כתנאי הגונב טבלו של חבירו משלם לו דמי טבלו של חבירו דברי רבי ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר אינו משלם אלא דמי חולין שבו מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר טובת הנאה ממון ומר סבר טובת הנאה אינה ממון

לא דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון והכא בטבלים שנפלו לו מבית אבי אמו כהן ובמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין קמיפלגי מר סבר כמי שהורמו דמיין ומ״ס לאו כמי שהורמו דמיין

ואיבעית אימא דכולי עלמא כמי שהורמו דמיין וטובת הנאה אינה ממון והכא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל חיטה אחת פוטרת את הכרי

דמר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל

ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו דשמואל והכא היינו טעמא דרבי דקנסוהו רבנן לגנב

ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא היינו טעמא דרבי יוסי בר׳ יהודה דקנסוהו רבנן לבעל הבית דלא איבעי ליה לשהויה לטיבליה

תנן המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות במי חטאת ובאפר פרה הרי זו מקודשת ואף על פי ישראל ורמינהו הנוטל שכר לדון דיניו בטלים להעיד עדותו בטלה להזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה

אמר אביי לא קשיא כאן בשכר הבאה ומילוי כאן בשכר הזאה וקידוש

דיקא נמי דקתני הכא במי חטאת ובאפר פרה וקתני התם להזות ולקדש שמע מינה

הדרן עלך האיש מקדש

מתני׳ **האומר** לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית והלך וקדשה לעצמו מקודשת לשני וכן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני בת ישראל לכהן תאכל בתרומה

מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת ואינה מקודשת בת ישראל לכהן או בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה

גמ׳ האומר לחבירו צא וקדש תנא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות ותנא דידן הלך נמי דקתני הלך ברמאות

מאי שנא הכא דקתני האומר לחבירו

דף נט עמוד א

ומאי שנא התם דקתני האומר לשלוחו

הכא רבותא קמ״ל והתם רבותא קמ״ל הכא רבותא קמ״ל דאי תנא שלוחו הוה אמינא שלוחו הוא דהוי רמאי דסמכה דעתיה סבר עבד לי שליחותי אבל חבירו דלא סמכה דעתיה אימא לא ליהוי רמאי

התם רבותא קמ״ל דאי תנא האומר לחבירו הוה אמינא חבירו הוא דכי קדשה במקום אחר אינה מקודשת דסבר לא טרח אבל שלוחו דטרח אימא מראה מקום הוא לו קמ״ל

רבין חסידא אזיל לקדושי ליה איתתא לבריה קידשה לנפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות לא יהבוה ניהליה איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא מקדש לה

רבה בר בר חנה יהיב ליה זוזי לרב אמר זבנה ניהלי להאי ארעא אזל זבנה לנפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות באגא דאלימי הוה ליה לרב נהגי ביה כבוד לרבה בר בר חנה לא נהגי ביה כבוד איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא זבין לה

רב גידל הוה מהפיך בההיא ארעא אזל רבי אבא זבנה אזל רב גידל קבליה לרבי זירא אזל רבי זירא וקבליה לרב יצחק נפחא אמר ליה המתן עד שיעלה אצלנו לרגל כי סליק אשכחיה אמר ליה עני מהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו מאי

אמר ליה נקרא רשע ואלא מר מאי טעמא עבד הכי א״ל לא הוה ידענא השתא נמי ניתבה ניהליה מר א״ל זבוני לא מזבנינא לה דארעא קמייתא היא ולא מסמנא מילתא אי בעי במתנה נישקליה

רב גידל לא נחית לה דכתיב (משלי טו, כז) ושונא מתנות יחיה רבי אבא לא נחית לה משום דהפיך בה רב גידל לא מר נחית לה ולא מר נחית לה ומיתקריא ארעא דרבנן

וכן האומר לאשה התקדשי לי כו׳ לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת ואע״פ שנתאכלו המעות

מאי טעמא הני זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו

לפקדון לא דמו פקדון ברשותא דמרא קא מתאכלי והני ברשותא דידה קא מתאכלי למלוה נמי לא דמו מלוה להוצאה ניתנה הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה

לא בא אחר וקידשה וחזרה בה מהו ר׳ יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ריש לקיש אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור

איתיביה ר׳ יוחנן לריש לקיש ביטל אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה והא הכא דדיבור ודיבור הוא וקאתי דיבור ומבטל דיבור שאני נתינת מעות ליד אשה דכי מעשה דמו ולא אתי דיבור ומבטל מעשה

איתיביה השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל והא נתינת גט ליד שליח דכי נתינת מעות ליד אשה דמי וקתני הרי זה בטל

התם נמי כל כמה דלא מטא גיטא לידה דיבור ודיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור

איתיביה ר״ל לר׳ יוחנן כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה

דף נט עמוד ב

מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אין מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה בשלמא מיד מעשה לא מפקה דלא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיהא תפיק

שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי וכדרב פפא דרב פפא רמי כתיב (ויקרא יא, לח) כי יתן וקרינן כי יותן הא כיצד

כי יותן דומיא דכי יתן מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה

רב זביד מתני להא שמעתתא אהא וכן היא שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קידושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו אין קידושיה קידושין

לא קדשה את עצמה וחזרה בה מהו רבי יוחנן אמר חוזרת ור״ל אמר אינה חוזרת ר׳ יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ר״ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור

איתיביה רבי יוחנן לר״ל ביטל אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שקדם בעל הבית ותרם את כריו דהוה ליה מעשה

איתיביה ריש לקיש כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אינה מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה בשלמא מיד מעשה לא מפקה לא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיהא תפיק

א״ל שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי וכדרב פפא דרב פפא רמי כתיב כי יתן וקרינן כי יותן הא כיצד כי יותן דומיא דיתן מה יתן דניחא ליה אף יותן נמי דניחא ליה

איתיביה רבי יוחנן לר״ל השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל תיובתא דר״ל תיובתא

והילכתא כוותיה דר״י ואפילו בקמייתא ואע״ג דאיכא למימר שאני נתינת מעות ליד אשה דכמעשה דמי אפילו הכי אתי דיבור ומבטל דיבור

קשיא הילכתא אהילכתא אמרת הילכתא כרבי יוחנן וקיימא לן הילכתא כרב נחמן דאיבעיא להו מהו שיחזור ויגרש בו

רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו וקיימא לן הילכתא כותיה דרב נחמן נהי דבטליה מתורת שליח מתורת גט לא בטליה

מקודשת לשני אמר רב מקודשת לשני לעולם ושמואל אמר מקודשת לשני עד ל׳ יום לאחר ל׳ יום פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון

יתיב רב חסדא וקא קשיא ליה קידושי שני במאי פקעי אמר ליה רב יוסף מר אירשא מתני לה וקשיא ליה רב יהודה אסיפא מתני לה ולא קשיא ליה

מעכשיו ולאחר שלשים יום וכו׳ אמר רב מקודשת ואינה מקודשת לעולם ושמואל אמר מקודשת ואינה מקודשת אלא עד ל׳ יום לאחר ל׳ פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון

לרב מספקא ליה אי תנאה הואי אי חזרה הואי לשמואל פשיטא ליה דתנאה הואי

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט

ונימא רב הלכה כרבנן ונימא שמואל הלכה כרבי צריכא דאילו אמר רב הלכה כרבנן הוה אמינא התם דלרחוקה קאתי אבל הכא דלקרובה קאתי אימא מודה ליה לשמואל דתנאה הואי

ואי אמר שמואל הלכה כרבי הוה אמינא התם הוא דאין גט לאחר מיתה אבל הכא דיש קידושין לאחר ל׳ אימא מודי ליה לרב צריכא

אמר אביי ולטעמיה דרב בא אחד ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל׳ יום ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרים יום

דף ס עמוד א

ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרה ימים מראשון ומאחרון צריכה גט מאמצעי אינה צריכה גט

מה נפשך אי תנאה הואי דקמא קידושי דהנך לאו קידושי אי חזרה הואי דבתרא קידושי דהנך לאו קידושי

פשיטא מהו דתימא האי לישנא משמע תנאה ומשמע חזרה ותיבעי גיטא מכל חד וחד קמ״ל

עולא אמר רבי יוחנן אפי׳ מאה תופסין בה וכן אמר ר׳ אסי אמר רבי יוחנן אפילו מאה תופסין בה אמר ליה רב משרשיא בריה דרב אמי לר׳ אסי אסברה לך טעמא דרבי יוחנן שוו נפשיה כי שרגא דליבני דכל חד וחד רוחא לחבריה שבק

מתיב רב חנינא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת

בשלמא לרב מסייעא ליה לשמואל נמי הא מני רבנן היא ואנן דאמרי כרבי

אלא לר׳ יוחנן דאמר שיורא הוי כל גיטא דמשייר בה ולא כלום הוא יבומי מייבם

אמר רבא גט להוציא ומיתה להוציא מה ששייר גט גמרתו מיתה אמר ליה אביי מי דמי גט מוציאה מרשות יבם מיתה מכנסה לרשות יבם

אלא אמר אביי התם טעמא מאי גזירה משום מהיום אם מתי הרי זה גט

ונגזור מהיום אם מתי דתחלוץ אטו מהיום ולאחר מיתה אם אתה אומר חולצת מתייבמת

הכא נמי אם אתה אומר חולצת מתייבמת תתייבם ואין בכך כלום חששא דרבנן הוא

מתני׳ האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתן לך מאתים זוז הרי זו מקודשת והוא יתן על מנת שאתן לך מכאן ועד ל׳ יום נתן לה בתוך שלשים מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

ע״מ שיש לי מאתים זוז הרי זו מקודשת ויש לו על מנת שאראך מאתים זוז הרי זו מקודשת ויראה לה ואם הראה על השלחן אינה מקודשת

גמ׳ איתמר רב הונא אמר והוא יתן רב יהודה אמר לכשיתן רב הונא אמר והוא יתן תנאה הוי מקיים תנאה ואזיל רב יהודה אמר לכשיתן לכי יהיב הוו קידושי השתא מיהא לא הוו קידושי

מאי בינייהו איכא בינייהו שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר לרב הונא לא הוו קידושי לרב יהודה הוו קידושי

ותנן נמי גבי גיטין כי האי גוונא האומר לאשה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז הרי זו מגורשת והיא תתן איתמר רב הונא אמר והיא תתן רב יהודה אמר לכשתתן רב הונא אמר והיא תתן תנאה הוי מקיימא תנאה ואזלה רב יהודה אמר לכשתתן לכי יהיבה ליה הוא דהוי גט השתא מיהא לא הוי גט

דף ס עמוד ב

מאי בינייהו איכא בינייהו שנתקרע הגט או שאבד לרב הונא הוי גט לרב יהודה לא הוי גט

וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין בהא קאמר רב הונא משום דלקרובה קאתי אבל גירושין דלרחקה קאתי אימא מודי ליה לרב יהודה

ואי איתמר בהך בהך קאמר רב הונא משום דאיהו לא כסיף ליה למתבעה אבל הכא דאיהי כסיפא לה למיתבעיה אימא מודי ליה לרב יהודה צריכא

מיתיבי הרי זה גיטך ע״מ שתתני לי מאתים זוז אע״פ שנתקרע הגט או שאבד הרי זו מגורשת לאחר לא תנשא עד שתתן

ועוד תניא אמר לה הרי זה גיטך ע״מ שתתני לי מאתים זוז ומת נתנה אין זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם רשב״ג אומר נותנת לאחיו או לאביו או לאחד מן הקרובים

עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר לי ולא ליורשיי ומר סבר אפי׳ ליורשיי דכולי עלמא מיהא תנאה הוי תיובתא דרב יהודה

אמר לך רב יהודה הא מני רבי היא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע״מ כאומר מעכשיו דמי ופליגי רבנן עליה ואנא דאמרי כרבנן

גופא אמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע״מ כאומר מעכשיו דמי אמר רבי זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עליה

כי סלקי להתם אשכחיה לרבי אסי דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן הכל מודים באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא מהיום ולאחר מיתה

והתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט

ולרב יהודה דאמר בעל מנת נמי פליגי אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ניפלגי בעל מנת

להודיעך כח דרבי דמהיום ולאחר מיתה נמי הרי זה גט וניפלגי בעל מנת להודיעך כח דרבנן כח דהיתירא עדיף

על מנת שאתן לך מכאן וכו׳ פשיטא מהו דתימא לאו תנאה הוא ולזרוזיה קאמר קמ״ל

על מנת שיש לי מאתים זוז וכו׳ וניחוש שמא יש לו ועוד תניא חיישינן שמא יש לו

לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק

ע״מ שאראך מאתים זוז וכו׳ תנא לא נתכונה אלא לראות משלו ואם הראה לה על השלחן אינה מקודשת פשיטא לא צריכא דאע״ג דנקט דמי בעיסקא

מתני׳ על מנת שיש לי בית כור עפר הרי זו מקודשת ויש לו על מנת שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת על מנת שאראך בית כור עפר הרי זו מקודשת ויראנה ואם הראה בבקעה אינה מקודשת

גמ׳ וניחוש שמא יש לו ועוד תניא חיישינן שמא יש לו ל״ק הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק

למה לי למיתנא גבי ארעא ולמה לי למיתנא גבי זוזי צריכא דאי אשמעינן גבי זוזי משום דעבידי אינשי דמצנעי אבל ארעא אימא אי דאית ליה ארעא קלא אית ליה קמ״ל

על מנת שיש לי במקום פלוני אם יש לו וכו׳ פשיטא מהו דתימא אמר לה מאי נפקא לך מינה אנא טרחנא ומייתינא קמשמע לן

על מנת שאראך בית כור עפר תאנא לא נתכוונה זו אלא לראות משלו ואם הראה בבקעה אינה מקודשת פשיטא לא צריכא דנקיט בדיסתורא

גבי הקדש תנן

דף סא עמוד א

המקדיש שדהו בשעת היובל נותן בזרע חומר שעורים חמשים שקל כסף היו נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה

והוינן בה נהי דבהדי ארעא לא קדשו נקדשו באפי נפשייהו וכי תימא כמה דלא הוי בית כור לא חשיב ורמינהו

שדה מה ת״ל לפי שנאמר (ויקרא כז, טז) זרע חומר שעורים בחמשים אין לי אלא שהקדיש בענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה תרקב וחצי תרקב ואפי׳ רובע מנין ת״ל שדה מכל מקום

אמר מר עוקבא בר חמא הכא בנקעים מלאים מים עסקינן משום דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים גבוהים ש״מ

אי הכי אפילו פחות מיכן נמי הנהו נאגני דארעא מיקרו שדרא דארעא מקרו

גבי מכר תנן האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך והיו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אין נמדדים עמה פחות מכאן נמדדים עמה ואמר מר עוקבא בר חמא אע״פ שאין מלאים מים

מ״ט אמר רב פפא לפי שאין אדם רוצה שיתן את מעותיו בשדה אחת ויראה לו כשנים וכשלשה מקומות

הכא מאי להקדש מדמינן לה או למכר מדמינן לה מסתברא להקדש מדמינן לה דאמר לה אנא טרחנא וזרענא ומייתינא

מתני׳ ר׳ מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי שנאמר (במדבר לב, כט) ויאמר אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתיב ואם לא יעברו חלוצים

רבי חנינא בן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפי׳ בארץ כנען לא ינחלו

גמ׳ שפיר קאמר ליה ר׳ חנינא בן גמליאל לר״מ אמר לך רבי מאיר אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען

דף סא עמוד ב

למה לי שמע מינה לתנאי כפול הוא דאתא

ור׳ חנינא בן גמליאל (אמר) אי לא כתב רחמנא בארץ כנען הוה אמינא (במדבר לב, ל) ונאחזו בתוככם בארץ גלעד אבל ארץ כנען כלל לא ורבי מאיר בתוככם כל היכא דאית לכו משמע

תניא אמר רבי חנינא בן גמליאל משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מחלק נכסיו לבניו אמר פלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יתן מאתים זוז ויירש שדה פלונית ואם לא יתן יירש עם אחיו בשאר נכסים

מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו

והא לא דמיא משל למתניתין התם קתני יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו אלמא כפילה לארץ גלעד נמי מהני

והכא קתני מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו אלמא כפילה לשאר נכסים הוא דקמהני

לא קשיא הא מקמי דנימא ליה רבי מאיר ונאחזו

הא לבתר דנימא ליה ר׳ מאיר ונאחזו

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב (בראשית ד, ז) אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא לר׳ חנינא למה לי סלקא דעתך אמינא אם תיטיב אגרא אם לא תיטיב לא אגרא ולא דינא קא משמע לן

בשלמא לר׳ מאיר היינו דכתיב (בראשית כד, מא) אז תנקה מאלתי אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי

איצטריך סלקא דעתך אמינא היכא דניחא לה לדידה ולא ניחא ליה לדידהו מייתי בעל כרחייהו קא משמע לן

אם לא תאבה האשה למה לי איצטריך סד״א היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידה נייתי בעל כרחה קא משמע לן

בשלמא לר׳ מאיר היינו דכתיב (ויקרא כו, ג) אם בחקותי תלכו (ויקרא כו, טו) ואם בחקותי תמאסו אלא לר׳ חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך ס״ד אמינא אם בחקותי תלכו ברכה אם בחקותי תמאסו לא ברכה ולא קללה קא משמע לן

בשלמא לר״מ היינו דכתיב (ישעיהו א, יט) אם תאבו ושמעתם וגו׳ ואם תמאנו ומריתם וגו׳ אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי אצטריך סד״א אם תאבו טובה ואם תמאנו לא טובה ולא רעה קמ״ל

מאי

דף סב עמוד א

חרב תאכלו אמר רבא מילחא גללניתא נהמא דשערי אקושא ובצלי דאמר מר פת פורני חריבה במלח ובצלים קשים לגוף כחרבות

בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו דכתיב (במדבר ה, יט) אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי אלא לרבי מאיר חנקי מיבעי ליה אמר ר׳ תנחום הנקי כתיב

בשלמא לר׳ מאיר היינו דכתיב הנקי אלא לרבי חנינא ב״ג למה לי אצטריך סד״א אם לא שכב איש הנקי ואם שכב לא הנקי ולא חנקי אלא איסורא בעלמא קמ״ל

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב (במדבר יט, יב) הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא וגו׳ אלא לרבי חנינא ב״ג למה לי

אצטריך סד״א מצות הזאה בשלישי ובשביעי והיכא דעבד בחד מינייהו עבד קמ״ל

(במדבר יט, יט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי למה לי אצטריך סד״א שלישי למעוטי שני שביעי למעוטי ששי דקא ממעט בימי טהרה אבל היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא שפיר דמי קמ״ל

(במדבר יט, יט) וחטאו ביום השביעי למה לי אצטריך סד״א הני מילי לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגיא קמ״ל

מתני׳ המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה והרי היא כהנת עניה והרי היא עשירה עשירה והרי היא עניה הרי זו מקודשת מפני שלא הטעתו

האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר או לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך או לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת

וכן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי אינה מקודשת (אם היתה אשת חברו מעוברת והוכר עוברה דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת)

גמ׳ תנן התם אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה

בעא מיניה רב אסי מר׳ יוחנן אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לכשיתלשו ונתלשו מהו א״ל כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי

איתיביה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת

בשלמא כולהו לאו בידו אלא גר הוי בידו גר נמי לאו בידו דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן

דף סב עמוד ב

גר צריך שלשה מ״ט (ויקרא כד, כב) משפט כתיב ביה כדין מי יימר דמזדקקו ליה הני תלתא

מתקיף לה ר׳ אבא בר ממל אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו ואמר הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרריך ה״נ דהוו קידושין הכי השתא התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת

ואלא הא דאמר ר׳ אושעיא הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך אינה מקודשת ה״נ לר׳ יוחנן דהוו קידושין נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה

תפשוט דבעי רב אושעיא הנותן שתי פרוטות לאשה באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשיך תפשוט מינה דלא הוו קידושין דלמא כי היכי דתפסי קידושין השתא תפסי נמי לאחר כן

תניא כותיה דרבי יוחנן אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה כיצד אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לא אמר כלום אבל אמר לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין

יתר על כן א״ר אליעזר בן יעקב אפילו אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לכשיביאו שליש ויתלשו והביאו שליש ונתלשו דבריו קיימין

אמר רבה לא א״ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת אבל באגם לא רב יוסף אמר אפילו באגם מאי משמע דהאי אגם לישנא דבוצלנא הוא אר״א דאמר קרא (ישעיהו נח, ה) הלכוף כאגמון ראשו

כמאן אזלא הא דתניא האומר לחברו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום וא״ר חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין כמאן אי כרבה כשהוכר עוברה אי כרב יוסף אע״פ שלא הוכר עוברה

ואיכא דאמרי אמר רבה לא א״ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת דבי כיבשא אבל בשחת דבי שקיא לא רב יוסף אמר אפילו בשחת דבי שקיא

כמאן אזלא הא דתניא האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימים כמאן כשהוכר עוברה ודברי הכל

אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי ורבי מאיר כולהו סבירא להו אדם מקנה דשלב״ל רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן רבי דתניא

דף סג עמוד א

(דברים כג, טז) לא תסגיר עבד אל אדוניו רבי אומר בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר היכי דמי אמר רב נחמן בר יצחק כגון דכתב ליה לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו

רבי מאיר דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ לך יבמיך אינה מקודשת רבי מאיר אומר מקודשת רבי יוחנן הסנדלר אומר אינה מקודשת

רבי יהודה הנשיא אומר מקודשת ומה טעם אמרו אינה מקודשת משום איבה

ונחשוב נמי רבי יהודה הנשיא היינו רבי היינו ר׳ יהודה הנשיא

ונחשוב נמי רבי עקיבא דתניא קונם שאני עושה לפיך אין צריך להפר

רבי עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי לו האיתמר עלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהם וידים איתנהו בעולם

מתני׳ האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל דבר עליה לשלטון ועשה עמה כפועל מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

גמ׳ אמר ריש לקיש והוא שנתן לה שוה פרוטה ובשכר לא והתניא בשכר שהרכבתיך על החמור שהושבתיך בקרון או בספינה אינה מקודשת

בשכר שארכיבך על החמור שאושיבך בקרון או בספינה מקודשת וכי תימא ה״נ בדיהב לה שוה פרוטה והא בשכר קאמר

ועוד תניא שב עמי בצוותא ואקדש לך שחוק לפני רקוד לפני עשה כדימוס הזה שמין אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכי תימא ה״נ בדיהב לה שוה פרוטה והא שמין אותו קאמר תיובתא דריש לקיש

אמר לך ריש לקיש האי תנא ברא סבר אינה לשכירות אלא לבסוף ותנא דידן סבר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף

ומאי דוחקיה דריש לקיש לאוקמיה למתניתין בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ובדיהב לה

אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני על מנת ניתני בשכר אלא ש״מ כל על מנת היכא דיהב לה הוא

מתני׳ על מנת שירצה אבא רצה האב מקודשת ואם לאו אינה מקודשת מת האב הרי זו מקודשת מת הבן מלמדין האב לומר שאינו רוצה

גמ׳ מאי על מנת שירצה אבא אילימא עד דאמר אבא אין אימא מציעתא מת האב הרי זו מקודשת והא לא אמר אין אלא

דף סג עמוד ב

על מנת שישתוק אבא אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה אמאי והא שתיק אלא אמר לה על מנת שלא ימחה אבא

רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא א״ר ינאי אין אמר ריש לקיש ש״מ לדרבי ינאי דחקינן ומוקמינן מתני׳ בתרי טעמא ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא

רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצה אבא ע״מ שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום

מתני׳ קדשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן זה אמר אני קידשתיה וזה אמר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס

גמ׳ אמר רב נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס נאמן ליתן גט אין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכנוס אימא יצרו תוקפו

רב אסי אמר אף נאמן לכנוס ומודה רב אסי באומרת נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר קידשתיה שאין נאמן לכנוס

תנן רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיובתא דרב אמר לך רב שאני התם דכיון דאיכא אחר בהדיה אירתותי מירתת

תניא כוותיה דרב אסי קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר קידשתיה אף נאמן לכנוס כנסה ובא אחר ואמר אני קדשתיה לא כל הימנו לאוסרה עליו

האשה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתי אין נאמן לכנוס מפני שהיא מחפה עליו

איבעיא להו מהו לסקול על ידו רב אמר אין סוקלין ורב אסי אמר סוקלין

רב אמר אין סוקלין כי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה רב אסי אמר סוקלין לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב אמר רב אסי ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלים

ואמר רב אסי הני שמעתתא דידי מרפסן איגרי השתא ומה במקום שאם בא לכנוס כונס אמרת סוקלים מקום שאם בא לכנוס אין כונס אינו דין שסוקלין

ולא היא לאב הימניה רחמנא לדידה לא הימנה

ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה אין סוקלין ואזדא רב חסדא לטעמיה דאמר רב חסדא בני זה בן תשע שנים ויום אחד בתי זו בת ג׳ שנים ויום אחד נאמן לקרבן אבל לא למכות ולא לעונשין

תניא כוותיה דרב חסדא בני זה בן י״ג שנה ויום אחד בתי זו בת י״ב שנה ויום אחד

דף סד עמוד א

נאמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים אבל לא למכות ולעונשין

מתני׳ קדשתי את בתי קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו נאמן נשבית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן

גמ׳ מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רישא בידיה סיפא לאו בידיה

ולא והרי בידו להשיאה לחלל דקא פסלה מכהונה

הא לא קשיא כרבי דוסתאי בן יהודה דאמר בנות ישראל מקוה טהרה לחללין

והרי בידו להשיאה לממזר כרבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין

הרי בידו להשיאה אלמנה לכהן גדול וכר׳ סימאי דתניא ר׳ סימאי אומר מן הכל עושה ר׳ עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה (ויקרא כא, ז) לא יקח (ויקרא כא, ו) ולא יחלל חלולים עושה ואין עושה ממזרים

כר׳ ישבב דאמר בואו ונצווח על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר

הניחא לר׳ ישבב אי לטעמיה דנפשיה שפיר אלא אי לאפוקי מטעמא דר׳ סימאי קאתי הרי בידו להשיאה לחייבי עשה

אמר רב אשי ותסברא רישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקדשה בידו לגרשה ועוד אילו אמר האי דלא ניחא בגוה מי מצי מקדש ניהליה בעל כרחיה

אלא אמר רב אשי רישא רחמנא הימניה כרב הונא דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר (דברים כב, טז) את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה

בנישואין הימניה רחמנא לאב בשבוייה לא הימניה

מתני׳ מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן

גמ׳ אלמא נאמן להתיר ואין נאמן לאסור נימא מתניתין דלא כר׳ נתן

דתניא בשעת קידושין אמר יש לו בנים בשעת מיתה אמר אין לו בנים בשעת קידושין אמר אין לו אחים בשעת מיתה אמר יש לו אחים נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דברי רבי ר׳ נתן אומר אף נאמן לאסור

אמר רבא שאני התם כיון דבשעת מיתה קא הדר ביה אימא קושטא קאמר אמר ליה אביי ולאו כל דכן הוא השתא ומה התם דקא מרע ליה לדבוריה אמרת קושטא קאמר מתני׳ דלא קא מרע ליה לדבוריה לא כ״ש

אלא אמר אביי מתני׳ דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן כיון דלא מוחזק לן בבני ולא באחי אמר יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן לאו כל כמיניה דאסר לה אכולי עלמא ברייתא

דף סד עמוד ב

דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן מה לי לשקר מאי קאמר למיפטרה מיבם מצי אמר פטרנא לך בגיטא

רבי סבר מה לי לשקר כי עדים דמי ואתו עדים עקרי חזקה ורבי נתן סבר מה לי לשקר כי חזקה דמי לא אתי חזקה ועקרה חזקה לגמרי

מתני׳ המקדש את בתו סתם אין הבוגרות בכלל מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולות שבקטנות כולן אסורות חוץ מן הקטנה שבקטנות דברי ר׳ מאיר רבי יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות

קדשתי את בתי הקטנה ואיני יודע אם קטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנות שבגדולות כולן אסורות חוץ מן הגדולה שבגדולות דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות

גמ׳ הא קטנות בכלל שמעת

מינה קידושין שאין מסורים לביאה הוו קידושין הכא במאי עסקינן כשאין שם אלא גדולה וקטנה

והא בוגרות קתני מאי בוגרות בוגרות דעלמא

פשיטא בוגרות מאי עבידתייהו הכא במאי עסקינן דשויתיה שליח מהו דתימא כי מקבל קידושי אדעתא דידה קא מקבל קמ״ל לא שביק איניש מידי דאית ליה הנאה מיניה ועביד מידי דלית ליה הנאה מיניה

מי לא עסקינן דאמרה ליה קדושיי לך אפ״ה לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה

מי שיש לו שתי כיתי בנות וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהך קאמר ר׳ מאיר דכיון דאיכא זוטרא מינה להך גדולה קרי לה

אבל בהא אימא מודי ליה לר׳ יוסי דקטנה להך קטנה דכולהו קרי לה ואי איתמר בהא בהא קאמר ר׳ יוסי אבל בהך אימא מודי ליה לר״מ צריכא

למימרא דר״מ סבר מחית איניש נפשיה לספיקא ור׳ יוסי סבר לא מחית איניש לספיקא והאיפכא שמעינן להו דתנן הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא פסח אסור עד שיצא

עד פני פסח רבי מאיר אומר אסור עד שיגיע רבי יוסי אומר עד שיצא

אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב מוחלפת השיטה והתניא זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד פני רבי מאיר אומר עד שיצא רבי יוסי אומר עד שיגיע

אמר אביי מחלוקת בשתי כיתי בנות אבל בכת אחת דברי הכל גדולה ממש קטנה ממש אמצעית בשמה קרי לה

אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי אלא מעתה

דף סה עמוד א

אמצעית שבכת שניה תשתרי הכא במאי עסקינן בשאין שם אלא גדולה וקטנה

והכי נמי מסתברא דאם איתא דאיכא ליתנייה ולטעמיך אמצעית שבכת ראשונה דודאי ספיקא ואסירא ליה מי קתני לה

הכי השתא התם תנא קטנה דידה לאיסורא והוא הדין להך דקשישא מינה

הכא אם איתא דאיכא ניתנייה

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא הא פסח דכי כת אחת דמי ופליגי

אמר ליה התם בלישנא דעלמא קמיפלגי מר סבר עד פני הפסח עד קמי פיסחא ומר סבר עד דמיפני פיסחא

מתני׳ האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו היא אומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו

קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי הוא אסור בקרובות גדולה וגדולה מותרת בקרוביו הוא מותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו

קדשתי את בתך והיא אומרת לא קדשת אלא אותי הוא אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו הוא מותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרוביו

גמ׳ האומר לאשה קדשתיך וכו׳ וצריכא דאי אשמעינן גביה דידיה משום דגברא לא איכפת ליה ומיקרי אמר

אבל איהי אימא אי לאו דקים לה בדיבורה לא הות אמרה וליתסר איהו בקרובותיה קמ״ל

קידשתיך והיא אומרת וכו׳ הא תו למה לי איצטריך ס״ד אמינא מדאורייתא הימניה רחמנא לאב מדרבנן הימנוה לדידה ותיתסר ברתה בדיבורה קא משמע לן

קידשתי את בתך וכו׳ הא תו למה לי איידי דתנא הא תנא נמי הא

איתמר רב אמר כופין ושמואל אמר מבקשין אהייא אילימא אריש לאו כופין איכא ולא מבקשין איכא אלא אסיפא

בשלמא מבקשין לחיי אלא כופין אמאי אמר לא ניחא לי דאיתסר בקריבה

אלא שמעתתא אהדדי איתמר אמר שמואל מבקשין ממנו ליתן גט אמר רב אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה

איתמר נמי אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב כופין ומבקשין תרתי ה״ק מבקשין ממנו ליתן גט ואם נתן מעצמו כופין אותו ליתן כתובה

אמר רב יהודה המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו בעו מיניה מרב יהודה שניהם מודים מאי אין ולא ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו ואפי׳ שניהם מודים

איתיביה רבא לרב נחמן האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו אי דאיכא עדים אמאי מותרת בקרוביו ואי דליכא עדים אמאי אסור בקרובותיה אלא לאו בעד אחד

הכא במאי עסקינן כגון דאמר לה קידשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים

איתיביה המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב״ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני וב״ה אומרים צריכה הימנו גט שני היכי דמי אי דאיכא עדים מאי טעמייהו דב״ש ואי דליכא עדים מאי טעמייהו דבית הלל אלא לאו בעד אחד

וליטעמיך אימא סיפא ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאין צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גס בה ואי סלקא דעתך עד אחד מהימן מה לי מן האירוסין מה לי מן הנשואין

אלא הכא במאי עסקינן כגון דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה בית שמאי סברי לא

דף סה עמוד ב

אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ובית הלל סברי אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ומודים ודאי בנתגרשה מן האירוסין דלא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה מפני שאין לבו גס בה

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו ואפילו שניהם מודים אמר רבה בר רב הונא המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו מאן בי דינא רבה רב ואיכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא אמר רב המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו מאן בי דינא רבה רבי

מתיב רב אחדבוי בר אמי שנים שבאו ממדינת הים ואשה עמהם וחבילה עמהם זה אומר זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי וזה אומר זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי ואשה אומרת אלו שני עבדי וחבילה שלי צריכה שני גיטין וגובה כתובתה מן החבילה

היכי דמי אי דאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי להאי מי מצי אמרה אלו שני עבדי וחבילה שלי אלא לאו בעד אחד

ותסברא עד אחד בהכחשה מי מהימן אלא למישרי לעלמא דכ״ע לא פליגי דשרי

והכא הכי קאמר צריכה שני גיטין כדי לגבות כתובתה מן החבילה ור׳ מאיר היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה

מאי הוי עלה רב כהנא אמר אין חוששין לקידושיו רב פפא אמר חוששין לקדושיו אמר ליה רב אשי לרב כהנא מאי דעתיך דילפת דבר דבר מממון

אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי א״ל התם לא קא חייב לאחריני הכא קא חייב לאחריני

מר זוטרא ורב אדא סבא בני דרב מרי בר איסור פליג ניכסייהו בהדי הדדי אתו לקמיה דרב אשי אמרו ליה (דברים יט, טו) על פי שני עדים אמר רחמנא דאי בעי למיהדר לא מצי הדרי בהו ואנן לא הדרי

או דלמא לא מקיימא מלתא אלא בסהדי אמר להו לא איברו סהדי אלא לשקרי

אמר אביי אמר לו עד אחד אכלת חלב והלה שותק נאמן ותנא תונא אמר לו עד אחד אכלת חלב והלה אומר לא אכלתי פטור טעמא דאמר לא הא אישתיק מהימן

ואמר אביי אמר לו עד אחד נטמאו טהרותיך והלה שותק נאמן ותנא תונא עד אחד אומר נטמאו והלה אומר לא נטמאו פטור טעמא דאמר לא הא אישתיק מהימן

ואמר אביי אמר לו עד אחד

דף סו עמוד א

שורך נרבע והלה שותק נאמן ותנא תונא ושנעבדה בו עבירה ושהמית על פי עד אחד או ע״פ הבעלים נאמן האי ע״פ עד אחד היכי דמי אי דקא מודו בעלים היינו ע״פ הבעלים אלא לאו דשתיק

וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא אי לאו דקים ליה בנפשיה דעבד חולין בעזרה לא הוה מייתי

אבל נטמאו טהרותיך מימר אמרינן האי דשתיק דסבר חזי ליה בימי טומאתו

ואי אשמעינן הא משום דקא מפסיד ליה בימי טהרתו אבל שורו נרבע מימר אמר כל השוורים לאו לגבי מזבח קיימי צריכא

איבעיא להו אשתו זינתה בעד אחד ושותק מהו אמר אביי נאמן רבא אמר אינו נאמן הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים

אמר אביי מנא אמינא לה דההוא סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמיה דמר שמואל יומא חד נגה ליה ולא הוה קאתי שדר שליחא אבתריה אדאזיל שליח בחדא אורחא אתא איהו בחדא כי אתא שליח אמר אשתו זינתה אתא לקמיה דמר שמואל א״ל אי מהימן לך זיל אפקה ואי לא לא תפיק

מאי לאו אי מהימן עלך דלאו גזלנא הוא ורבא אי מהימן לך כבי תרי זיל אפקה ואי לא לא תפקה

ואמר אביי מנא אמינא לה דתניא מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה וקרא לכל חכמי ישראל אמר להם אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו

והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך לבם של פרושים עליך ומה אעשה הקם להם בציץ שבין עיניך הקים להם בציץ שבין עיניו

היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידיה שמו ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך ינאי המלך רב לך כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן שהיו אומרים אמו נשבית במודיעים ויבוקש הדבר ולא נמצא ויבדלו חכמי ישראל בזעם

ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך הדיוט שבישראל כך הוא דינו ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך ומה אעשה אם אתה שומע לעצתי רומסם ותורה מה תהא עליה הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד

אמר רב נחמן בר יצחק מיד נזרקה בו אפיקורסות דהוה ליה למימר תינח תורה שבכתב תורה שבעל פה מאי מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה ויהרגו כל חכמי ישראל והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה

היכי דמי אילימא דבי תרי אמרי אישתבאי ובי תרי אמרי לא אישתבאי מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני

אלא בעד אחד וטעמא דקא מכחשי ליה בי תרי הא לאו הכי מהימן

ורבא לעולם תרי ותרי וכדאמר רב אחא בר רב מניומי בעדי הזמה הכא נמי בעדי הזמה

ואיבעית אימא כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק שפחה הכניסו תחתיה

אמר רבא

דף סו עמוד ב

מנא אמינא לה דתנן אמר ר׳ שמעון מעשה במגורה של דסקים ביבנה שהיתה עומדת בחזקת שלימה ומדדו ונמצאת חסירה

כל טהרות שנעשו על גבה היה ר׳ טרפון מטהר ור׳ עקיבא מטמא אמר רבי טרפון מקוה זה בחזקת שלם הוא עומד מספק אתה בא לחסרו אל תחסרנו מספק אמר רבי עקיבא אדם זה בחזקת טמא הוא עומד מספק אתה בא לטהרו אל תטהרנו מספק

אמר רבי טרפון משל לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה שעבודתו כשירה אמר רבי עקיבא משל לעומד ומקריב ע״ג המזבח ונודע שהוא בעל מום שעבודתו פסולה

אמר רבי טרפון אתה דימיתו לבעל מום ואני דמיתיו לבן גרושה או לבן חלוצה נראה למי דומה אי דומה לבן גרושה ולבן חלוצה נדוננו כבן גרושה או כבן חלוצה אם דומה לבעל מום נדוננו כבעל מום

התחיל רבי עקיבא לדון מקוה פסולו ביחיד ובעל מום פסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו בשנים

דבר אחר מקוה פסולו בגופו בעל מום פסולו בגופו ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו מאחרים אמר ליה ר׳ טרפון עקיבא כל הפורש ממך כפורש מן החיים

האי בעל מום שפסולו ביחיד היכי דמי אי דקא מכחיש ליה מי מהימן אלא דשתיק

ודכותיה גבי בן גרושה ובן חלוצה דשתיק וקתני מקוה פסולו ביחיד ובעל מום פסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו בשנים

ואביי אמר לעולם דקא מכחיש ליה ודקאמרת אמאי מהימן דאמר ליה שלח אחוי והיינו דקתני מקוה פסולו בגופו ובעל מום פסולו בגופו ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו מאחרים

ובן גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא (במדבר כה, יג) והיתה לו ולזרעו אחריו בין זרע כשר ובין זרע פסול

אבוה דשמואל אמר מהכא (דברים לג, יא) ברך ה׳ חילו ופועל ידיו תרצה אפילו חולין שבו תרצה

רבי ינאי אמר מהכא (דברים כו, ג) ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו אלא זה כשר ונתחלל

בעל מום דעבודתו פסולה מנלן אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא (במדבר כה, יב) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום כשהוא שלם ולא כשהוא חסר והא שלום כתיב אמר רב נחמן וי״ו דשלום קטיעה היא

מתני׳ כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר ואיזה זו זו כהנת לויה וישראלית שנשאו לכהן לוי וישראל

וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום ואיזה זו זו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין

וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה על אחרים קידושין הולד ממזר ואיזה זה זה הבא על אחת מכל העריות שבתורה וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואיזה זה זה ולד שפחה ונכרית

גמ׳ כל מקום שיש קידושין אמר ליה רבי שמעון לרבי יוחנן כללא הוא דכל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר הרי

דף סז עמוד א

גר שנשא ממזרת דיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הפגום דתניא גר שנשא ממזרת הולד ממזר דברי רבי יוסי אמר ליה מי סברת מתני׳ ר׳ יוסי היא מתניתין ר׳ יהודה היא דאמר גר לא ישא ממזרת ויש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום

וניתנייה תנא כל מקום דסיפא לאתויי

ואיבעית אימא לעולם רבי יוסי היא ותנא איזו זו למעוטי

ואיזו זו ותו לא והרי חלל שנשא בת ישראל דיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר הא לא קשיא כר׳ דוסתאי בן ר׳ יהודה ס״ל

והרי ישראל שנשא חללה דיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר תנא כל מקום דרישא לאתויי

וניתנייה בהדיא משום דלא מתני לה היכי ניתני כהנת ולויה וישראלית וחללה שנשאת לכהן לוי וישראל וחללה לכהן מי חזיא

והאיכא דרבה בר בר חנה דאמ׳ רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוי

תנא כל מקום דרישא לאתויי ולרב דימי דאמר שני הוי תנא איזו זו למעוטי

והאיכא דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן באומות הלך אחר הזכר

נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם תנא איזו זו למעוטי

האי מאי אי אמרת בשלמא מתניתין רבי יהודה היא כל מקום דרישא לאתויי ישראל שנשא חללה ודרבה בר בר חנה איזו זו למעוטי דרב דימי ורבין

דף סז עמוד ב

כל מקום דסיפא לאתויי גר שנשא ממזרת אלא אי אמרת רבי יוסי היא כל מקום דרישא כדאמרן איזו זו כדאמרן אלא כל מקום דסיפא לאתויי מאי

ולטעמיך לר׳ יהודה איזו זו דסיפ׳ למה לי אלא איידי דתנא רישא איזו זו תנא סיפא איזו זו ה״נ איידי דתנא רישא כל מקום תנא נמי סיפא כל מקום

גופא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן באומות הלך אחר הזכר נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם

מאי באומות הלך אחר הזכר כדתניא מנין לא׳ מן האומות שבא על הכנענית והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד

תלמוד לומר (ויקרא כה, מה) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו יכול אף עבד שבא על שפחה מן האומות והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד ת״ל (ויקרא כה, מה) אשר הולידו בארצכם מן הנולדין בארצכם ולא מן הגרים בארצכם

נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם במאי אילימא במצרי שנשא עמונית מאי פגום איכא עמוני ולא עמונית

אלא בעמוני שנשא מצרית ואי זכר הוי האי שדיא אבתריה דידיה ואם נקבה הויא שדיא אבתרה דידה

כל שאין לה עליו קידושין מנא הני מילי דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן ומטו בה משום דרבי ינאי ורב אחא בריה דרבא ומטו בה משום רבי יוסי הגלילי אמר קרא (דברים כד, ב) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר לאחרים ולא לקרובים

מתקיף לה רבי אבא ואימא לאחר ולא לבן בן בהדיא כתיב ביה (דברים כג, א) לא יקח איש את אשת אביו אחר למה לי שמע מינה לאחרים ולא לקרובים

ואימא אידי ואידי לבן הא לכתחילה והא דיעבד

לכתחילה מאחות אשה נפקא ומה אחות אשה בכרת לא תקדש חייבי מיתות בית דין לא כל שכן

ואימא אדי ואידי באחות אשה הא לכתחילה הא דיעבד אין הכי נמי

אשכחן אחות אשה שאר עריות מנלן ילפינן מאחות אשה מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ולא תפסי בה קידושין אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת לא תפסי בה קידושין

בשלמא כולהו אתיין אלא אשת איש ואשת אח איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן אין לה היתר במקום מצוה תאמר באשת אח שיש לה היתר במקום מצוה

אשת איש נמי איכא למיפרך מה להנך שכן אין לה היתר בחיי אוסרן תאמר באשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרן

אלא א״ר יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא (ויקרא יח, כט) כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הוקשו כל העריות כולם לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין אף כל עריות כולם לא תפסי בה קידושין

אי הכי

דף סח עמוד א

אפילו נדה נמי אלמה אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר אמר חזקיה אמר קרא (ויקרא טו, כד) ותהי נדתה עליו אפילו בשעת נדתה תהא בה הויה

מכדי איכא לאקושה לנדה ואיכא לאקושה לאחות אשה מאי חזית דמקשת להו לאחות אשה אקשה לנדה קולא וחומרא לחומרא מקשינן

רב אחא בר יעקב אמר אתיא בק״ו מיבמה ומה יבמה שהיא בלאו לא תפסי בה קידושין חייבי מיתות וחייבי כריתות לא כל שכן אי הכי שאר חייבי לאוין נמי

אמר רב פפא חייבי לאוין בהדיא כתיב בהו (דברים כא, טו) כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש שנואה לפני המקום ואהובה לפני המקום אלא אהובה אהובה בנישואיה שנואה שנוא׳ בנישואיה וקאמר רחמנא כי תהיין

ולר״ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין כי תהיין במאי מוקים באלמנה לכ״ג וכר׳ סימאי

דתניא רבי סימאי אומר מן הכל היה ר״ע עושה ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה (ויקרא כא, ו) לא יחלל חילולים עושה ואין עושה ממזרות

ולר׳ ישבב דאמר בואו ונצווח על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר הניחא לר׳ ישבב אי לאפוקי מדר׳ סימאי קאתי שפיר

אלא אי טעמא דנפשיה קאמר ואפי׳ חייבי עשה במאי מוקים לה

בבעולה לכ״ג ומאי שנא משום דהוי ליה עשה שאין שוה בכל

ורבנן אדמוקי לה בחייבי לאוין נוקמא בחייבי עשה

הני חייבי עשה במאי נינהו אי שתיהן מצריות שתיהן שנואות אי אחת מצרית ואחת ישראלית שתי נשים מעם אחד בעינן אי בעולה לכהן גדול מי כתיב תהיין לכהן

ורבי עקיבא בעל כורחיך שבקיה לקרא דהוי דחיק ומוקי אנפשיה

וכל מי שאין לה עליו וכו׳ שפחה כנענית מנלן אמר רב הונא אמר קרא (בראשית כב, ה) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור אשכחן דלא תפסי בה קדושי

דף סח עמוד ב

ולדה כמותה מנלן דאמר קרא (שמות כא, ד) האשה וילדיה תהיה לאדוניה

נכרית מנלן אמר קרא (דברים ז, ג) לא תתחתן בם אשכחנא דלא תפסי בה קידושי ולדה כמותה מנלן

א״ר יוחנן משום ר״ש בן יוחי דאמר קרא (דברים ז, ד) כי יסיר את בנך מאחרי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה

אמר רבינא ש״מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך נימא קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר

נהי דכשר לא הוי ממזר לא הוי פסול מיקרי

ההוא בשבעה גוים כתיב שאר אומות מנלן א״ק כי יסיר את בנך לרבות כל המסירים

הניחא לר״ש דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מ״ט

א״ק (דברים כא, יג) ואחר כן תבוא אליה ובעלתה וגו׳ מכלל דמעיקרא לא תפסי בה קידושין

אשכחן דלא תפסי בה קידושין ולדה כמותה מנלן אמר קרא (דברים כא, טו) כי תהיין לאיש וילדו לו כל היכא דקרינן ביה כי תהיינה קרינן ביה וילדו לו וכל היכא דלא קרינן ביה כי תהיינה לא קרינן ביה וילדו לו

אי הכי שפחה נמי אין הכי נמי אלא האשה וילדיה תהיה לאדוניה למה לי לכדתניא

דף סט עמוד א

האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד הולד כמותה דברי ר׳ יוסי הגלילי וחכ״א דבריו קיימים משום שנאמר (שמות כא, ד) האשה וילדיה תהיה לאדוניה

מאי תלמודא אמר רבא אדרבי יוסי הגלילי

מתני׳ ר׳ טרפון אומר יכולין ממזרין ליטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר

גמ׳ איבעיא להו רבי טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר תא שמע אמרו לו לרבי טרפון טיהרת את הזכרים ולא טיהרת את הנקיבות

ואי אמרת לכתחילה קאמר ממזרת נמי תינסיב לעבדא עבד אין לו חייס

תא שמע דאושפזיכניה דרבי שמלאי ממזר הוה ואמר ליה אי אקדמתך טהרתינהו לבנך אי אמרת בשלמא לכתחילה שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניהו

דמנסיב ליה עצה ואמר ליה זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי ובשני דר׳ שמלאי עבד עברי מי הוה והאמר מר אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אלא לאו שמע מינה רבי טרפון לכתחילה קאמר שמע מינה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ טרפון

רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר אמר ר׳ אלעזר מאי טעמיה דרבי אליעזר דאמר קרא (דברים כג, ג) לו הלך אחר פסולו

ורבנן ההוא בישראל שנשא ממזרת סלקא דעתך אמינא (במדבר ד, ב) למשפחותם לבית אבותם כתיב אתא לו אפקיה

ורבי אליעזר לאו אע״ג דכתב למשפחותם לבית אבותם אתא לו אפקיה הכא נמי אף ע״ג דכתיב (שמות כא, ד) האשה וילדיה תהיה לאדוניה אתא לו אפקיה ורבנן כל ולד במעי שפחה כנענית כולד במעי בהמה דמי

הדרן עלך האומר

מתני׳ **עשרה** יוחסים עלו מבבל כהני לויי ישראלי חללי גירי וחרורי ממזירי נתיני שתוקי ואסופי

כהני לויי וישראלי מותרין לבא זה בזה לויי ישראלי חללי גירי וחרורי מותרין לבא זה בזה

גירי וחרורי ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה ואלו הם שתוקי כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו אסופי כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא אמו אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי

גמ׳ עשרה יוחסים עלו מבבל מאי איריא דתני עלו מבבל ניתני הלכו לארץ ישראל מילתא אגב אורחיה קמ״ל כדתניא (דברים יז, ח) וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה׳ אלהיך מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוה מכל הארצות

בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל היינו דכתיב

דף סט עמוד ב

(דברים יז, ח) דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אלא ארץ ישראל גבוה מכל ארצות מנלן דכתיב (ירמיהו כג, ז) לכן הנה ימים באים נאם ה׳ לא יאמר עוד חי ה׳ אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה׳ אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם

מאי איריא דתני עלו מבבל נתני עלו לארץ ישראל מסייע ליה לרבי אלעזר דאמר ר׳ אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה

איתמר אביי אמר עלו מאיליהם תנן ורבא אמר העלום תנן וקמיפלגי בדרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה

אביי לית ליה דרבי אלעזר רבא אית ליה דרבי אלעזר איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דרבי אלעזר והכא בהא קא מיפלגי מר סבר אפרושי אפרושינהו ומנפשייהו סליקו ומר סבר בעל כרחייהו אסוקינהו

בשלמא למאן דאמר עלו היינו דאמר רב יהודה אמר שמואל כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל אלא למ״ד העלום מידע ידעינהו נהי דידעי להההוא דרא לדרא אחריני לא ידעי

בשלמא למאן דאמר עלו היינו דכתיב (עזרא ח, טו) ואקבצם אל הנהר הבא על אחוה ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם

אלא למאן דאמר העלום הא מיזהר זהירי נהי דאיזהור בפסולים בכשירים לא איזדהור

כהני לויי וישראלי מנלן דסליקו דכתיב (עזרא ב, ע) וישבו הכהנים והלוים ומן העם והמשוררים והשוערים והנתינים בעריהם וכל ישראל בעריהם

חללי גירי וחרורי חללי מנלן דתניא ר׳ יוסי אומר גדולה חזקה שנא׳ (עזרא ב, סא) ומבני הכהנים בני חביה בני הקוץ בני ברזילי אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שמם אלה בקשו כתבם המתייחשים ולא נמצאו ויגואלו מן הכהונה ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים

ואמר להם הרי אתם בחזקתכם במה הייתם אוכלים בגולה בקדשי הגבול אף כאן נמי בקדשי הגבול

ולמאן דאמר מעלים מתרומה ליוחסין הני דאכול בתרומה אתו לאסוקינהו שאני התם דריע חזקתייהו

ואלא מאי גדולה חזקה דמעיקרא אכול בתרומה דרבנן ולבסוף אכול בתרומה דאורייתא

ואיבעית אימא לעולם השתא נמי בדרבנן אכול בדאורייתא לא אכול וכי מסקינן מתרומה ליוחסין מדאורייתא מדרבנן לא מסקינן

אי הכי מאי גדולה חזקה דמעיקרא ליכא למיגזר משום תרומה דאורייתא לבסוף אף ע״ג דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא בדרבנן אכול בדאורייתא לא אכול

והכתיב (עזרא ב, סג) ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים בקדש הקדשים הוא דלא יאכל הא כל מידי ניכול

הכי קאמר לא מידי דמיקרי קדש ולא מידי דמיקרי קדשים לא מידי דמיקרי קדש דכתיב (ויקרא כב, י) וכל זר לא יאכל קדש ולא מידי דמיקרי קדשים דאמר קרא (ויקרא כב, יב) ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל ואמר מר במורם מן הקדשים

דף ע עמוד א

לא תאכל

גירי וחרורי מנלן אמר רב חסדא דאמר קרא (עזרא ו, כא) וכל הנבדל מטומאת גויי הארץ אליהם

ממזרי מנלן דכתיב (נחמיה ב, י) וישמע סנבלט החרוני וטוביה העבד העמוני וכתיב (נחמיה ו, יח) כי רבים ביהודה בעלי שבועה לו כי חתן הוא לשכניה בן ארח ויהוחנן בנו לקח את בת משלם בן ברכיה קסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר

הניחא למ״ד הולד ממזר אלא למאן דאמר הולד כשר מאי איכא למימר ותו ממאי דהוו ליה בני דילמא לא הוו ליה בני ותו ממאי דהכא הוו להו וסליקו דילמא התם הוו

אלא מהכא (נחמיה ז, סא) ואלה העולים מתל מלח תל חרשא כרוב אדון ואמר ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם תל מלח אלו בני אדם שדומים מעשיהם למעשה סדום שנהפכה לתל מלח תל חרשא זה שקורא אבא ואמו משתקתו

ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם זה הוא אסופי שנאסף מן השוק כרוב אדון ואמר אמר רבי אבהו אמר אדון אני אמרתי יהיו ישראל לפני חשובים ככרוב והם שמו עצמם כנמר איכא דאמרי אמר רבי אבהו אמר אדון אע״פ ששמו עצמם כנמר הן חשובים לפני ככרוב

אמר רבה בר בר חנה כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח שנאמר (נחמיה ז, סא) ואלה העולים מתל מלח תל חרשא

אמר רבה בר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים שנאמר (הושע ה, ז) בה׳ בגדו כי בנים זרים ילדו

ושמא תאמר ממון פלט תלמוד לומר (הושע ה, ז) עתה יאכלם חדש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא חלקה תלמוד לומר חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת״ל חדש מאי משמע אמר רב נחמן בר יצחק חדש נכנס וחדש יצא וממונם אבד

ואמר רבה בר רב אדא ואמרי לה אמר רבי סלא אמר רב המנונא כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב״ה רוצעו ותנא על כולם אליהו כותב והקב״ה חותם אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב״ה רוצעו

וכל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחא לעולם ואמר שמואל במומו פוסל

ההוא גברא דמנהרדעא דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא אמר להו הבו לי בישרא אמרו ליה נטר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל וניתיב לך אמר מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי דשקל מן קמאי אזלו אמרו ליה לרב יהודה שמתיה אמרו רגיל דקרי אינשי עבדי אכריז עליה דעבדא הוא

אזל ההוא אזמניה לדינא לקמיה דרב נחמן אייתי פיתקא דהזמנא אזל רב יהודה לקמיה דרב הונא אמר ליה איזיל או לא איזיל אמר ליה מיזל לא מיבעי לך למיזל משום דגברא רבה את אלא משום יקרא דבי נשיאה קום זיל

אתא אשכחיה דקעביד מעקה אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב הונא בר אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה א״ל פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא א״ל מי סניא מעקה דכתיב באורייתא או מחיצה דאמור רבנן

א״ל יתיב מר אקרפיטא א״ל ומי סני ספסל דאמור רבנן או איצטבא דאמרי אינשי א״ל ליכול מר אתרונגא אמר ליה הכי אמר שמואל כל האומר אתרונגא תילתא ברמות רוחא או אתרוג כדקריוה רבנן או אתרוגא דאמרי אינשי אמר ליה לישתי מר אנבגא אמר ליה מי סני איספרגוס דקריוה רבנן או אנפק דאמרי אינשי

אמר ליה תיתי דונג תשקינן אמר ליה הכי אמר שמואל אין משתמשים באשה קטנה היא בפירוש אמר שמואל אין משתמשים באשה כלל בין גדולה בין קטנה

נשדר ליה מר שלמא לילתא א״ל הכי אמר שמואל קול באשה ערוה אפשר ע״י שליח א״ל הכי אמר שמואל

דף ע עמוד ב

אין שואלין בשלום אשה על ידי בעלה אמר ליה הכי אמר שמואל אין שואלין בשלום אשה כלל שלחה ליה דביתהו שרי ליה תגריה דלא נישוויך כשאר עם הארץ

א״ל מאי שיאטיה דמר הכא אמר ליה טסקא דהזמנותא שדר מר אבתראי אמר ליה השתא שותא דמר לא גמירנא טסקא דהזמנותא משדרנא למר אפיק דיסקא דהזמנותא מבי חדיה ואחזי ליה אמר ליה הא גברא והא דסקא אמר ליה הואיל ואתא מר להכא לישתעי מיליה כי היכי דלא לימרו מחנפי רבנן אהדדי

אמר ליה מאי טעמא שמתיה מר להההוא גברא ציער שליחא דרבנן ונגדיה מר דרב מנגיד על מאן דמצער שלוחא דרבנן דעדיף מיניה עבדי ליה

מאי טעמא אכריז מר עליה דעבדא הוא אמר ליה דרגיל דקרי אינשי עבדי ותני כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחא לעולם ואמר שמואל במומו פוסל אימר דאמר שמואל למיחש ליה לאכרוזי עליה מי אמר

אדהכי והכי (אתא ההוא בר דיניה מנהרדעי) א״ל ההוא בר דיניה לרב יהודה לדידי קרית לי עבדא דאתינא מבית חשמונאי מלכא אמר ליה הכי אמר שמואל כל דאמר מדבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא

א״ל לא סבר לה מר להא דא״ר אבא אמר רב הונא אמר רב כל ת״ח שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו אמר ליה הא איכא רב מתנה דקאי כוותי

רב מתנה לא חזייה לנהרדעא תליסר שני ההוא יומא אתא אמר ליה דכיר מר מאי אמר שמואל כי קאי חדא כרעא אגודא וחדא כרעא במברא א״ל הכי אמר שמואל כל דאמר מדבית חשמונאי מלכא קאתינא עבדא הוא דלא אישתיור מינייהו אלא ההיא רביתא דסלקא לאיגרא ורמיא קלא ואמרה כל דאמר מבית חשמונאי אנא עבדא הוא

נפלה מאיגרא ומיתה אכרוז עליה דעבדא הוא

ההוא יומא אקרען כמה כתובתא בנהרדעא כי קא נפיק נפקי אבתריה למירגמיה אמר להו אי שתיקו שתיקו ואי לא מגלינא עלייכו הא דאמר שמואל תרתי זרעייתא איכא בנהרדעא חדא מיקריא דבי יונה וחדא מיקריא דבי עורבתי וסימניך טמא טמא טהור טהור שדיוה להההוא ריגמא מידייהו וקם אטמא בנהר מלכא

מכריז רב יהודה בפומבדיתא אדא ויונתן עבדי יהודה בר פפא ממזירא בטי בר טוביה ברמות רוחא לא שקיל גיטא דחירותא מכריז רבא במחוזא בלאי דנאי טלאי מלאי זגאי כולם לפסול אמר רב יהודה גובאי גבעונאי דורנוניתא דראי נתינאי אמר רב יוסף האי בי כובי דפומבדיתא כולם דעבדי

אמר רב יהודה אמר שמואל ארבע מאות עבדים ואמרי לה ארבעת אלפים עבדים היו לו לפשחור בן אימר וכולם נטמעו בכהונה וכל כהן שיש בו עזות פנים אינו אלא מהם אמר אביי כולהו יתבן בשורא דבנהרדעא ופליגא דרבי אלעזר דאמר ר׳ אלעזר אם ראית כהן בעזות מצח אל תהרהר אחריו שנא׳ (הושע ד, ד) ועמך כמריבי כהן

אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כשהקב״ה משרה שכינתו מעיד על כל השבטים ואין מעיד עליו שנאמר (תהלים קכב, ד) שבטי יה עדות לישראל אימתי הוי עדות לישראל בזמן שהשבטים שבטי יה

אמר ר׳ חמא ברבי חנינא כשהקב״ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל שנא׳ (ירמיהו לא, א) בעת ההיא נאם ה׳ אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל לכל ישראל לא נאמר אלא לכל משפחות

[והמה] יהיו לי לעם אמר רבה בר רב הונא זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים דאילו בישראל כתיב בהו (יחזקאל לז, כז) והייתי להם לאלהים [והמה] יהיו לי לעם ואילו בגרים כתיב (ירמיהו ל, כא) מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה׳ והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים

אמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת שנאמר (ישעיהו יד, א) ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב כתיב הכא ונספחו וכתיב התם (ויקרא יד, נו) לשאת ולספחת

אמר רבי חמא בר חנינא כשהקדוש ברוך הוא

דף עא עמוד א

מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה שנא׳ (מלאכי ג, ג) וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזיקק אותם כזהב וככסף והיו ליי מגישי מנחה בצדקה

אמר רבי יהושע בן לוי כסף מטהר ממזרים שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף מאי מגישי מנחה בצדקה א״ר יצחק צדקה עשה הקב״ה עם ישראל שמשפחה שנטמעה נטמעה

גופא אמר רב יהודה אמר שמואל כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל בימי רבי בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להן קוצים אתם משימים לי בין עיני רצונכם יטפל עמכם ר׳ חנינא בר חמא

נטפל עמהם ר׳ חנינא בר חמא אמר להם כך מקובלני מר׳ ישמעאל בר׳ יוסי שאמר משום אביו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל

בימי רבי פנחס בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להם לעבדיו כשאני אומר שני דברים בבית המדרש טלוני בעריסה ורוצו כי עייל אמר להם אין שחיטה לעוף מן התורה

אדיתבי וקמעייני בה אמר להו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל נטלוהו בעריסה ורצו רצו אחריו ולא הגיעוהו ישבו ובדקו עד שהגיעו לסכנה ופירשו

א״ר יוחנן היכלא בידינו היא אבל מה אעשה שהרי גדולי הדור נטמעו בה סבר לה כר׳ יצחק דאמר ר׳ יצחק משפחה שנטמעה נטמעה

אמר אביי אף אנן נמי תנינא משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון בזרוע עוד אחרת היתה וקירבה בן ציון בזרוע כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב כגון אלו דידעין אבל משפחה שנטמעה נטמעה

תאנא עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה אבל חכמים מוסרים אותו לבניהם ולתלמידיהן פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע כדתניא הריני נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא יגלה משפחות

אמר רבה בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע דכתיב (שמות ג, טו) זה שמי לעולם לעלם כתיב רבא סבר למידרשיה בפירקא א״ל ההוא סבא לעלם

כתיב

רבי אבינא רמי כתיב (שמות ג, טו) זה שמי וכתיב (שמות ג, טו) זה זכרי אמר הקב״ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו״ד ה״י ונקרא באל״ף דל״ת

ת״ר בראשונה שם בן שתים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים תניא אמר רבי טרפון פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן והטיתי אזני אצל כהן גדול ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים

אמר רב יהודה אמר רב שם בן ארבעים ושתים אותיות אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס ואינו משתכר ואינו מעמיד על מדותיו וכל היודעו והזהיר בו והמשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד למטה ואימתו מוטלת על הבריות ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא

אמר שמואל משמיה דסבא בבל בחזקת כשרה עומדת עד שיודע לך במה נפסלה שאר ארצות בחזקת פסול הן עומדות עד שיודע לך במה נכשרה ארץ ישראל מוחזק לפסול פסול מוחזק לכשר כשר

הא גופא קשיא אמרת מוחזק לפסול פסול הא סתמא כשר והדר תני מוחזק לכשר כשר הא סתמא פסול אמר רב הונא בר תחליפא משמיה דרב לא קשיא

דף עא עמוד ב

כאן להשיאו אשה כאן להוציא אשה מידו

אמר רב יוסף כל שסיחתו בבבל משיאין לו אשה והאידנא דאיכא רמאי חיישינן

זעירי הוה קא מישתמיט מיניה דר׳ יוחנן דהוה אמר ליה נסיב ברתי יומא חד הוו קאזלי באורחא מטו לעורקמא דמיא ארכביה לר׳ יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה א״ל אורייתן כשרה בנתין לא כשרן מאי דעתיך

אילימא מדתנן עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי אטו כהני לויי וישראלי כולהו סליקו כי היכי דאישתיור מהני אישתיור נמי מהני אישתמיטתיה הא דאמר ר״א לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקייה ועלה

עולא איקלע לפומבדיתא לבי רב יהודה חזייה לרב יצחק בריה דרב יהודה דגדל ולא נסיב א״ל מאי טעמא לא קא מנסיב ליה מר איתתא לבריה א״ל מי ידענא מהיכא אנסיב אמר ליה אטו אנן מי ידעינן מהיכא קאתינן דילמא מהנך דכתיב (איכה ה, יא) נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה

וכי תימא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ודילמא מהנך דכתיב בהו (עמוס ו, ד) השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערסותם ואמר רבי יוסי בר׳ חנינא אלו בני אדם המשתינים מים בפני מטותיהם ערומים

ומגדף בה ר׳ אבהו א״ה היינו דכתיב (עמוס ו, ז) לכן עתה יגלו בראש גולים משום דמשתינים מים בפני מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים

אלא אמר ר׳ אבהו אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ומדביקין מטותיהם זו בזו ומחליפין נשותיהם זה לזה ומסריחים ערסותם בשכבת זרע שאינה שלהם

אמר ליה היכי נעביד אמר ליה זיל בתר שתיקותא כי האי דבדקי בני מערבא כי מינצו בי תרי בהדי הדדי חזו הי מנייהו דקדים ושתיק אמרי האי מיוחס טפי

אמר רב שתיקותיה דבבל היינו יחוסא איני והא איקלע רב (לבי בר שפי חלא) ובדק בהו מאי לאו ביחסותא לא בשתיקותא הכי קאמר להו בדוקו אי שתקי אי לא שתקי

אמר רב יהודה אמר רב אם ראית שני בני אדם שמתגרים זה בזה שמץ פסול יש באחד מהן ואין מניחין אותו לידבק אחד בחבירו אמר ר׳ יהושע בן לוי אם ראית שתי משפחות המתגרות זו בזו שמץ פסול יש באחת מהן ואין מניחין אותה לידבק בחברתה

א״ר פפא סבא משמיה דרב בבל בריאה מישון מיתה מדי חולה עילם גוססת ומה בין חולין לגוססין רוב חולין לחיים רוב גוססים למיתה

עד היכן היא בבל רב אמר עד נהר עזק ושמואל אמר עד נהר יואני לעיל בדיגלת עד היכא רב אמר עד בגדא ואוונא ושמואל אמר עד מושכני ולא מושכני בכלל והאמר רבי חייא בר אבא אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא עד מושכני ומושכני בכלל

לתחתית בדיגלת עד היכא אמר רב שמואל עד אפמייא תתאה תרתי אפמייא הויין חדא עיליתא וחדא תתייתא חדא כשירה וחדא פסולה ובין חדא לחדא פרסה וקא קפדי אהדדי ואפילו נורא לא מושלי אהדדי וסימניך דפסולתא הא דמישתעיא מישנית

לעיל בפרת עד היכא רב אמר עד אקרא דתולבקני ושמואל אמר עד גישרא דבי פרת ור׳ יוחנן אמר עד מעברת דגיזמא לייט אביי ואיתימא רב יוסף אדרב

אדרב לייט אדשמואל לא לייט אלא לייט אדרב וכ״ש אדשמואל ואב״א לעולם אדרב לייט אדשמואל לא לייט וגישרא דבי פרת לתתאיה הוה קאי

דף עב עמוד א

והאידנא הוא דליוה פרסאי אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא אמר ליה מאי דעתיך משום בירם מייחסי דפומבדיתא מבירם נסבי

אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין ורב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגיטין דברי הכל עד ארבא תניינא דגישרא

אמר רמי בר אבא חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא תכילתא דחביל ימא רבינא אמר אף ציצורא תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא וציצורא תכילתא דחביל ימא אמר רב פפא והאידנא איערבי בהו כותאי ולא היא איתתא הוא דבעא מינייהו ולא יהבו ליה מאי חביל ימא אמר רב פפא זו פרת דבורסי

ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מישוט עמד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מישוט בין הנהרות עומדת וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי אמר אביי אמר ר׳ חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר׳ חנינא בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין והיכא קיימא אמר ר׳ יוחנן מאיהי דקירא ולעיל והא אמר רבי יוחנן עד מעברתא דגיזמא אמר אביי רצועה נפקא

אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין א״ל אביי לא תציתו ליה יבמה היא דנפלה ליה התם א״ל אטו דידי היא דרב חננאל היא אזיל שיילוה לרב חננאל אמר להו הכי אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין

ופליגא דר׳ אבא בר כהנא דאמר ר׳ אבא בר כהנא מאי דכתיב (מלכים ב יח, יא) וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זו חלזון חבור זו הדייב נהר גוזן זו גינזק ערי מדי זו חמדן וחברותיה ואמרי לה זו נהוונד וחברותיה

מאי חברותיה אמר שמואל כרך מושכי חוסקי ורומקי אמר רבי יוחנן וכולם לפסול קסלקא דעתא מושכי היינו מושכני והאמר ר׳ חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא מושכי לחוד ומושכני לחוד

(דניאל ז, ה) ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן

(דניאל ז, ה) וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב תני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב ר׳ אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר היינו דובא ניידא

א״ל רבי ללוי הראני פרסיים אמר ליה דומים לחיילות של בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה הראני ישמעאלים דומין לשעירים של בית הכסא הראני תלמידי חכמים שבבבל דומים למלאכי השרת

כי הוה ניחא נפשיה דרבי אמר הומניא איכא בבבל כולה עמונאי היא מסגריא איכא בבבל כולה דממזירא היא בירקא איכא בבבל שני אחים יש שמחליפים נשותיהם זה לזה בירתא דסטיא איכא בבבל היום סרו מאחרי המקום דאקפי פירא בכוורי בשבתא ואזיל וצדו בהו בשבתא ושמתינהו ר׳ אחי ברבי יאשיה ואישתמוד אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה

דף עב עמוד ב

היום יושב בחיקו של אברהם היום נולד רב יהודה בבבל

דאמר מר כשמת ר׳ עקיבא נולד רבי כשמת רבי נולד רב יהודה כשמת רב יהודה נולד רבא כשמת רבא נולד רב אשי ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר (קהלת א, ה) וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי שנאמר (שמואל א ג, ג) ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב וגו׳

(איכה א, יז) צוה ה׳ ליעקב סביביו צריו רב יהודה אמר כגון הומניא לפום נהרא

(יחזקאל יא, יג) ויהי כהנבאי ופלטיהו בן בניהו מת ואפול על פני ואזעק קול גדול ואומר אהה אדני ה׳ רב ושמואל חד אמר לטובה וחד אמר לרעה מאן דאמר לטובה כי הא דאיסתנדרא דמישן חתניה דנבוכדנצר הוה שלח ליה מכולי האי שבייה דאייתית לך לא שדרת לן דקאי לקמן

בעי לשדורי ליה מישראל א״ל פלטיהו בן בניהו אנן דחשבינן ניקו מקמך הכא ועבדין ניזלו להתם ואמר נביא מי שעשה טובה בישראל ימות בחצי ימיו

מאן דאמר לרעה דכתיב (יחזקאל יא, א) ותבא אותי אל שער בית ה׳ הקדמוני הפונה קדימה והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש וארא בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם וכתיב (יחזקאל ח, טז) ויבא אותי אל חצר בית ה׳ הפנימית והנה פתח היכל ה׳ בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה׳ ופניהם קדמה

ממשמע שנאמר ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם כלפי מערב מה תלמוד לומר [אחוריהם] אל היכל ה׳ מלמד שהיו מפריעין עצמם ומתריזין עצמם כלפי מעלה וקאמר נביא מי שעשה הרעה הזאת בישראל ימות על מיטתו

תסתיים דשמואל דאמר לרעה דאמר רבי חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסים מישון לא חשו לה לא משום עבדות ולא משום ממזרות אלא כהנים שהיו בה לא הקפידו על הגרושות

לעולם אימא לך שמואל אמר לטובה ושמואל לטעמיה דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור שנא׳ (שמות יב, מד) כל עבד איש מקנת כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד עבד שאין לרבו רשות עליו אין קרוי עבד

אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים כל ארצות בחזקת כשרות הם עומדות

אמימר שרא ליה לרב הונא בר נתן למינסב איתתא מחוזייתא אמר ליה רב אשי מאי דעתיך דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר׳ מאיר אבל חכ״א כל ארצות בחזקת כשרות הן עומדות והא בי רב כהנא לא מתני הכי ובי רב פפא לא מתני הכי ובי רב זביד לא מתני הכי אפ״ה לא קיבלה מיניה משום דשמיע ליה מרב זביד דנהרדעא

ת״ר ממזירי ונתיני טהורים לעתיד לבא דברי ר׳ יוסי ר׳ מאיר אומר אין טהורים אמר לו ר׳ יוסי והלא כבר נאמר (יחזקאל לו, כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם אמר לו ר׳ מאיר כשהוא אומר מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם ולא מן הממזרות אמר לו ר׳ יוסי כשהוא אומר אטהר אתכם הוי אומר אף מן הממזרות

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב (זכריה ט, ו) וישב ממזר באשדוד אלא לר׳ יוסי מאי וישב ממזר באשדוד כדמתרגם רב יוסף יתבון בית ישראל לרוחצן בארעהון דהוו דמו בה לנוכראין

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר רב יוסף אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי הוה אתי אליהו מפיק מינן צוורני צוורני קולרין

ת״ר גר נושא ממזרת דברי ר׳ יוסי ר׳ יהודה אומר גר לא ישא ממזרת אחד גר אחד עבד משוחרר וחלל מותרים בכהנת מ״ט דרבי יוסי חמשה קהלי כתיבי

דף עג עמוד א

חד לכהנים וחד ללוים וחד לישראלים וחד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל קהל גרים לא איקרי קהל ורבי יהודה כהנים ולוים מחד קהל נפקי אייתר ליה לקהל גרים

ואיבעית אימא ה״נ תרי קהלי נינהו ממזר בשתוקי ושתוקי בישראל מחד קהל נפקא (דברים כג, ג) לא יבא ממזר בקהל ה׳

ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא

ואיבעית אימא הני נמי תרי קהלי נינהו וטעמיה דרבי יהודה מהכא (במדבר טו, טו) הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר ולרבי יוסי חוקה אחת הפסיק הענין

אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים

דרש ר׳ זירא במחוזא גר מותר בממזרת רגמוהו כולי עלמא באתרוגייהו אמר רבא מי איכא דדריש מילתא כי האי בדוכתא דשכיחי גיורי דרש רבא במחוזא גר מותר בכהנת טענוהו בשיראי הדר דרש להו גר מותר בממזרת אמרו ליה אפסידתא לקמייתא אמר להו דטבא לכו עבדי לכו אי בעי מהכא נסיב ואי בעי מהכא נסיב

והילכתא גר מותר בכהנת ומותר בממזרת מותר בכהנת לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים ומותר בממזרת כרבי יוסי

אלו הן שתוקי כל שמכיר אמר רבא דבר תורה שתוקי כשר מאי טעמא רוב כשרים אצלה ומיעוט פסולין אצלה

ואי אזלי אינהו לגבה כל דפריש מרובא פריש מאי אמרת דילמא אזלה איהי לגבייהו הוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי

והתורה אמרה (דברים כג, ג) לא יבא ממזר ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא

ומה טעם אמרו שתוקי פסול גזירה שמא ישא אחותו מאביו אלא מעתה שתוקי שתוקית לא ישא שמא ישא אחותו מאביו

כל כי הני מזנו ואזלי בת שתוקית לא ישא שמא ישא אחותו מאביו אלא לא שכיחא ה״נ לא שכיחא

אלא מעלה עשו ביוחסין

ואמר רבא דבר תורה אסופי כשר מאי טעמא אשת איש בבעלה תולה מאי איכא מיעוט ארוסות ומיעוט שהלך בעליהם למדינת הים

כיון דאיכא פנויה ואיכא נמי דמחמת רעבון הוה פלגא ופלגא והתורה אמרה לא יבא ממזר בקהל ה׳ ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא

ומה טעם אמרו אסופי פסול שמא ישא אחותו מאביו אלא מעתה אסופי אסופית לא ישא שמא ישא אחותו בין מאביו בין מאמו כל הני שדי ואזלי בת אסופי לא ישא שמא ישא אחותו אלא לא שכיח ה״נ לא שכיח

אלא מעלה עשו ביוחסים

אמר רבא בר רב הונא מצאו מהול

דף עג עמוד ב

אין בו משום אסופי משלטי הדמיה אין בו משום אסופי שייף משחא ומלא כוחלא רמי חומרי תלי פיתקא ותלי קמיעא אין בו משום אסופי

תלי בדיקלי אי מטיא ליה חיה יש בו משום אסופי אם לאו אין בו משום אסופי

זרדתא סמיכא למתא יש בו משום אסופי ואם לאו אין בו משום אסופי בי כנישתא סמיכתא למתא ושכיחי ביה רבים אין בו משום אסופי ואם לאו יש בו משום אסופי

אמר אמימר האי פירא דסופלי יש בו משום אסופי חריפתא דנהרא אין בו משום אסופי פשרי יש בו משום אסופי צידי רשות הרבים אין בו משום אסופי רשות הרבים יש בו משום אסופי

אמר רבא ובשני רעבון אין בו משום אסופי הא דרבא אהייא אילימא ארשות הרבים איידי דשני רעבון קטלא ליה ואלא אצידי רשות הרבים מאי איריא שני רעבון אפילו בלא שני רעבון

אלא כי אתמר דרבא אהא דאמר רב יהודה אמר רבי אבא אמר רבי יהודה בר זבדי אמר רב כל זמן שבשוק אביו ואמו נאמנים עליו נאסף מן השוק אין נאמנים עליו

מאי טעמא אמר רבא הואיל ויצא עליו שם אסופי ואמר רבא ובשני רעבון אע״פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנים עליו

אמר רב חסדא שלשה נאמנים לאלתר אלו הן אסופי חיה ופוטרת חברותיה

אסופי הא דאמרן

חיה דתניא חיה נאמנת לומר זה יצא ראשון וזה יצא שני במה דברים אמורים שלא יצתה וחזרה אבל יצתה וחזרה אינה נאמנת רבי אליעזר אומר הוחזקה על עומדה נאמנת ואם לאו אינה נאמנת מאי בינייהו איכא בינייהו דאהדר אפה

פוטרת חברותיה מאי היא דתנן שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה וכולן טהורות אמר רב חסדא שבדקה עצמה כשיעור ווסת

תנו רבנן נאמנת חיה לומר זה כהן וזה לוי זה נתין וזה ממזר במה דברים אמורים שלא קרא עליה שם ערער אבל קרא עליה ערער אינה נאמנת

ערער דמאי אילימא ערער חד והאמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי

ואיבעית אימא לעולם אימא לך ערער חד וכי אמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים הני מילי היכא דאיתא חזקה דכשרות אבל היכא דליכא חזקה דכשרות חד נמי מהימן

נאמן בעל מקח לומר לזה מכרתי ולזה אין מכרתי במה דברים אמורים בזמן שמקחו בידו אבל אין מקחו בידו אינו נאמן

דף עד עמוד א

וניחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקט מתרוייהו ואמר חד מדעתאי וחד בעל כורחי ולא ידיע הי מדעתו והי לא מדעתו

נאמן דיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי במה דברים אמורים שבעלי דינים עומדים לפניו אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו אינו נאמן וניחזי זכותא מאן נקיט

לא צריכא דקריע זכותייהו וניהדר ונידייניהו בשודא דדייני

אמר רב נחמן שלשה נאמנין על הבכור אלו הן חיה אביו ואמו חיה לאלתר אמו כל שבעה אביו לעולם כדתניא (דברים כא, יז) יכיר יכירנו לאחרים

מכאן א״ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן

אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי מאי בדוקי אילימא שבודקין את אמו ואומרת לכשר נבעלתי נאמנת כמאן כרבן גמליאל תנינא חדא זימנא דתנן היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה אמרה להם מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור׳ אליעזר אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיין ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל

חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בבתה הניחא למאן דאמר לדברי המכשיר בה פוסל בבתה

אלא למ״ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה אבא שאול מאי אתא לאשמועינן

דאבא שאול עדיפא מדרבן גמליאל דאי מהתם ה״א התם דרוב כשרין אצלה אבל היכא דרוב פסולין אצלה אימא לא צריכא אמר רבא הלכה כאבא שאול

מתני׳ כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה רבי יהודה אוסר

רבי אליעזר אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור ואלו הן הספיקות שתוקי אסופי וכותי

גמ׳ מאי כל האסורין לבא בקהל אילימא ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי הא תנא ליה רישא ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי מותרים לבא זה בזה

ותו ר׳ יהודה אוסר אהייא אילימא אודאן בספיקן הא מדקתני סיפא ר״א אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספיקן וספיקן בספיקן אסור מכלל דר׳ יהודה לא סבירא ליה

וכי תימא ר״י אוסר אגר בממזרת מידי גר בממזרת קתני כל האסורין לבא בקהל קתני

אמר רב יהודה

דף עד עמוד ב

הכי קאמר כל האסורים לבא בקהל כהונה מאי נינהו גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ודלא כר׳ שמעון בן יוחי מותרין לבוא זה בזה

ונוקמה בבת שלש שנים ויום אחד ואפי׳ לר׳ שמעון בן יוחי א״כ מצידה תברה

אלא טעמא דבת שלש שנים ויום אחד הא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד דמותרת לבא בקהל כהונה אסורה לבוא זה בזה הרי פחותה מבת שלש שנים ויום אחד לר״ש בן יוחי דמותרת לבא בקהל כהונה ומותרות לבא זה בזה

וכללא הוא דכל האסורים לבא בקהל כהונה מותרין לבא זה בזה והרי אלמנה וגרושה וחללה וזונה דאסורים לבא בקהל כהונה ואסורים לבא זה בזה ותו הא מותר אסור והרי גר שמותר בכהנת ומותר בממזרת

אלא אמר רב נתן בר הושעיא ה״ק כל שכהן אסור לישא את בתו ומאי ניהו גר שנשא גיורת וכר׳ אליעזר בן יעקב מותרין לבא זה בזה

וכללא הוא דכל שכהן אסור לישא את בתו מותרים לבא זה בזה הרי חלל שנשא בת ישראל דכהן אסור לישא בתו ואסורין נמי לבא זה בזה לא קשיא כר׳ דוסתאי בן יהודה

והרי חלל שנשא חללה וכהן אסור לישא בתו ואסור נמי לבא זה בזה ותו הא מותר אסור והרי גר שנשא בת ישראל וכהן מותר לישא בתו ומותרין לבא זה בזה

אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכא ממזר מאחותו וממזר מאשת איש איכא בינייהו

ת״ק סבר אפי׳ ממזר מאחותו נמי הוי ממזר ור׳ יהודה סבר מאשת איש הוי ממזר מאחותו לא הוי ממזר

מאי קמ״ל תנינא איזהו ממזר כל שהוא (דברים כג, ג) בלא יבא דברי ר׳ עקיבא

שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ר׳ יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב״ד

אלא אמר רבא גר עמוני ומואבי איכא בינייהו והכי קאמר כל האסורים לבא בקהל ומאי ניהו גר עמוני ומואבי מותרין לבא זה בזה

אי הכי מאי ר׳ יהודה אוסר ה״ק אע״פ שרבי יהודה אוסר גר בממזרת הני מילי גר דראוי לבא בקהל אבל גר עמוני ומואבי דאין ראויין לבא בקהל לא

תנו רבנן בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ונתין חלל וממזר שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל [פסלוה] ר׳ יוסי אומר כל שזרעו פסול פוסל וכל שאין זרעו פסול אינו פוסל רבן שמעון בן גמליאל אומר

דף עה עמוד א

כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו

מאי איכא בין תנא קמא ובין ר׳ יוסי א״ר יוחנן מצרי שני איכא בינייהו ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה

דתנא קמא סבר כי כהן גדול באלמנה מה כהן גדול באלמנה שביאתו בעבירה ופוסל בה אף כל שביאתו בעבירה פוסל

ורבי יוסי סבר כי כ״ג באלמנה מה כ״ג באלמנה שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול פוסל לאפוקי מצרי שני שאין זרעו פסול דאמר קרא (דברים כג, ט) בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה׳

רשב״ג אומר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא את בתו אי אתה נושא אלמנתו מאי איכא בין ר׳ יוסי לרשב״ג אמר עולא גר עמוני ומואבי איכא בינייהו ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה

דר׳ יוסי סבר כי כ״ג באלמנה מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול פוסל

ורשב״ג ככהן גדול באלמנה מה כ״ג באלמנה שכל זרעו פסול אף כל שכל זרעו פסול אפילו נקבות לאפוקי גר עמוני ומואבי דנקבות הוו כשרות לבא בקהל דאמר מר עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית

אמר רב חסדא הכל מודים באלמנת עיסה שפסולה לכהונה מאן מיקל בהני תנאי רבן שמעון בן גמליאל וקאמר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו למעוטי מאי למעוטי אלמנת עיסה שפסולה לכהונה

לאפוקי מדהני תנאי דתנן העיד רבי יהושע ור׳ יהודה בן בתירא על אלמנת עיסה שכשירה לכהונה מאי טעמא הוי ספק ספיקא וספק ספיקא לקולא

ודאן בודאן מותר אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי אליעזר כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי הלל שונה עשרה יוחסים עלו מבבל וכולם מותרים לבא זה בזה ואת אמרת הלכה כרבי אליעזר

ורמי דרב אדרב ורמי דשמואל אדשמואל דאיתמר ארוסה שעיברה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי

רב אמר הולד ממזר ומותר בממזרת ושמואל אמר הולד שתוקי ואסור בממזרת איפוך רב אמר הולד שתוקי ושמואל אמר הולד ממזר

תרתי למה לי צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב משום דרוב כשרים אצלה אבל התם דרוב פסולים אצלה אימא מודי לשמואל

ואי איתמר בהך בהא קאמר רב משום דאיכא למיתלה בארוס אבל בהא אימא מודי לשמואל צריכא

ואי בעית אימא לעולם לא תיפוך ומאי ממזר דקאמר רב לאו מותר בממזרת אלא דאסור בבת ישראל ושמואל אמר הולד שתוקי דאסור בבת ישראל אי הכי היינו דרב אלא מאי שתוקי שמשתקין אותו מדין כהונה

פשיטא השתא מדין ישראל משתקינן ליה מדין כהונה מיבעי אלא מאי שתוקי שמשתקין אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעינן אבוה מנו לא צריכא דתפס

ואי בעית אימא מאי שתוקי בדוקי שבודקים את אמו ואומרת לכשר נבעלתי נאמנת כמאן כר״ג האמר שמואל חדא זימנא דתנן היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא ר״ג ורבי אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר אינה נאמנת ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל

צריכא דאי מהתם הוה אמינא התם רוב כשירים אצלה אבל הכא דרוב פסולים אצלה אימא לא צריכא

תניא וכן רבי אלעזר אומר כותי לא ישא כותית מאי טעמא אמר רב יוסף עשאוהו כגר לאחר עשרה דורות דתניא גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור בממזרת

ויש אומרים עד שישתקע שם עבודת כוכבים ממנו

א״ל אביי מי דמי התם גר ישן וממזרת חדשה אמרי בר ישראל הוא דקא נסיב ממזרת הכא אידי ואידי כי הדדי נינהו אלא כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל

דף עה עמוד ב

ורבי ישמעאל סבר לה כר׳ עקיבא ר׳ אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל דאמר כותים גירי אריות הם ור׳ ישמעאל סבר לה כר׳ עקיבא דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר

ומי סבר לה ר׳ ישמעאל כר״ע והאמר רבי יוחנן משום ר׳ ישמעאל מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על הכהנת ועל הלויה ועל בת ישראל שפסלוה שנאמר (ויקרא כב, יג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה

מי שיש לו אלמנות וגרושין יצא עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגרושין

ואי ס״ד סבר לה כר״ע השתא ממזר הוי מיפסל בביאתו מיבעיא

אלא ר׳ אלעזר סבר לה כר׳ ישמעאל דאמר כותים גירי אריות וסבר לה כר׳ עקיבא דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר

ומי סבר לה רבי אלעזר כרבי עקיבא והאמר ר׳ אלעזר אע״פ שנחלקו ב״ש ובית הילל בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת

אלא כי אתא רבין אמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן ואמרי לה אמר ר׳ אבא בר זבדא אמר רבי חנינא ואמרי לה אמר ר׳ יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי שלש מחלוקות בדבר

ר׳ ישמעאל סבר כותים גירי אריות הן וכהנים שנטמעו בהם כהנים פסולים היו שנאמר (מלכים ב יז, לב) ויעשו להם מקצותם כהני במות ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מן הקוצים שבעם ומשום הכי פסלינהו

ורבי עקיבא סבר כותים גירי אמת הן וכהנים שנטמעו בהן כהנים כשרים היו שנאמר ויעשו להם מקצותם כהני במות ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מן הבחירים שבעם ואלא מפני מה אסרום מפני שהיו מייבמים את הארוסות

דף עו עמוד א

ופוטרים את הנשואות מאי דרשי (דברים כה, ה) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר הך דיתבה חוצה היא לא תהיה לאיש זר אבל הך דלא יתבה חוצה תהיה לאיש זר

ורבי עקיבא לטעמיה דאמר יש ממזר מחייבי לאוין

ויש אומרים לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות מאן יש אומרים אמר רב אידי בר אבין רבי אליעזר היא דתניא מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ורבי אליעזר אוסר לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל

ואלא הכי מאי אין בקיאין לפי שאין בקיאין בתורת קידושין וגירושין

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ממזר מאחותו וממזר מאשת אח נתערבו בהן מאי קא משמע לן יש ממזר מחייבי כריתות ניתני חדא מעשה שהיה כך היה

ורבא אמר עבד ושפחה נתערבו בהן איסורא משום מאי משום שפחה ניתני חדא מעשה שהיה כך היה

מתני׳ הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמנה אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואמה ואם אביה ואמה ואם אבי אביה ואמה לויה וישראלית מוסיפין עליהן עוד אחת

אין בודקין לא מן המזבח ולמעלה ולא מן הדוכן ולמעלה ולא מן הסנהדרין ולמעלה וכל שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי צדקה משיאין לכהונה ואין צריך לבדוק אחריהן

רבי יוסי אומר אף מי שהיה חתום עד בערכי הישנה של ציפורי רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אף מי שהיה מוכתב באסטרטיא של מלך

גמ׳ מאי שנא בנשי בדקינן ומאי שנא בגברי לא בדקו נשי דכי מינצו בהדי הדדי בעריות הוא דמינצו ואם איתא דאיכא מילתא לא אית ליה קלא גברי דכי מינצו בהדי הדדי ביוחסין הוא דמינצי אם איתא דאיכא מילתא אית ליה קלא

ואיהי נמי תבדוק בי׳ בדידיה מסייע לי׳ לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים

רב אדא בר אהבה תני ד׳ אמהות שהם שתים עשרה במתניתא תנא ד׳ אמהות שהם שש עשרה בשלמא לרב אדא בר אהבה

דף עו עמוד ב

מוקים לה בלויה ובת ישראל אלא מתניתא נימא פליגא לא מאי עוד אחת זוג אחת

אמר רב יהודה א״ר זו דברי ר׳ מאיר אבל חכמים אומרים כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות איני והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב משנתינו כשקורא עליו ערער מאן דמתני הא לא מתני הא

איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר׳ מאיר אבל חכמים אומרים כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות אמר רב חמא בר גוריא אמר רב אם קורא עליו ערער צריך לבדוק אחריה

אין בודקין מן המזבח ולמעלה מאי טעמא אי לאו דבדקוה לא הוו מסקי ליה ולא מן הדוכן ולמעלה מאי טעמא דאמר מר ששם היו יושבים מייחסי כהונה ומייחסי לויה

ולא מסנהדרין ולמעלה מאי טעמא דתני רב יוסף כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום אמר מרימר מאי קראה (שיר השירים ד, ז) כולך יפה רעיתי ומום אין בך

אימא מומא ממש אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא (במדבר יא, טז) והתיצבו שם עמך עמך בדומים לך

ודלמא משום שכינה אמר רב נחמן אמר קרא (שמות יח, כב) והקל מעליך ונשאו אתך בדומים לך

כל מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים למימרא דלא מוקמינן מפסולים ורמינהו הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות והוינן בה הכל לאיתויי מאי ואמר רב יהודה לאיתויי ממזר אמר אביי בירושלים וכן תני רב שמעון בר זירא בקידושי דבי לוי בירושלים

וגבאי צדקה משיאים מאי טעמא כיון דמנצו בהדי אינשי דאמר מר ממשכנים על הצדקה ואפילו בערב שבת ואם איתא דאיכא אית ליה קלא

אושפזיכניה דרב אדא בר אהבה גיורא הוה והוה קא מנצי איהו ורב ביבי מר אמר אנא עבידנא סרורותא דמתא ומר אמר אנא עבידנא סרורותא דמתא אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו תנינא (דברים יז, טו) שום תשים עליך מלך מקרב אחיך כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך

אמר ליה רב אדא בר אהבה ואפילו אמו מישראל אמר ליה אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה הלכך רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא ומר ליעיין במילי דמתא אמר אביי הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפיזיכניה לאשרי כרב אדא בר אהבה דידע למהפיך ליה בזכותיה

רבי זירא מטפל בהו רבה בר אבוה מטפל בהו במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו בנהרדעא אפי׳ ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו

רבי יוסי אומר אף מי שהיה וכו׳ מאי טעמא דייקי ומחתמי

רבי חנינא בן אנטיגנוס וכו׳ אמר רב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי קרא (דברי הימים א ז, מ) והתיחשם בצבא במלחמה וטעמא מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן

והאיכא (שמואל ב כג, לז) צלק העמוני מאי לאו דאתי מעמון לא דיתיב בעמון והאיכא (שמואל ב כג, לט) אוריה החתי מאי לאו דאתי מחת לא דיתיב בחת

והאיכא (שמואל ב טו, יט) אתי הגיתי וכי תימא הכי נמי דיתיב בגת והא אמר רב נחמן אתי הגיתי בא ובטלה

ועוד אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והן הן בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא

דף עז עמוד א

מתני׳ בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר

רבי אליעזר בן יעקב אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה וגר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה אחד גר ואחד עבדים משוחררים אפי׳ עד י׳ דורות עד שתהא אמו מישראל ר׳ יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה

גמ׳ מאי לעולם מהו דתימא מידי דהוה אמצרי ואדומי מה להלן לאחר שלשה דורות אף כאן נמי לאחר שלשה דורות קא משמע לן

ישראל שנשא חללה מנא הני מילי אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ שמעון נאמר כאן (ויקרא כא, טו) ולא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן (ויקרא כא, ד) לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות

אלא מעתה בתו של כ״ג תישתרי מי כתיב בנו זרעו כתיב לא יחלל זרעו בעמיו

בת בנו תישתרי כתיב לא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא בתו פסולה אף בנו בתו פסולה בת בתו תיתסר אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה

חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה הא תנא ליה רישא בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם איידי דתנא רישא ישראל שנשא חללה תנא נמי סיפא חלל שנשא בת ישראל

מתניתין דלא כרבי דוסתאי בן יהודה דתניא רבי דוסתאי בן יהודה אומר כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים מאי טעמיה דר׳ דוסתאי בר׳ יהודה אמר קרא לא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחל בשני עממים אינו מיחל

תנו רבנן לא יחלל זרעו אין לי אלא זרעו היא עצמה מנין אמרת קל וחומר מה זרעו שלא עבר עבירה מתחלל היא שעברה עבירה אינו דין שמתחללת

הוא עצמו יוכיח שעבר עבירה ואין מתחלל מה להוא שכן אין מתחלל בכל מקום תאמר בהיא שמתחללת בכ״מ

ואם נפשך לומר אמר קרא לא יחלל זרעו לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל

מאי אם נפשך לומר וכי תימא איכא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה אמר קרא לא יחלל לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל

תנו רבנן איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולים מאי פסולים אילימא פסולים לו הרי מחזיר גרושתו דפסולה לו ובניה כשרים דכתי׳ (דברים כד, ד) תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבים

אמר רב יהודה הכי קאמר איזו היא חללה כל שנולדה מן פסול כהונה נולדה אין לא נולדה לא הרי אלמנה וגרושה זונה דלא נולדה וקא הויא חללה

אמר רבה ה״ק איזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה מאי מוזכרת אמר רב יצחק בר אבין ה״ק איזו היא חללה שעיקרה מדברי תורה ואין צריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מן פסולי כהונה

ת״ר אלמנה אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת גרושה גרושה אינו חייב אלא אחת

(ויקרא כא, יד) אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהם כסדר חייב על כל אחת ואחת זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה אינו חייב אלא אחת

אמר מר אלמנה אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת האי אלמנה היכי דמי אילימא שבא על אלמנת ראובן ועל אלמנת שמעון ועל אלמנת לוי אמאי אינו חייב אלא אחת

דף עז עמוד ב

הרי גופין מוחלקים הרי שמות מוחלקים

אלא שבא על אלמנה אחת שלש ביאות היכי דמי אי דלא אתרו ביה פשיטא דאינו חייב אלא אחת

אלא דאתרו ביה אכל חדא וחדא אמאי אינו חייב אלא אחת והתנן נזיר שהיה שותה יין כל היום כולו אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת

לא צריכא שבא על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון שהיתה אלמנת לוי מהו דתימא הרי שמות מוחלקים קמ״ל גופים מוחלקים בעינן וליכא

(ויקרא כא, יד) אלמנה וגרושה וחללה זונה האי תנא מאי קסבר אי קסבר איסור חל על איסור איפכא נמי ואי קסבר אין איסור חל על איסור אפילו כסדר הזה נמי לא

אמר רבא האי תנא איסור חל על איסור לית ליה איסור מוסיף אית ליה

אלמנה אסורה לכהן גדול ושריא לכהן הדיוט הויא לה גרושה מיגו דאיתוסף לה איסורא לגבי כהן הדיוט איתוסף לה איסורא לגבי כהן גדול ועדיין שריא למיכל בתרומה הויא לה חללה מיגו דאיתוסף איסורא למיכל בתרומה איתוסף איסורא לגבי כהן גדול

אלא זונה מאי איסור מוסיף אית בה אמר רב חנא בר רב קטינא הואיל ושם זנות פוסל בישראל

תני תנא קמיה דרב ששת כל שהוא (ויקרא כא, יד) ביקח הרי הוא (ויקרא כא, יד) בלא יקח כל שאינו ביקח אינו בלא יקח פרט לכהן גדול שבא על אחותו אלמנה

אמר ליה דאמר לך מני ר׳ שמעון היא דאמר אין איסור חל על איסור דתניא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביום הכפורים פטור דאי רבנן הא אמרי איסור חל על איסור

אפי׳ תימא רבנן כי אמרי רבנן איסור חל על איסור ה״מ איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל על איסור חמור לא חייל

איכא דאמרי הא מני רבנן היא דאמרי איסור חל על איסור וכי אמרי רבנן איסור חל על איסור הני מילי איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל על איסור חמור לא חייל דאי ר״ש השתא איסור חמור על איסור קל לא חייל איסור קל על איסור חמור מיבעיא

מהו דתימא איסור כהונה שאני קמ״ל

אמר ליה רב פפא לאביי ישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה משוי לה או לא משוי לה

מי אמרינן קל וחומר מחייבי לאוין הויא חללה מחייבי כריתות לא כל שכן או דילמא אין חללה אלא מאיסור כהונה אמר ליה אין (איסור) חללה אלא מאיסור כהונה בלבד

אמר רבא מנא הא מילתא דאמור רבנן אין חללה אלא מאיסור כהונה דתניא לא יאמר גרושה בכהן גדול ותיתי בקל וחומר מכהן הדיוט ואנא אמינא השתא לכהן הדיוט אסורה לכהן גדול מיבעיא למה נאמרה כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך חלוקה בכהן גדול

פשיטא מיגרע גרעה אלא כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך אלמנה חלוקה מגרושה וחללה זונה בכהן גדול

חללה למה נאמרה אין חללה אלא מאיסור כהונה זונה למה נאמרה נאמר כאן זונה ונאמר להלן זונה מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין

אמר רב אשי הילכך כהן הבא על אחותו

דף עח עמוד א

זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר ובא עליה עשאה חללה

אמר רב יהודה כהן גדול באלמנה לוקה שתים אחת משום (ויקרא כא, ז) לא יקח ואחת משום (ויקרא כא, ו) לא יחלל ולילקי נמי משום (ויקרא כא, טו) לא יחלל זרעו בשלא גמר ביאתו

מתיב רבא אלמנה וגרושה לוקה משום שני שמות מאי לאו שני שמות ותו לא

לא שני שמות על זה ושני שמות על זה

אי הכי אימא סיפא גרושה וחלוצה אינו חייב אלא על אחת ה״ק אינו חייב אלא על אחת ולעולם שני שמות

וחלוצה דרבנן והתניא גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין תלמוד לומר ואשה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

אמר אביי קידש לוקה בעל לוקה קידש לוקה משום לא יקח בעל לוקה משום לא יחלל רבא אמר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה משום דכתיב לא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום לא יחלל

ומודה אביי במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה (דברים כד, ד) לקחתה להיות לו לאשה אמר רחמנא והא ליכא

ומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך ליקוחין אסרה תורה

רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל תניא רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר והדין נותן מה חלל שבא מטפה כשרה בתו פסולה גר שבא מטפה פסולה אינו דין שבתו פסולה

מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כהן גדול באלמנה יוכיח שאין יצירתו בעבירה בתו פסולה

מה לכהן גדול באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל אף אני אביא את הגר שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה

מה להצד השוה שבהן שכן יש בהם צד עבירה

לא תימא כהן גדול באלמנה יוכיח אלא אימא מצרי ראשון יוכיח

מה למצרי ראשון שכן אינו ראוי לבא בקהל חלל יוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב קהל ובתו פסולה אף אני אביא את הגר שאינו ברוב קהל ובתו פסולה

מה להצד השוה שבהן שכן פוסלים בביאתם ורבי יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד מהאי דינא

ר׳ אליעזר בן יעקב אומר גר תניא רבי שמעון בן יוחי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר (במדבר לא, יח) וכל הטף בנשים החיו לכם והלא פינחס היה עמהם ורבנן החיו לכם לעבדים ולשפחות

וכולן מקרא אחד דרשו (יחזקאל מד, כב) אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל רבי יהודה סבר עד דאית כל זרע מישראל רבי אליעזר בן יעקב סבר מזרע ואפילו מקצת זרע

רבי יוסי סבר מי שנזרעו בישראל רבי שמעון בן יוחי סבר מי שנזרעו בתוליה בישראל

אמר ליה רב נחמן לרבא

דף עח עמוד ב

האי קרא רישא בכהן גדול וסיפא בכהן הדיוט אמר ליה אין

וכתב קרא הכי אמר ליה אין דכתיב (שמואל א ג, ג) ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה׳ והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד אלא נר אלהים טרם יכבה בהיכל ה׳ ושמואל שוכב במקומו

(יחזקאל מד, כב) והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו מכהן אין מישראל לא הכי קאמר מכהן יקחו משאר כהנים יקחו תניא נמי הכי מכהן יקחו משאר כהנים יקחו

רבי יהודה אומר מן המשיאים לכהונה יקחו רבי יהודה לטעמיה דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו

ר׳ יוסי אומר אף גר שנשא גיורת אמר רב המנונא משמיה דעולא הלכה כרבי יוסי וכן אמר רבה בר בר חנה הלכה כרבי יוסי ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סילסול בעצמן כרבי אליעזר בן יעקב

אמר רב נחמן אמר לי הונא בא לימלך מורים לו כרבי אליעזר בן יעקב נשא אין מוציאים אותה ממנו כרבי יוסי

מתני׳ האומר בני זה ממזר אינו נאמן ואפילו שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינם נאמנים רבי יהודה אומר נאמנים

גמ׳ מאי ואפילו שניהם לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא איהו דלא קים ליה אלא אפילו איהי דקים לה לא מהימנא ולא מיבעיא היכא דאית ליה חזקה דכשרות דלא מהימני אלא אפילו עובר נמי דלית ליה חזקה דכשרות לא מהימני

רבי יהודה אומר נאמנים כדתניא (דברים כא, יז) יכיר יכירנו לאחרים מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה לי

בצריך הכירא למאי הלכתא (דברים כא, יז) לתת לו פי שנים פשיטא למה לי קרא מגו דאי בעי מיתבא ליה מתנה מי לא יהבי ליה

בנכסים שנפלו לאחר מיכן

ולרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכיר למה לי שנפלו לו כשהוא גוסס

מתני׳ מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה אם שלו קדמו קידושיו קידושין ואם של שלוחו קדמו קידושיו קידושין ואם אינו ידוע

דף עט עמוד א

שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס

וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קדושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין ואם אינן יודעין שניהם נותנים לה גט ואם רצו אחד נותן לה גט ואחד כונס

גמ׳ .וצריכא דאי אשמעינן גבי דידיה משום דגברא קים ליה ביוחסין אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין אימא לא ניהוו קידושיה קידושין

ואי אשמעינן גבי דידה משום דאיתתא דייקא ומינסבא אבל איהו אימא לא איכפת ליה צריכא

איתמר קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אמר חיישינן לקידושי שניהם

אימת אילימא בתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה אלא לאחר ששה בהא נימא שמואל חיישינן לקידושי שניהם והא אמר שמואל אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד

לא צריכא דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדהשתא בוגרת בצפרא נמי בוגרת ושמואל אמר השתא הוא דאייתי סימנים

ושמואל מאי שנא ממקוה דתנן מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות

שאני התם דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימר לא טבל

אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר הרי חסר לפניך הכא נמי הרי בוגרת לפניך השתא הוא דבגרה התם נמי השתא הוא דחסר

התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא

ושמואל מאי שנא מחבית דתניא היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל ג׳ ימים ודאי מיכן ואילך ספק

ורמינן חבית אמקוה מ״ש דהכא ודאי ומ״ש דהכא ספק

ואמר רב חנינא מסוריא מאן תנא חבית רבי שמעון היא דגבי מקוה נמי ספיקא משוי

דתניא כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות ורבי שמעון אומר ברשות הרבים טהורות ברשות היחיד תולין

אבל לרבנן טבל למפרע שאני התם דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא ניתקן

אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה (הכא) נמי השתא הוא דאחמיץ

התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא הוא דאיכא

נימא כתנאי

דף עט עמוד ב

מי מוציא מיד מי

הוא מוציא מידם בלא ראיה והן אין מוציאים מידו בלא ראיה דברי ר׳ יעקב רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע ואם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה

נימא רב דאמר כרבי נתן ושמואל דאמר כר׳ יעקב אמר לך רב אנא דאמרי אפילו כרבי יעקב עד כאן לא קאמר ר׳ יעקב התם דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו אבל הכא מי נימא העמד גוף על חזקתו

ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לרבי נתן עד כאן לא קאמר רבי נתן התם דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה הוי עליה לאיתויי ראיה אבל הכא מי קא מפקא נפשה מחזקה דקמיה

נימא כהני תנאי קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת תנא חדא הרי היא בוגרת לפנינו ותניא אידך חיישינן לקידושי שניהם מאי לאו חד כרב וחד כשמואל

לא אידי ואידי כשמואל כאן במכחשתו כאן בשאין מכחשתו

ונימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי ותסברא הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל עבד עובדא כוותיה דרב ואיקפיד שמואל ואמר כ״ע כיילי ליה בקבא זוטא והאי מדרבנן כיילי ליה בקבא רבה ואי סלקא דעתך לא פליגי אמאי קא מקפיד

דילמא כי עבד עובדא במכחשתו

אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוותיה דשמואל ורב אשי אמר הילכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב

מתני׳ מי שיצא הוא ואשתו למד״ה ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה

אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה מביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים מתה ואלו בניה צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים

גמ׳ אמר רבה בר רב הונא וכולן בכרוכים אחריה

תנו רבנן אשה נשאתי במדינת הים מביא ראיה על האשה וא״צ להביא ראיה על הבנים ומביא ראיה על הגדולים ואין צריך להביא ראיה על הקטנים במה דברים אמורים באשה אחת אבל בשתי נשים מביא ראיה על האשה ועל הבנים על הגדולים ועל הקטנים

אמר ריש לקיש

דף פ עמוד א

לא שנו אלא בקדשי הגבול אבל ביוחסין לא ורבי יוחנן אמר אפילו ביוחסין

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות ואין שורפין תרומה על החזקות

מלקין על החזקות כרב יהודה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה

סוקלין ושורפין על החזקות כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה

א״ר שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה והגדילתו ובא עליה והביאום לבית דין וסקלום לא מפני שבנה ודאי אלא מפני שכרוך אחריה

ואין שורפין תרומה על החזקות דאמר ר׳ שמעון בן לקיש שורפין על החזקות ור׳ יוחנן אומר אין שורפין ואזדו לטעמייהו דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ר״מ מטהר וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח

והוינן בה מאי טעמיה דר״מ קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה בחזקת טהרה עומדת וסמוך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא ורבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי רובא וחזקה רובא עדיף

אר״ל משום רבי אושעיא זו היא ששורפין עליה את התרומה ר׳ יוחנן אמר אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה

אלא איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפין עליה את התרומה כדתנן עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה אם רוב צפרדעים טהורה

תניא כותיה דרבי יוחנן שני דברים אין בהם דעת לישאל ועשאום חכמים כמה שיש בהם דעת לישאל תינוק ועוד אחרת

תינוק הא דאמרן ועוד אחרת מאי היא עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם ונמצאו

דף פ עמוד ב

נקורים נקורים בעיסה תולין לא אוכלין ולא שורפין

א״ר יהושע בן לוי לא שנו אלא במשקים לבנים אבל במשקים אדומים אם איתא דנקיר מידע ידיע ודילמא בלעתינהו עיסה

א״ר יוחנן דבר זה שמע בריבי ופירושו לא שמע לא שנו אלא במשקים צלולים שבבואה של תינוק ניכר בה אבל משקים עכורים לא

מתני׳ לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים רבי שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפונדקי מפני שאשתו משמרתו מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר ואם הגדילו זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו

גמ׳ מ״ט תנא דבי אליהו הואיל ונשים דעתן קלות עליהן

מנא הני מילי א״ר יוחנן משום ר׳ ישמעאל רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר (דברים יג, ז) כי יסיתך אחיך בן אמך

וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה

פשטיה דקרא במאי כתיב אמר אביי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בן אב דסני ליה ועייץ ליה עצות רעות אלא אפילו בן אם דלא סני ליה אימא צייתי ליה קמ״ל

נימא מתני׳ דלא כאבא שאול דתניא כל שלשים יום יוצא בחיק ונקבר באשה אחת ושני אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים

אפילו תימא אבא שאול בשעת אנינות תביר יצריה

ורבנן סברי לה כר׳ יצחק דאמר רבי יצחק (איכה ג, לט) מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו אפילו בשעת אנינותו של אדם יצרו מתגבר עליו ואבא שאול כי כתיב ההוא במתרעם על מדותיו כתיב והכי קאמר מה יתרעם על מדותיו וכי גבר על חטאיו דיו חיים שנתתי לו

ורבנן כי ההוא מעשה דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה

אבל אשה אחת אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא הוה מעשה והוציאוה עשרה במטה אמר רב יוסף תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי

נימא מסייע ליה מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך תלמידי חכמים אין אינשי דעלמא לא שאני תלמידי חכמים דידעי

דף פא עמוד א

לאתרויי ביה

אמר רב יהודה אמר רב ל״ש אלא בעיר אבל בדרך עד שיהיו שלשה שמא יצטרך אחד מהם להשתין ונמצא אחד מתייחד עם הערוה נימא מסייע ליה מוסרים לו שני תלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך תרי ואיהו הא תלתא התם כי היכי דניהוו עליה סהדי

רב ורב יהודה הוו קאזלי באורחא הוה קאזלא ההיא אתתא קמייהו א״ל רב לרב יהודה דל כרעיך מקמי גיהנם אמר ליה והא מר הוא דאמר בכשרים שפיר דמי א״ל מי יימר דבכשרים כגון אנא ואת אלא כגון מאי כגון רבי חנינא בר פפי וחביריו

אמר רב מלקין על ייחוד ואין אוסרין על הייחוד אמר רב אשי לא אמרן אלא בייחוד פנויה אבל בייחוד דאשת איש לא שלא תהא מוציא לעז על בניה

מר זוטרא מלקי ומכריז א״ל רב נחמן מפרהטיא לרב אשי מר נמי לילקי ולכריז א״ל איכא דשמע בהא ולא שמע בהא

אמר רב מלקין על לא טובה השמועה שנאמר (שמואל א ב, כד) אל בני כי לא טובה השמועה מר זוטרא מותיב לה אפסירה על כתפיה ומקרי ליה אל בני

אמר רבה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד אמר רב יוסף פתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום ייחוד רב ביבי איקלע לבי רב יוסף בתר דכרך ריפתא אמר להו שקולי דרגא מתותי ביבי והא אמר רבה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד שאני רב ביבי דשושבינתיה הואי וגייסא ביה

אמר רב כהנא אנשים מבחוץ ונשים מבפנים אין חוששין משום ייחוד אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום ייחוד

במתניתא תנא איפכא אמר אביי השתא דאמר רב כהנא הכי ותנא מתניתא איפכא אנא נעביד לחומרא

אביי דייר גולפי רבא דייר קנה אמר אבין סקבא דשתא ריגלא

הנך שבוייתא דאתאי לנהרדעא אסקינהו לבי רב עמרם חסידא אשקולו דרגא מקמייהו בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא שקליה רב עמרם לדרגא דלא הוו יכלין בי עשרה למדלייא דלייא לחודיה סליק ואזיל

כי מטא לפלגא דרגא איפשח רמא קלא נורא בי עמרם אתו רבנן אמרו ליה כסיפתינן אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי אשבעיה דינפק מיניה נפק מיניה כי עמודא דנורא אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישרא ואנא עדיפנא מינך

רבי מאיר הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בהך גיסא דנהרא לא הוה מברא נקט מצרא וקא עבר כי מטא פלגא מצרא שבקיה אמר אי לאו דקא מכרזי ברקיעא הזהרו בר׳ מאיר ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי

ר׳ עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא נקטיה לדיקלא וקסליק ואזיל כי מטא לפלגיה דדיקלא שבקיה אמר אי לאו דמכרזי ברקיעא הזהרו ברבי עקיבא ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי

פלימו הוה רגיל למימר כל יומא גירא בעיניה דשטן יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה אידמי ליה כעניא אתא קרא אבבא אפיקו ליה ריפתא אמר ליה יומא כי האידנא כולי עלמא גואי ואנא אבראי עייליה וקריבו ליה ריפתא אמר ליה יומא כי האידנא כולי עלמא אתכא ואנא לחודאי אתיוהו אותבוהו אתכא הוה יתיב מלא נפשיה שיחנא וכיבי עליה והוה קעביד ביה מילי דמאיס א״ל

דף פא עמוד ב

תיב שפיר אמר ליה הבו לי כסא יהבו ליה כסא אכמר שדא ביה כיחו נחרו ביה שקא ומית שמעו דהוו קאמרי פלימו קטל גברא פלימו קטל גברא ערק וטשא נפשיה בבית הכסא אזיל בתריה נפל קמיה כי דחזייה דהוה מצטער גלי ליה נפשיה אמר ליה מאי טעמא אמרת הכי ואלא היכי אימא אמר ליה לימא מר רחמנא נגער ביה בשטן

רבי חייא בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה הוה אמר הרחמן יצילנו מיצר הרע יומא חד שמעתינהו דביתהו אמרה מכדי הא כמה שני דפריש ליה מינאי מאי טעמא קאמר הכי

יומא חדא הוה קא גריס בגינתיה קשטה נפשה חלפה ותנייה קמיה אמר לה מאן את אמרה אנא חרותא דהדרי מיומא תבעה אמרה ליה אייתי ניהליה להך רומנא דריש צוציתא שוור אזל אתייה ניהלה

כי אתא לביתיה הוה קא שגרא דביתהו תנורא סליק וקא יתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה הכי והכי הוה מעשה אמרה ליה אנא הואי לא אשגח בה עד דיהבה ליה סימני אמר לה אנא מיהא לאיסורא איכווני כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה עד שמת באותה מיתה

דתניא (במדבר ל, יג) אישה הפרם וה׳ יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים

רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי אמר ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה

כיוצא בדבר אתה אומר (ויקרא ה, יז) ולא ידע ואשם ונשא עונו כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב אמרה תורה ולא ידע ואשם ונשא עונו מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו על דבר זה ידוו כל הדווים

מתייחד אדם עם אמו אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו כי אמרה קמיה דשמואל אמר אסור להתייחד עם כל עריות שבתורה ואפילו עם בהמה

תנן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר ותיובתא דשמואל אמר לך שמואל וליטעמיך הא דתניא אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה אין מתייחד עמהם אלא בעדים בעדים אין שלא בעדים לא

אלא תנאי היא דתניא אמר רבי מאיר הזהרו בי מפני בתי אמר רבי טרפון הזהרו בי מפני כלתי ליגלג עליו אותו תלמיד אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל לא היו ימים מועטים עד שנכשל אותו תלמיד בחמותו

אפילו עם בהמה אביי מכלליה מכולה דברא רב ששת מעבר ליה מצרא רב חנן מנהרדעא איקלע לרב כהנא לפום נהרא חזייה דיתיב וקא גרס וקיימא בהמה קמיה אמר ליה לא סבר לה מר אפילו עם בהמה אמר ליה לאו אדעתאי

אמר רבא מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות עם אשה וחמותה עם אשה ובת בעלה עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה

הגדילו זה ישן בכסותו וכו׳ וכמה אמר רב אדא בר רב עזא אמר רב אסי תינוקת בת תשע שנים ויום אחד תינוק בן שתים עשרה שנה ויום אחד איכא דאמרי תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד תינוק בן שלש עשרה ויום אחד וזה וזה כדי שיהיו (יחזקאל טז, ז) שדים נכונו ושערך צמח

אמר רפרם בר פפא א״ר חסדא לא שנו אלא שאינה בושה לעמוד לפניו ערום אבל בושה לעמוד לפניו ערום אסור מאי טעמא יצר אלבשה

רב אחא בר אבא איקלע לבי רב חסדא חתניה שקליה לבת ברתיה אותבוה בכנפיה אמר ליה לא סבר לה מר דמקדשא אמר ליה עברת לך אדרב דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה מר נמי עבר ליה אדשמואל דאמר שמואל אין משתמשים באשה אמר ליה אנא כאידך דשמואל סבירא לי דאמר שמואל

דף פב עמוד א

הכל לשם שמים:

מתני׳ לא ילמד אדם רווק סופרים ולא תלמד אשה סופרים רבי אלעזר אומר אף מי שאין לו אשה לא ילמד סופרים ר׳ יהודה אומר לא ירעה רווק בהמה ולא יישנו שני רווקין בטלית אחת וחכמים מתירים

גמ׳ מאי טעמא אילימא משום ינוקי והתניא אמרו לו לר׳ יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה אלא רווק משום אמהתא דינוקי אשה משום אבהתא דינוקי

ר׳ אלעזר אומר אף מי שאין כו׳ איבעיא להו מי שאין לו אשה כלל או דלמא בשאינה שרויה אצלו תא שמע אף מי שיש לו ואינה שרויה אצלו לא ילמד סופרים

ר׳ יהודה אומר לא ירעה כו׳ תניא אמרו לו לרבי יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה

מתני׳ כל שעסקיו עם הנשים לא יתיחד עם הנשים ולא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו

רבי שמעון בן אלעזר אומר ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהורעתי מעשי וקפחתי את פרנסתי

אבא גוריין איש צדיין אומר משום אבא גוריא לא ילמד אדם את בנו חמר גמל קדר ספן רועה וחנוני שאומנותן אומנות ליסטים רבי יהודה אומר משמו החמרין רובן רשעים והגמלין רובן כשרין הספנין רובן חסידים טוב שברופאים לגיהנם והכשר שבטבחים שותפו של עמלק

רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ושאר כל אומנות אינן כן כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו

בנערותו מהו אומר (ישעיהו מ, לא) וקוי ה׳ יחליפו כח בזקנותו מהו אומר (תהלים צב, טו) עוד ינובון בשיבה וכן הוא אומר באברהם אבינו (בראשית כד, א) ואברהם זקן וה׳ ברך את אברהם בכל מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמ׳ (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי

גמ׳ תנו רבנן כל שעסקיו עם הנשים סורו רע כגון הצורפים והסריקים והנקורות והרוכלין והגרדיים והספרים והכובסים והגרע והבלן והבורסקי אין מעמידים מהם לא מלך ולא כהן גדול מאי טעמא לא משום דפסילי אלא משום דזיל אומנותיהו

תנו רבנן עשרה דברים נאמרו בגרע מהלך על צידו ורוחו גסה ונתלה ויושב ועינו צרה ועינו רעה אוכל הרבה ומוציא קימעא וחשוד על העריות ועל הגזל ועל שפיכות דמים

דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מאי היא אמר רב יהודה

דף פב עמוד ב

מחטא דתלמיותא

תניא רבי אומר אין לך אומנות שעוברת מן העולם אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסקי אשרי מי שאומנותו בסם ואוי לו מי שאומנותו בורסקי אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקיבות

ר״מ אומר לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה וקלה ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו שנאמר (חגי ב, ח) לי הכסף ולי הזהב נאם ה׳ צבאות

ר״ש בן אלעזר אומר אם ראית מימיך תניא ר״ש בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שנאמר (ירמיהו ה, כה) עונותיכם הטו

רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות וכו׳ תניא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו בעת ילדותו מהו אומר (ישעיהו מ, לא) וקוי ה׳ יחליפו כח יעלו אבר כנשרים בזקנותו מהו אומר (תהלים צב, טו) עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו

הדרן עלך עשרה יוחסין וסליקא מסכת קידושין